

T.C.

TOKAT GAZİOSMANPAŞA ÜNİVERSİTESİ

LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

TEMEL EĞİTİM ANABİLİM DALI

OKUL ÖNCESİ EĞİTİMİ YÜKSEK LİSANS PROGRAMI

**ERKEN ÇOCUKLUK EĞİTİMİNDE KALİTE VE ERİŞİMİN
ARTTIRILMASI PROJESİ KAPSAMINDA HAZIRLANAN ÇOCUK
KİTAPLARININ 21. YÜZYIL BECERİLERİ AÇISINDAN
İNCELENMESİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Melike Hafsa ÖZTÜRK

Danışman: Doç. Dr. Oğuzcan ÇİĞ

TOKAT-2025

ETİK SÖZLEŞME

Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü tez yazım kılavuzuna göre, Doç. Dr. Oğuzcan ÇİĞ danışmanlığında hazırlamış olduğum "Erken Çocukluk Eğitiminde Kalite ve Erişimin Arttırılması Projesi Kapsamında Hazırlanan Çocuk Kitaplarının 21. Yüzyıl Becerileri Açısından İncelenmesi" adlı Yüksek Lisans tezimin bilimsel etik değerlere ve kurallara uygun, özgün bir çalışma olduğunu, aksinin tespit edilmesi halinde her türlü yasal yaptırımını kabul edeceğimi beyan ederim.

13/11/2025

Melike Hafsa ÖZTÜRK

JÜRİ KABUL VE ONAY

Melike Hafsa ÖZTÜRK tarafından hazırlanan “**Erken Çocukluk Eğitiminde Kalite ve Erişimin Arttırılması Projesi Kapsamında Hazırlanan Çocuk Kitaplarının 21. Yüzyıl Becerileri Açısından İncelenmesi**” adlı tez çalışmasının savunma sınavı 13/11/2025 tarihinde yapılmış olup aşağıda verilen Jüri tarafından Oy Birliği ile Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Temel Eğitim Anabilim Dalı/Okul Öncesi Eğitimi Bilim Dalı’nda Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

Jüri Üyeleri (Unvanı, Adı Soyadı)**İmzası**

Üye (Danışman): Doç. Dr. Oğuzcan ÇIĞ

.....

Üye (Başkan): Dr. Öğr. Üyesi Asuman BİLBAY

.....

Üye : Dr. Öğr. Üyesi Cemile Burcu DURMUŞ

.....

ONAY

...../...../.....

Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Müdürü

TEŞEKKÜR

Tez çalışmam boyunca bilgi birikimini, desteğini, önerilerini ve rehberliğini esirgemeyen saygı değer danışmanım Doç. Dr. Oğuzcan ÇİĞ'a sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

Değerli görüşleri ile gelişimime katkı sunan, savunma jürilerim Dr. Öğretim Üyesi Cemile Burcu DURMUŞ ve Dr. Öğretim Üyesi Asuman BİLBAY hocalarıma sonsuz teşekkür ederim.

Tez sürecim boyunca her zaman yanımda olan, beni cesaretlendiren, maddi ve manevi desteğini esirgemeyen canım eşim Muhammed Mustafa ÖZTÜRK'e çok teşekkür ederim.

Yüksek lisans serüvenim boyunca bana olan inançları ve verdikleri motivasyon ile kendime olan inancımı arttıran, tüm zorluklarda yanımda olan değerli aileme sonsuz teşekkürlerimi sunuyorum.

ÖZET

ERKEN ÇOCUKLUK EĞİTİMİNDE KALİTE VE ERİŞİMİN ARTTIRILMASI PROJESİ KAPSAMINDA HAZIRLANAN ÇOCUK KİTAPLARININ 21. YÜZYIL BECERİLERİ AÇISINDAN İNCELENMESİ

Öztürk, Melike Hafsa

Yüksek Lisans, Okul Öncesi Eğitimi Bilim Dalı

Tez Danışmanı: Doç. Dr. Oğuzcan ÇİĞ

Kasım 2025, xiii + 118 sayfa

Bu araştırmada, Millî Eğitim Bakanlığı tarafından yürütülen “Erken Çocukluk Eğitiminde Kalite ve Erişimin Arttırılması Projesi” (EÇEKEAP) kapsamında hazırlanan 36 adet çocuk hikâye kitabı, 21. yüzyıl becerileri açısından incelenmiştir. Araştırmanın temel amacı, söz konusu kitapların 21. yüzyıl becerilerinin ne ölçüde ele alındığını ortaya koymaktır.

Araştırma, nitel araştırma yöntemlerinden doküman incelemesi deseniyle yürütülmüş; kitaplar içerik ve görsel unsurlar açısından analiz edilmiştir. İncelemede, “21. Yüzyıl Öğrenme için Ortaklık” (P21) çerçevesi esas alınarak, öğrenme ve yenilik becerileri, yaşam ve kariyer becerileri ile bilgi, medya ve teknoloji becerileri temaları dikkate alınmıştır. Bu beceriler, çocukların yaratıcılık, eleştirel düşünme, iletişim, iş birliği ve dijital okuryazarlık gibi 21. yüzyılın temel gerekliliklerini yansıttığı için seçilmiştir.

Bulgulara göre EÇEKEAP kapsamında hazırlanan hikâye kitaplarında yoğunluğa göre sırasıyla yaşam ve kariyer becerileri ile öğrenme ve yenilik becerilerine ilişkin kazanımlar yer alırken bilgi, medya ve teknoloji becerilerine ilişkin herhangi bir kazanım tespit edilmemiştir. Alt becerilere bakıldığında ise desteklenen alt beceriler yoğunluk sırasına göre: liderlik ve sorumluluk bilinci, iletişim, eleştirel düşünme ve problem çözme, girişimcilik ve özyönetim becerileri olmuştur. Elde edilen bulgular çocuk edebiyatı içeriklerinin çağdaş eğitim gereksinimlerine göre yeniden yapılandırılması ve eğitim programlarıyla daha bütünleşik biçimde ele alınması gerektiğini göstermektedir.

Anahtar Kelimeler: Erken Çocukluk Eğitimi, Okul Öncesi Dönem, Çocuk Kitapları, 21. Yüzyıl Becerileri, P21 Çerçevesi

ABSTRACT

AN ANALYSIS OF CHILDREN'S BOOKS PREPARED UNDER THE EARLY CHILDHOOD EDUCATION PROJECT IN TERMS OF 21ST CENTURY SKILLS

Öztürk, Melike Hafsa

Master's Thesis, Preschool Education Science Branch

Advisor: Assoc. Dr. Oğuzcan Çığ

November 2025, xiii + 118 pages

This study examines 36 children's storybooks developed under the Ministry of National Education's "Project on Increasing Quality and Access in Early Childhood Education" (EÇEKEAP) through the lens of 21st-century skills. The primary objective of the research is to determine the extent to which these books address such skills.

Conducted using a qualitative document analysis design, the books were analyzed in terms of both content and visual elements. The study utilized the "Partnership for 21st Century Learning" (P21) framework, focusing on the themes of learning and innovation skills; life and career skills; and information, media, and technology skills. These themes were selected as they reflect the fundamental requirements of the modern era, such as creativity, critical thinking, communication, collaboration, and digital literacy.

The findings indicate that the storybooks primarily feature outcomes related to life and career skills, followed by learning and innovation skills. However, no outcomes related to information, media, and technology skills were identified. regarding sub-skills, the most frequently supported areas were found to be leadership and responsibility, communication, critical thinking and problem-solving, and initiative and self-direction, in that order. These results suggest a need to restructure children's literature content to align with contemporary educational requirements and to integrate it more effectively with educational curricula.

Keywords: Early Childhood Education, Preschool Period, Children's Books, 21st Century Skills, P21 Framework

İÇİNDEKİLER

	Sayfa
ETİK SÖZLEŞME.....	ii
JÜRİ KABUL VE ONAY	iii
TEŞEKKÜR.....	iv
ÖZET	v
ABSTRACT.....	vi
İÇİNDEKİLER	vii
TABLolar LİSTESİ.....	x
ŞEKİLLER LİSTESİ	xi
KISALTMALAR.....	xiii
BÖLÜM I.....	1
GİRİŞ	1
Problem Durumu	1
Araştırmanın Önemi	5
Sınırlılıklar.....	5
Tanımlar.....	6
BÖLÜM II	7
KURAMSAL ÇERÇEVE VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR	7
21. Yüzyıl Becerileri.....	7
21. Yüzyıl Öğrenme Çerçevesi için Ortaklık [P21].....	11
21. Yüzyıl Becerilerinin Alt Boyutları	14
Öğrenme ve Yenilik (4C) Becerileri.....	15
Yaşam ve Kariyer Becerileri	20
Bilgi, Medya ve Teknoloji Becerileri	26
Çocuk ve Çocuk Edebiyatı	31
Hikâye Kitaplarının Çocukların Gelişim Sürecine Etkisi.....	33
İlgili Araştırmalar	35
21. Yüzyıl Becerileri ve Çocuk Edebiyatı Literatürü	36

Türkiye ve Yurt Dışı Çalışmaların Karşılaştırılması	42
Genel Değerlendirme.....	42
BÖLÜM III.....	43
YÖNTEM	43
Araştırma Modeli.....	43
İncelenen Veri Seti	43
Veri Toplama Yöntemleri.....	44
Verilerin Toplanması	45
Verilerin Analizi	45
Geçerlik ve Güvenirlik	46
BÖLÜM IV.....	47
BULGULAR.....	47
Eleştirel Düşünme ve Problem Çözme Becerisine İlişkin Bulgular	47
Yaratıcılık ve Yenilikçi Düşünme Becerisine İlişkin Bulgular	51
İş Birliği Becerisine İlişkin Bulgular	54
İletişim Becerisine İlişkin Bulgular	56
Esneklik ve Uyum Sağlama Becerisine İlişkin Bulgular.....	59
Girişimcilik ve Öz Yönetim Becerisine İlişkin Bulgular	61
Sosyal ve Kültürel Becerilere İlişkin Bulgular	63
Üretkenlik ve Hesap Verilebilirlik Becerisine İlişkin Bulgular	65
Liderlik ve Sorumluluk Bilinci Becerisine İlişkin Bulgular.....	68
Bilgi ve Medya Okuryazarlığı Becerisine İlişkin Bulgular	70
BÖLÜM V	71
SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER	71
Sonuç ve Tartışma	71
Öneriler.....	87
KAYNAKÇA.....	90
EKLER.....	105
Ek 1. Kitap Listesi	105
Ek 2. 21. Yüzyıl Becerileri Kazanım ve Göstergeler	106

ÖZGEÇMİŞ	118
----------------	-----

TABLOLAR LİSTESİ

Tablo 1. Farklı Kaynaklara Göre 21. Yüzyıl Becerilerinin Sınıflandırılması (Voogt ve Roblin, 2010)	9
Tablo 2. P21 Becerileri ve Alt Boyutları	14
Tablo 3. Eleştirel Düşünme ve Problem Çözme Becerisine İlişkin Kazanım Frekansları	47
Tablo 4. Yaratıcılık ve Yenilikçi Düşünme Becerisine İlişkin Kazanım Frekansları	51
Tablo 5. İş Birliği Becerisine İlişkin Kazanım Frekansları	54
Tablo 6. İletişim Becerisine İlişkin Kazanım Frekansları	56
Tablo 7. Esneklik ve Uyum Sağlama Becerisine İlişkin Kazanım Frekansları	59
Tablo 8. Girişimcilik ve Öz Yönetim Becerisine İlişkin Kazanım Frekansları	61
Tablo 9. Sosyal ve Kültürel Becerilere İlişkin Kazanım Frekansları	63
Tablo 10. Üretkenlik ve Hesap Verilebilirlik Becerisine İlişkin Kazanım Frekansları..	65
Tablo 11. Liderlik ve Sorumluluk Bilinci Becerisine İlişkin Kazanım Frekansları	68

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 1. 21. Yüzyıl Öğrenme Çerçevesi, Öğrenme Çıktıları ve Destek Sistemleri	12
Şekil 2. 21. Yüzyıl Öğrenme Çerçevesi, Öğrenme Çıktıları ve Destek Sistemleri Güncelleştirilmiş Hali	13
Şekil 3. Doküman Analizinde Kullanılan Tema ve Alt temalar	45
Şekil 4. Uzak Gözlükçüsü Hikâye Kitabı s. 11	49
Şekil 5. Uzak Gözlükçüsü Hikâye Kitabı s. 13	50
Şekil 6. Kardeşim Hikâye Kitabı s. 15	51
Şekil 7. Kardeşim Hikâye Kitabı s. 13	53
Şekil 8. Kış Geliyor Hikâye Kitabı s. 11	53
Şekil 9. Sefer Dede Hikâye Kitabı s. 7	55
Şekil 10. Küçük Gergedan Hop Hikâye Kitabı s. 18	56
Şekil 11. Harika Bir Fikir Hikâye Kitabı s. 7	58
Şekil 12. Kış Geliyor Hikâye Kitabı s. 5	58
Şekil 13. Peynirden Heykeller Hikâye Kitabı s. 9	59
Şekil 14. Bizim Orman Hikâye Kitabı s. 19	61
Şekil 15. Sefer Dede Hikâye Kitabı s. 15	63
Şekil 16. Güzel Bir Gün Hikâye Kitabı s. 13	64
Şekil 17. Kış Geliyor Hikâye Kitabı s. 9	66
Şekil 18. Tuli'nin Oyunağı Hikâye Kitabı s. 7	67
Şekil 19. Yıldız Benekli Kelebekle Karşılaşma Hikâye Kitabı s. 13	67
Şekil 20. Karıncayiyen Hazine Arıyor Hikâye Kitabı s. 21	69
Şekil 21. Fil Gezgin Hikâye Kitabı s. 13	70
Şekil 22. EÇEKEAP Kapsamında Hazırlanan Hikâye Kitaplarının Genel Değerlendirilmesi	71

Şekil 23. EÇEKEAP Kapsamında Hazırlanan Hikâye Kitapları Öğrenme ve Yenilik Becerileri Genel Değerlendirme	72
Şekil 24. EÇEKEAP Kapsamında Hazırlanan Hikâye Kitapları Yaşam ve Kariyer Becerileri Genel Değerlendirme	73
Şekil 25. Eleştirel Düşünme ve Problem Çözme Becerisi Genel Değerlendirme	74
Şekil 26. Yaratıcılık ve Yenilikçi Düşünme Becerisi Genel Değerlendirme.....	76
Şekil 27. İletişim Becerisi Genel Değerlendirme	77
Şekil 28. İş Birliği Becerisi Genel Değerlendirme	78
Şekil 29. Esneklik ve Uyum Sağlama Becerisi Genel Değerlendirme	80
Şekil 30. Girişimcilik ve Öz Yönetim Becerisi Genel Değerlendirme	81
Şekil 31. Sosyal ve Kültürel Beceriler Genel Değerlendirme	83
Şekil 32. Üretkenlik ve Hesap Verilebilirlik Becerisi Genel Değerlendirme.....	84
Şekil 33. Liderlik ve Sorumluluk Becerisi Genel Değerlendirme	85

KISALTMALAR

AACU: Amerikan Kolejler ve Üniversiteler Birliği (American Association of Colleges and Universities)

ATCS21: 21. Yüzyıl Becerilerinin Değerlendirilmesi ve Öğretimi (Assessment and Teaching of 21st Century Skills)

EÇE: Erken Çocukluk Eğitimi

EÇEKEAP: Erken Çocukluk Eğitiminde Kalite ve Erişimin Arttırılması Projesi

ISTE: Uluslararası Eğitimde Teknoloji Topluluğu (International Society for Technology in Education)

MEB: Milli Eğitim Bakanlığı

NAEP: Ulusal Eğitim İlerlemesi Değerlendirmesi (National Education Progress Assessment)

OECD: Ekonomik İş Birliği ve Kalkınma Örgütü (Organization for Economic Cooperation and Development)

P21: 21. Yüzyıl Öğrenimi için Ortaklık (Partnership for 21st Century Learning)

BÖLÜM I

GİRİŞ

Problem Durumu

Son yıllarda teknolojiadaki ilerlemeler, günlük yaşamda teknolojinin daha fazla yer edinmesi ve küreselleşme, hayatın her alanında büyük değişimlere yol açmıştır. Bu durum, toplumun ihtiyaçlarını da değiştirmiştir. Bu değişim süreci insanların yaşam tarzlarını, ihtiyaçlarını ve beklentilerini şekillendirmiş olup toplumdaki her bireyden değişimlere uyum sağlayan, bilgiyi doğru analiz edip kullanan ve çağın gereksinimlerini karşılayan becerileri edinmiş olmaları beklenmektedir. Çağın beklentilerini karşılayabilmek için bireyler, yalnızca temel becerilerle değil, aynı zamanda üst düzey yetkinliklerle donanmalı ve yaşamlarını bu doğrultuda şekillendirmelidir. Kişilerin işyerinde daha başarılı ve etkin vatandaşlar olabilmeleri için edinmeleri beklenen bu üst düzey yetkinlikler “21. Yüzyıl Becerileri” olarak adlandırılmaktadır (Atış Akyol ve Aşkar, 2022; Mercan, 2022).

21. Yüzyıl becerilerinin, bireylerin iş hayatında ve günlük yaşamda başarılı olmaları için özel olarak gerekli olan bilgi, beceri, okuryazarlık ve uzmanlığın bir kombinasyonu olduğu belirtilmektedir (21. Yüzyıl Becerileri Ortaklığı, 2009). İncelenen literatürde 21. yüzyıl becerileri için evrensel bir tanım bulunmadığı belirtilmiştir (Tican ve Deniz, 2019). Bu beceriler için farklı kategoriler/sınıflandırmalar mevcuttur. Örneğin, Trilling ve Fadel (2009) ile Partnership 21 (2015) raporuna göre, 21. yüzyıl becerileri (1) Yaşam ve Kariyer Becerileri, (2) Öğrenme ve İnovasyon Becerileri ve (3) Bilgi Teknolojileri Becerileri olmak üzere üç başlık altında gruplandırılmaktadır. 21. Yüzyıl becerileri için başka bir sınıflamada ise, Ulusal Araştırma Konseyi (The National Research Council) bu becerileri bilişsel beceriler, kişilerarası beceriler ve yönetim süreçleri olmak üzere üç başlık altında kategorize etmiştir (akt.Sümen ve Çalışıcı, 2017).

Her ne kadar 21. yüzyıl becerileri başlığı altında yer almasa da Wagner (2008) ve Pedro (2006) öğrencilerin gelecekte başarılı olabilmeleri için gereken farklı becerileri tanımlamışlardır. Wagner (2008), iş piyasasındaki birçok liderle yaptığı görüşmeler sonrasında öğrencilerin iş hayatlarında başarılı olabilmeleri için uzmanlaşmaları gereken yedi hayatta kalma becerisini tanımlamıştır. Bu beceriler şunlardır: (1) eleştirel düşünme

ve problem çözmeye, (2) iş birliği ve liderlik, (3) çeviklik ve uyum sağlama, (4) girişimcilik ve inisiyatif alma, (5) etkili sözlü ve yazılı iletişim, (6) bilgiye erişim ve analiz ve (7) merak ve hayal gücü. Pedro (2006) tarafından öğrencilerin karakteristik becerileri “alternatif bilişsel beceriler”, “kültürel uygulamalardaki ve sosyal değerlerdeki değişiklikler” ve “öğretim ve öğrenime yönelik beklentiler” olarak belirtilmiştir.

2002 yılından itibaren 21. yüzyıl öğreniminin öncüsü olan ve 2018 yılında Battelle for Kids çatısı altına giren 21. Yüzyıl Öğrenimi için Ortaklık (P21), öğrencilerin çağdaş öğrenme becerilerini desteklemek ve eğitim sistemlerinde bu becerilerin yerleşmesine öncülük etmek amacıyla faaliyet gösteren kâr amacı gütmeyen bir kuruluştur. (Battelle for Kids, 2019). Dünya çapında birçok katılımcıyı barındıran P21, kariyer ve eğitim ihtiyaçları bakımından hayat boyu iş birliği sağlamaktadır. P21 ve benzeri kuruluşların yapmış olduğu araştırmalar, 21. yüzyıl becerilerinin, gelecek iş dünyasında gerekli olan yeterlilikleri, özellikleri ve yeni meslek alanlarını etkileyeceğini ortaya koymaktadır (Voogt ve Roblin, 2012). Bu doğrultuda P21, okul öncesi eğitimden başlanarak sonraki eğitim kademelerinde çocukların kazanmaları istenen becerileri vurgulamaktadır. Alanyazın incelendiğinde, P21’in belirlediği 21. yüzyıl beceri çerçevesinin birçok çalışmada referans alındığı ve oldukça geniş bir kabul gördüğü görülmektedir. (Beers, 2011; Brown, 2018; 21. Yüzyıl Becerileri Ortaklığı, 2007, 2015, 2018a, 2018b).

21. yüzyıl becerileri hem iş hayatında hem okul hayatında oldukça önemlidir. Eğitim bu becerileri kazandırmakta önemli araçlardan biridir. Öğretim yöntemleri ve eğitim sistemi sürekli olarak yenilenerek değişmektedir. Oluşan bu değişimlere öğrenci ve öğretmenlerin de uyum sağlamaları bir zorunluluk haline gelmektedir. Ancak 21. yüzyıl becerilerinden olan iş birliği, eleştirel düşünme, yaratıcılık, iletişim, kariyer becerileri, yaşam ve dijital okuryazarlık gibi konularda öğrenciler ve öğretmenler hâlâ bilgi eksiklikleri yaşamaktadırlar (Dinler vd., 2021).

21. yüzyılın ihtiyaçlarını karşılayacak bireyler; prososyal becerilere sahip, üretken, hayal gücünü etkin bir şekilde kullanan, problem çözebilen, yaratıcı ve eleştirel düşünebilen, araştıran, merak eden, iş birliği yapabilen ve empati kurabilen bireylerdir. Bu bireylerin yetişmesini sağlamak amacıyla hazırlanan çocuk merkezli, ilerlemeci eğitim felsefesine dayanan ve süreç modeli ile yapılandırılmış okul öncesi eğitim programı; çocukların bireysel farklılıklarını gözeterek onları öğrenme sürecinin aktif katılımcıları olarak kabul etmektedir (MEB, 2024).

Nitelikli ve etkili bir eğitimin temelini oluşturan eğitim programları, çocukların eleştirel düşünebilen, yaratıcı, bilgiye ulaşma yollarına hâkim, düşünen, gelecekte ortaya çıkan yeniliklere uyum sağlayabilecek, üreten bireyler olarak yetişmelerini hedeflemektedir (Aksaçoğlu ve Yılmaz, 2007). Çocuk kitapları bu hedefe ulaşmada önemli bir unsurdur. 21. yüzyıl becerilerinin kazandırılmasında, en az eğitim kadar etkili olan okuma, çocukların bilgiye ulaşmalarının yanı sıra kaliteli bir yaşam sürmelerine de katkı sağlar. Okuma, bireylerin değişim sürecine uyum yeteneklerini geliştiren önemli bir araçtır (Aksaçoğlu ve Yılmaz, 2007).

Çocukların bütünsel gelişiminde büyük rol oynayan çocuk edebiyatı, çağın getirdiği yeniliklerden etkilenmekte ve yazarlar da bu yenilikleri eserlerine yansıtarak, karakterlerini ve konularını bu çerçevede şekillendirmektedir. Çocuklar yaşadığımız dönemde çok sayıda görsel ve yazılı edebiyat ürünüyle karşılaşmaktadır. Bu eserlerin niteliği ve kalitesi çocukların gelişim sürecinde büyük önem taşımaktadır (Bayraktar ve Geçgel, 2023)

0-8 yaş aralığı, çocukların sosyal, dilsel, fiziksel ve duygusal gelişiminin diğer yaşlara oranla daha hızlı olduğu; beyin ve dil gelişiminin büyük ölçüde tamamlandığı kritik bir süreçtir. Bu süreci doğru bir şekilde desteklemek için küçük çocuklara kaliteli bir erken çocukluk eğitimi sunmak çok önemlidir (Yakar, 2022). Bütün çocukların kaliteli bir erken çocukluk eğitimi hizmetine erişim hakkının olduğu düşüncesiyle 2021 yılında geliştirilmeye başlanan “Erken Çocukluk Eğitiminde Kalite ve Erişimin Arttırılması Projesi”, 0-6 yaş arası bütün çocukların erken çocukluk eğitimine ulaşımını arttırmayı ve verilecek hizmetleri yaygınlaştırmayı hedeflemektedir. Bu doğrultuda MEB “Erken Çocukluk Eğitiminde Kalite ve Erişimin Arttırılması Projesi” kapsamında okul öncesi eğitiminde kullanılması için 36 adet hikâye kitabı hazırlamıştır. Projenin benimsediği hedefler doğrultusunda hazırlanan kitapların çocukların yaşadığı çağa uygun bir şekilde yazılmasına özen gösterildiği anlaşılmaktadır.

Bu bağlamda, “EÇEKEAP kapsamında hazırlanan hikâye kitapları çocukların 21. yüzyıl becerilerinin gelişimine katkı sağlıyor mu?” sorusu, araştırmanın problem durumunu oluşturmaktadır. Yapılacak araştırma sonucunda elde edilecek veriler, EÇEKEAP kapsamında hazırlanan hikâye kitaplarının çocukların 21. yüzyıl becerilerini destekleyip desteklemediğini değerlendirmeyi amaçlayarak, alan yazınına önemli bir katkı sunmayı hedeflemektedir.

Araştırmanın Amacı

Çocukların hayal güçlerini, problem çözme becerilerini ve yaratıcılıklarını geliştirmede önemli bir araç olan kitaplar sayesinde çocuklar; birçok olgunun, değer ve kavramın farkına varır; olaylar arasında bağlantı kurmayı, sorunları tespit etmeyi ve tespit ettiği sorunlara farklı çözümler üretmeyi öğrenir. Bu özellikler; çağımızda, bireylerin hızlı bir şekilde değişen toplumsal ve küresel dinamiklere adaptasyon sağlaması için gerekli olan 21. yüzyıl becerileriyle büyük oranda örtüşmektedir. Çocukların gelecekteki başarıları için temel kabul edilen problem çözme, yaratıcılık, kritik düşünme, iletişim ve iş birliği gibi becerileri benimsemesi nedeniyle, “Erken Çocukluk Eğitiminde Kalite ve Erişimin Arttırılması Projesi” kapsamında hazırlanan hikâye kitaplarının, çocukların bu becerileri kazanmalarına ne ölçüde katkı sağladığının saptanması büyük önem taşımaktadır.

Bu çalışma aracılığıyla EÇEKEAP kapsamında hazırlanan hikâye kitapları içerik ve görsel unsurlar kapsamında incelenmiş ve 21. yüzyıl becerilerinin yer alma durumu bakımından değerlendirilmiştir. Bu değerlendirmelerin, çocukların gelişimlerine katkı sağlayacak içeriklerin belirlenmesi açısından önemli bir rehber niteliği taşıması beklenmektedir. Çocuk edebiyatının zengin dünyası ile modern çağın değişen ihtiyaçlarını birleştirerek, erken çocukluk eğitimi geliştirmek ve çocukları geleceğin zorluklarına daha iyi hazırlamak hedeflenmektedir. Çalışmanın amacı doğrultusunda aşağıdaki sorulara yanıt aranmıştır.

1. Eleştirel düşünme ve problem çözme becerileri EÇEKEAP kapsamında hazırlanan hikâye kitaplarında nasıl temsil edilmektedir?
2. Yaratıcılık ve yenilikçi düşünme becerileri EÇEKEAP kapsamında hazırlanan hikâye kitaplarında nasıl temsil edilmektedir?
3. İletişim becerileri EÇEKEAP kapsamında hazırlanan hikâye kitaplarında nasıl temsil edilmektedir?
4. İş birliği becerileri EÇEKEAP kapsamında hazırlanan hikâye kitaplarında nasıl temsil edilmektedir?
5. Esneklik ve uyum sağlama becerileri EÇEKEAP kapsamında hazırlanan hikâye kitaplarında nasıl temsil edilmektedir?
6. Girişimcilik ve öz yönetim becerileri EÇEKEAP kapsamında hazırlanan hikâye kitaplarında nasıl temsil edilmektedir?

7. Sosyal ve kültürel beceriler EÇEKEAP kapsamında hazırlanan hikâye kitaplarında nasıl temsil edilmektedir?
8. Üretkenlik ve hesap verebilirlik becerileri EÇEKEAP kapsamında hazırlanan hikâye kitaplarında nasıl temsil edilmektedir?
9. Liderlik ve sorumluluk bilinci becerileri EÇEKEAP kapsamında hazırlanan hikâye kitaplarında nasıl temsil edilmektedir?
10. Bilgi ve medya okuryazarlığı becerileri EÇEKEAP kapsamında hazırlanan hikâye kitaplarında nasıl temsil edilmektedir?

Araştırmanın Önemi

Bu çalışma 0-6 yaş grubu çocuklar için geliştirilen “Erken Çocukluk Eğitiminde Kalite ve Erişimin Arttırılması Projesi” kapsamında hazırlanan hikâye kitaplarının 21. yüzyıl becerilerinin gelişimine ne ölçüde katkı sağladığını anlamak adına kritik bir boşluğu ele almaktadır. Günümüzün hızla değişen dünyasında, kritik düşünme, problem çözme, yaratıcılık ve iş birliği gibi beceriler, çocukların ileriki yaşamlarında ve kariyerlerinde başarılı olmaları için hayati öneme sahiptir.

Bu araştırma, ebeveynler ve erken çocukluk eğitimi alanında uzmanlaşan eğitimcilere, okul öncesi dönem çocuklarına en iyi temeli sunmaları konusunda katkı sağlamayı amaçlamaktadır. Çalışmanın bulgularının, öğretim uygulamalarını geliştirme ve yaşa (ya da gelişim dönemine) uygun kitap seçimleri yapma konusunda yol gösterici olması öngörülmektedir. Ayrıca, çocuk kitaplarının beceri gelişimini destekleyecek şekilde nasıl düzenlenebileceğine ilişkin öneriler sunarak, okul öncesi çocukların 21. yüzyılın zorluklarına hazırlanmasına ve çağın beklentilerini karşılamasına katkı sunması bakımından önemli olduğu düşünülmektedir.

Sınırlılıklar

1. Araştırma kapsamında yalnızca Millî Eğitim Bakanlığı tarafından “Erken Çocukluk Eğitiminde Kalite ve Erişimin Arttırılması Projesi” kapsamında yayımlanan 36 adet hikâye kitabı incelenmiştir. Bu nedenle elde edilen bulgular, yalnızca bu kitapların içerikleriyle sınırlıdır ve okul öncesi döneme yönelik diğer çocuk edebiyatı ürünlerine genellenemez.

2. İncelenen kitaplar 2021 yılı itibarıyla yayımlanan eserlerle sınırlıdır. Farklı yıllarda yayımlanan ya da özel yayınevleri tarafından basılan kitaplarda yer alan temalar araştırma kapsamı dışında kalmıştır.
3. Veri analizi sürecinde P21 (21. Yüzyıl Öğrenimi için Ortaklık) Çerçevesi esas alınmıştır. Bu nedenle, 21. yüzyıl becerilerini farklı biçimlerde sınıflandıran diğer modeller (örneğin OECD, UNESCO veya ATC21S çerçeveleri) bu araştırmaya dâhil edilmemiştir.
4. Doküman analizi nitel bir yöntem olduğundan, verilerin çözümlenmesinde araştırmacı yorumları, kodlama süreci ve tema belirlemeleri sonuçları etkileyebilir.

Tanımlar

21. Yüzyıl Becerileri: P21'e göre 21. yüzyıl becerileri; bireylerin hızla değişen bilgi, teknoloji ve toplumsal yaşam koşullarına uyum sağlayabilmeleri; problem çözme, eleştirel düşünme, iletişim kurma, iş birliği yapma ve yenilikçi düşünme gibi üst düzey bilişsel ve sosyal beceriler geliştirebilmeleri için gerekli olan bilgi, tutum ve yetkinlikler bütünüdür.

Öğrenme ve Yenilik Becerileri: 21. yüzyıl öğrenme çerçevesinde bireylerin bilgiye ulaşma, onu dönüştürme, yeni fikirler üretme ve karşılaştıkları problemlere yaratıcı çözümler geliştirme kapasitelerini ifade eder.

Yaşam ve Kariyer Becerileri: Bireylerin sorumluluk alabilen, değişime uyum sağlayabilen, bağımsız öğrenebilen ve liderlik yapabilen kişiler olarak yetişmelerini sağlayan uyum sağlamak, esnek düşünebilmek ve sorumluluk alabilmek gibi becerilerdir.

Bilgi, Medya ve Teknoloji Becerileri: Bireylerin dijital çağda bilgiye erişme, bilgiyi değerlendirme, üretme ve etik biçimde kullanma yeterliklerini kapsayan becerilerdir. Bu beceriler, bireylerin hem öğrenme hem de iletişim süreçlerinde teknolojiyi bilinçli, eleştirel ve yaratıcı biçimde kullanmalarını amaçlar.

BÖLÜM II

KURAMSAL ÇERÇEVE VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

21. Yüzyıl Becerileri

Uluslararası ekonomiyi takip etme ve anlama, bilgi ve iletişim teknolojilerinin hızlı gelişimine ayak uydurma ve oluşan bu süreçlerle başa çıkma ihtiyacı, insanların öğrenme süreçlerini, çalışma düzenlerini ve yaşam biçimlerini sürekli bir dönüşüme sürüklemektedir (Voogt ve Roblin, 2012). 21. Yüzyılda başarılı olabilmek ve oluşan bu döngüde ayakta kalabilmek için insanların belirli yeni becerilere sahip olmaları gerekmektedir.

Yaşadığımız yüzyılda hızlı bir şekilde gelişen teknolojinin bireylerin beklentileri ve ihtiyaçlarını temelden değiştirmesiyle, insanların problem çözme yaklaşımları, olaylara bakış açıları, bilgiyi elde etme yöntemleri ve edinilen bilgileri hayata aktarma biçimleri derinden etkilenmiştir. İnsanların oluşan yeni düzene ayak uydurmaları ve hayatlarını bu doğrultuda baştan yapılandırmaları gereklilik haline gelmiştir (Bayraktar, 2023)

Yaşanılan çağda oluşan siyasi, ekonomik, teknolojik ve toplumsal gelişmeler, insanlardan beklenen niteliklerde değişimlere yol açmış ve ülkelerin kullandıkları eğitim politikaları ve bu politikalar bağlamında insanlara kazandırılması istenen beceri, yeterlilik ve bilgilerin değişime uğramasına neden olmuştur (Cansoy, 2018). İnsanların yaşadığımız yüzyıla uyum sağlayabilmesi, hızlı bir şekilde yayılan bilgi topluluğu arasından ihtiyacı olan bilgiyi ayırt edebilmesi, elde ettiği bilgiyi değerlendirmesi, analiz etmesi ve gerekli olan teknolojik becerilere sahip olabilmesi için ileri düzeyde beceri ve yeterliliklere hâkim olması gerekmektedir (Aygün vd., 2016). Bu doğrultuda insanların edinecekleri bu yeni becerileri kazanmalarını sağlamak konusunda eğitim sistemlerine önemli bir rol düşmektedir. Eğitim, insanların yaşadığımız yüzyılın gerekliliklerine uyum sağlaması noktasında önemli bir yardımcı araç olarak hem toplum hem de birey için büyük bir sorumluluk üstlenmektedir.

Ülkeler, benimsedikleri eğitim politikaları aracılığıyla yetiştirmeyi hedefledikleri insan tipini belirlerken, yalnızca kendi iç dinamiklerinden kaynaklanan ihtiyaçları değil, aynı zamanda dış çevreden gelen istek ve beklentileri de dikkate almak zorundadır. Bu

doğrultuda, eğitim politikaları sürekli olarak güncellenmekte ve geliştirilmektedir. Böylece bireylerin içinde bulundukları yüzyılın gerekliliklerine uyum sağlayabilmeleri amacıyla yeni stratejiler oluşturulmaktadır (Kol ve Tunçeli, 2022). Çağımızın dinamiklerini anlayabilen ve bu doğrultuda kendine bir ortam oluşturan insanlar yetiştirmek için akademik yeteneklerin yanı sıra çeşitli becerilerinde kazandırılması gereklidir. Castells'e (2010) göre, bir dönüşüm dönemi olan 21. yüzyılda hayatta kalabilmek, iyi bir vatandaş olabilmek ve iş yaşamında başarılı olabilmek için insanların sorun çözme, iş birliği içinde olma, eleştirel düşünebilme, etkili iletişim yeteneklerine sahip olma ve bilgi üretme ve kullanma becerilerine sahip olmaları gerekmektedir. Literatürde bahsedilen bu beceriler “21. Yüzyıl Becerileri” olarak adlandırılmaktadır. Değişen ve gelişen dünyaya ayak uydurabilmek ve küresel bir vatandaş olabilmek için insanların bu becerilere sahip olmasının bir gereklilik olduğu belirtilmektedir (Castells, 2010).

Temel bileşenlerini, iş birliği, iletişim, dijital okuryazarlık, sosyal-duygusal gelişim, eleştirel düşünme ve problem çözme becerilerinin oluşturduğu 21. yüzyıl becerileri, insanların çağın ihtiyaçlarına uygun başarılı bir hayat sürdürmeleri için kritik bir öneme sahiptir. Yaşadığımız çağda birden fazla ülkede, bu beceriler ile ilgili birçok çalışma yapılmış ve konuyla alakalı çeşitli teorik çerçeveler geliştirilmiştir. Kuzey Merkez Bölgesel Eğitim Laboratuvarı (enGauge), Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Örgütü (OECD), Ulusal Eğitim İlerlemesi Değerlendirmesi (NAEP), 21. Yüzyıl Becerileri için Ortaklık (P21), Uluslararası Eğitimde Teknoloji Topluluğu (ISTE), Amerikan Kolejler ve Üniversiteler Birliği (AACU), 21. Yüzyıl Becerilerinin Değerlendirilmesi ve Öğretimi (ATCS21), Iowa ve Wagner tarafından ortaya konan yaklaşımlar bu teorik çerçevelerden yalnızca birkaçıdır (Cansoy, 2018; Elci, 2021; Gungor, 2021; Voogt ve Roblin, 2010). Buna göre, 21. yüzyıl becerilerinin sınıflandırması Tablo 1’de gösterilmektedir.

Tablo 1. Farklı Kaynaklara Göre 21. Yüzyıl Becerilerinin Sınıflandırılması (Voogt ve Roblin, 2010)

P21	En Gauge	ATCS	NETS/ISTE	EU	OECD
Öğrenme ve yenilik becerileri 1. Eleştirel düşünme ve problem çözme; 2. Yaratıcılık ve yenilik; 3. İletişim ve iş birliği	Yaratıcı düşünme 1. Uyum sağlama, karmaşıklığı yönetme ve kendini yönlendirme; 2. Merak, yaratıcılık ve risk alma; 3. Üst düzey düşünme ve sağlam muhakeme.	Düşünme biçimleri 1. Yaratıcılık ve yenilikçilik; 2. Eleştirel düşünme, problem çözme, karar verme; 3. Öğrenme liderliği, meta biliş	Yaratıcılık ve Yenilik Yaratıcı düşünme, bilgi oluşturma ve teknolojiyi kullanarak ürün ve süreçler geliştirme Eleştirel düşünme, problem çözme ve karar verme	Öğrenmeyi öğrenmek İletişim 1. Anadilde iletişim; 2. Yabancı dillerde iletişim	Heterojen gruplarda etkileşimde bulunmak 1. Başkalarıyla iyi ilişki kurmak; 2. İş birliği yapmak, ekipler halinde çalışmak; 3. Çatışmaları yönetmek ve çözmek.
Bilgi, medya ve teknoloji becerileri 1. Bilgi okuryazarlığı; 2. Medya okuryazarlığı; 3. teknoloji okuryazarlığı	Etkili iletişim 1. Takım çalışması, iş birliği ve kişilerarası beceriler; 2. Kişisel, sosyal ve medeni sorumluluk; 3. Etkileşimli iletişim	Çalışma biçimleri 1. İletişim; 2. İş birliği (takım çalışması)	İletişim ve iş birliği Öğrenciler iletişim kurmak ve İş birliği içinde çalışmak için dijital medya ve ortamları kullanırlar	Dijital yeterlilik	Araçları etkileşimli olarak kullanma 1. Dili, sembolleri ve metni etkileşimli olarak kullanma; 2. Bilgi ve bilgiyi etkileşimli olarak kullanma; 3. Teknolojiyi etkileşimli olarak kullanma
Yaşam ve kariyer becerileri 1. Esneklik ve uyum sağlama yeteneği; 2. Girişim ve özyönetim; 3. Sosyal ve kültürlerarası beceriler; 4. Üretkenlik ve hesap verebilirlik; 5. Liderlik ve sorumluluk	Dijital çağ okuryazarlığı 1. Temel, bilimsel, ekonomik ve teknoloji okuryazarlıkları; 2. Görsel ve bilgi okuryazarlıkları; 3. Çok kültürlü okuryazarlık ve küresel farkındalık.	Çalışma araçları 1. Bilgi okuryazarlığı; 2. BİT okuryazarlığı	Teknoloji operasyonları ve kavramları Teknoloji konseptleri, sistemleri ve operasyonları hakkında sağlam anlayış. Araştırma ve bilgi akıcılığı Bilgileri toplamak, değerlendirmek ve kullanmak için dijital araçları uygulama	Kültürel farkındalık ve ifade Sosyal ve medeni yeterlilikler Girişimcilik ve girişimcilik duygusu	Özerk hareket etmek 1. Büyük resim içinde hareket etmek; 2. Yaşam planları ve kişisel projeler oluşturmak ve yürütmek; 3. Hakları, çıkarları ve ihtiyaçları savunmak ve ileri sürmek.

Tablo 1. Farklı Kaynaklara Göre 21. Yüzyıl Becerilerinin Sınıflandırılması (Voogt ve Roblin, 2010) (devam ediyor)

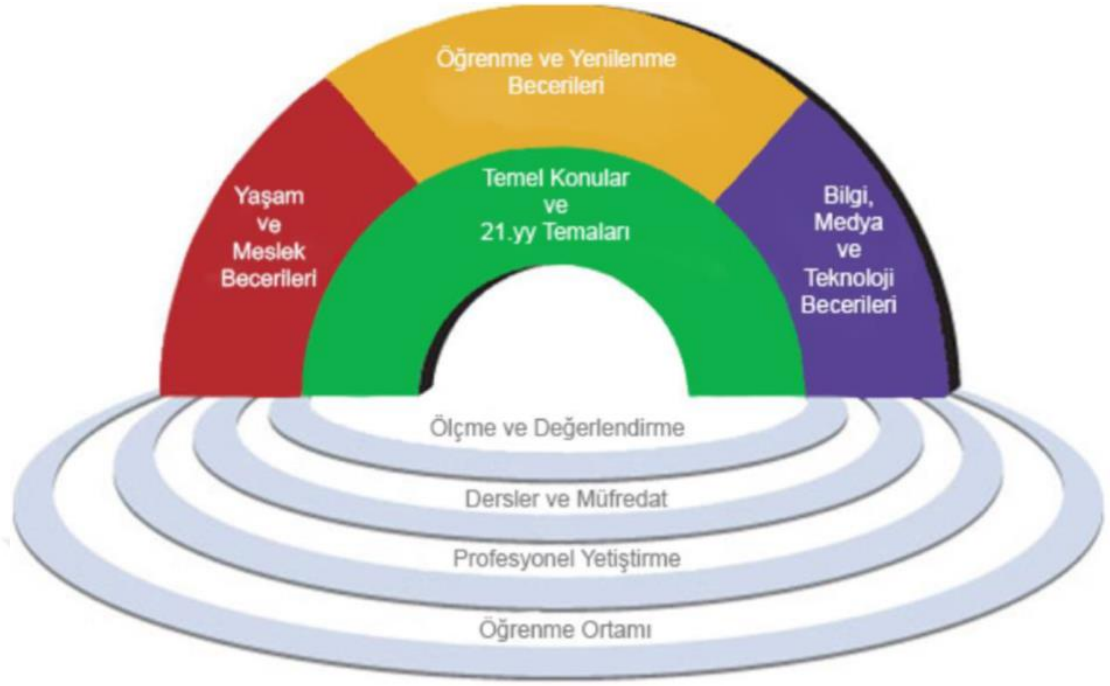
P21	En Gauge	ATCS	NETS/ISTE	EU	OECD
Temel Dersler 1. İngilizce, okuma veya dil; 2. Yabancı diller; 3. Sanatlar; 4. Matematik; 5. Ekonomi; 6. Fen; 7. Coğrafya; 8. Tarih; 9. Hükümet ve yurttaşlık bilgisi	Yüksek verimlilik 1. Sonuçlara göre önceliklendirme, planlama ve yönetme; 2. Gerçek dünya araçlarının etkili kullanımı; 3. İlgili, yüksek kaliteli ürünler üretme yeteneği.	Dünyada yaşamak 1. Vatandaşlık – yerel ve küresel; 2. Yaşam ve kariyer; 3. Kişisel ve sosyal sorumluluk (kültürel farkındalık ve yeterlilik dahil)	Dijital vatandaşlık Teknolojiyle ilgili insan, kültürel ve toplumsal sorunları anlayın	1. Matematik 2. Temel bilimsel yeterlilikler 3. Temel teknoloji yeterliliği 4. Anadilde iletişim 5. Yabancı dillerde iletişim	
Disiplinler arası temalar 1. Küresel farkındalık; 2. Finansal, ekonomik, iş ve girişimci okuryazarlığı; 3. Medeni okuryazarlık; 4. Sağlık Okuryazarlığı ve çevre okuryazarlığı		Temel müfredat 1. Ana dil 2. Matematik 3. Fen 4. Tarih 5. Sanat veya Beşeri Bilimler			

21. Yüzyıl Öğrenme Çerçevesi için Ortaklık [P21]

2018’de Battelle for Kids’e katılan ve 2002’den itibaren 21. yüzyıl öğreniminin öncüsü olan 21. Yüzyıl Öğrenimi için Ortaklık, bütün öğrencilerin 21. yüzyıl öğreniminin gücünü ve potansiyellerinin farkına varmalarına yardımcı olmaya ve topluluklar ve okul sistemleriyle iş birliği içerisinde olmayı amaçlayan kâr amacı gütmeyen bir kuruluştur. Birleşik ve bütünleşik bir öğrenme vizyonunu yansıtan bir çerçeve oluşturan ve uygulayıcılara yardımcı olmayı amaçlayan 21. Yüzyıl Öğrenimi için Ortaklık, öğrencilerin hayatta ve işyerinde başarılı olmak için sahip olmaları gereken yeterlilikleri bu çerçevede açıklamaktadır (Battelle for Kids, 2019).

ABD’de 21 eyalette uygulanan 33 kurum ve birçok şirketin (Apple, Cisco, National Education Association) bir araya gelerek oluşturduğu, dünya çapında, yirmi birinci yüzyıl becerileri ile ilgili en çok kabul gören çerçeve 21. Yüzyıl Öğrenimi için Ortaklık (P21)’dir. P21 beceriler çerçevesi çocukların, okul öncesi dönemden lise son sınıfa kadar edinmesi gereken yeteneklere vurgu yaparak, onların sadece okul hayatlarında değil aynı zamanda yaşamlarında, mesleklerinde ve kariyerlerinde olan özellikleri ve yeterlilikleri ifade etmektedir. P21 beceri çerçevesi birden çok araştırmada genel kabul görmüş ve referans alınmıştır (Beers, 2011; Brown, 2018; Lamb ve diğerleri, 2017; 21. Yüzyıl Becerileri Ortaklığı, 2009). Bu nedenle bu çalışmada P21 21. yy. becerileri çerçevesi ele alınacaktır.

21. yüzyıl öğrenme çerçevesi şeması 21. Yüzyıl Öğrenimi için Ortaklık [P21] tarafından 2009’da geliştirilmiş olup öğrenilen beceriler ve destek sistemlerini içeren çok boyutlu bir şemadır. Şemanın ilk hali Şekil 1’de verilmiştir.

Şekil 1. 21. Yüzyıl Öğrenme Çerçevesi, Öğrenme Çıktıları ve Destek Sistemleri

Not: 21st Century Student Outcomes and Support Systems, 2017, Framework for 21st Century Learning, 2017 kaynağından alınmıştır.

Şekil 1’de de görüldüğü gibi 21. yüzyılda yaşayan insanlara kazandırılması gereken “21. yüzyıl Öğrenme Çerçevesi” modeli ortaya çıkmıştır. 2019 yılında P21 tarafından güncellenen 21. yüzyıl öğrenme çerçevesin de becerilerin birbirinden üstün olmadığı ve her bir becerinin eşit düzeyde önemli olduğu vurgulanmıştır. Güncellenen şema Şekil 2’ de verilmiştir.

Şekil 2. 21. Yüzyıl Öğrenme Çerçevesi, Öğrenme Çıktıları ve Destek Sistemleri Güncelleştirilmiş Hali

Not: P21 Erken Çocukluk Çerçevesi, 2019 kaynağından alınmıştır.

Şekil 2’de görüldüğü gibi, P21 çerçevesinin dört ana bölümü vardır: (1) Yaşam ve Kariyer Becerileri, (2) Öğrenme ve Yenilik Becerileri' (Eleştirel Düşünme, İletişim-İş Birliği-Yaratıcılık), (3) Bilgi, Medya ve Teknoloji Becerileri ve (4) Temel Konular- 3R ve 21. Yüzyıl Temaları. Grafiğin merkezinde yer alan temel konular arasında İngilizce, okuma veya dil sanatları; dünya dilleri, sanatlar, matematik, ekonomi, fen, coğrafya, tarih, hükümet ve vatandaşlık yer alırken, 21. Yüzyıl Temaları arasında küresel farkındalık, finans, ekonomi, iş ve girişimcilik okuryazarlığı; vatandaşlık okuryazarlığı, sağlık okuryazarlığı ve çevre okuryazarlığı yer alır. Becerilerin yanı sıra, Standartlar ve Değerlendirme, Müfredat ve Talimat, Mesleki Gelişim ve Öğrenme Ortamları olmak üzere dört uzantı vardır. Grafikteki bölümler ayrı ayrı görülebilmesine rağmen, P21 öğretim ve öğrenmenin herhangi bir bölümünü tamamen birbirine bağlı olarak görmektedir (Battelle for Kids, 2019).

Lai ve Viering'in (2012) belirttiği gibi, beceriler ayrıntılı olarak incelendiğinde ve müfredata, öğretime ve değerlendirmeye entegre edildiğinde, eğitimcilerin 21. yüzyıl becerilerinin gelişimini destekleyen öğrenme ortamları yaratmalarına yardımcı olabilir. 21. yüzyıl becerilerinin temel akademik konuların öğretimiyle bütünleştirilmesine yardımcı olmak için P21, 21. Yüzyıl Öğrenimi Çerçevesi adı altında kolektif bir öğrenme

vizyonu geliştirmiştir. Bu çerçeve, öğrencilerin yaşam ve işte başarılı olmak için kazanmaları gereken bilgiyi, uzmanlığı ve becerileri açıklar. Her 21. yüzyıl beceri uygulaması, tüm öğrenciler arasında temel akademik konu bilgisi ve anlayışının geliştirilmesini gerektirir. Eleştirel düşünebilen ve etkili bir şekilde iletişim kurabilenler, temel akademik konu bilgisi temeline dayanmalıdır.

Temel bilgi öğretimi bağlamında, öğrenciler eleştirel düşünme, problem çözme, iletişim ve iş birliği gibi günümüz dünyasında başarı için gerekli becerileri de öğrenmelidir. Bir okul veya bölge bu temele dayanarak, tüm çerçeveyi gerekli destek sistemleriyle (standartlar, değerlendirmeler, müfredat ve öğretim, mesleki gelişim ve öğrenme ortamları) bir araya getirdiğinde, öğrenciler öğrenme sürecine daha fazla dahil olur ve günümüzün küresel ekonomisinde başarılı olmak için daha iyi hazırlanmış bir şekilde mezun olurlar (P21, 2019).

21. Yüzyıl Becerilerinin Alt Boyutları

Şekil 1 ve Şekil 2'ye bakıldığında üç farklı beceri türü ön plandadır. Bunlar; Öğrenme ve Yenilik Becerileri, Bilgi, Medya ve Teknoloji Becerileri, Yaşam ve Kariyer becerileridir (P21 Erken Çocukluk Çerçevesi, 2019a). P21 becerileri 3 ana beceri altında 12 alt boyuttan oluşmaktadır. Beceriler daha detaylı bir şekilde Tablo 2'de verilmiştir.

Tablo 2. P21 Becerileri ve Alt Boyutları

P21 Becerileri	Alt Boyutlar
Öğrenme ve Yenilik Becerileri	Yaratıcılık ve Yenilikçi Düşünme
	Eleştirel Düşünme ve Problem Çözme
	İletişim
	İş birliği
Yaşam ve Kariyer Becerileri	Esneklik ve Uyum Sağlama
	Girişimcilik ve Öz Yönetim
	Sosyal ve Kültürlerarası Beceriler
	Üretkenlik ve Hesap Verilebilirlik
Bilgi, Medya ve Teknoloji Becerileri	Liderlik ve Sorumluluk Bilinci
	Bilgi Okuryazarlığı
	Medya Okuryazarlığı
	Bilgi, İletişim ve Teknoloji (BİT) Okuryazarlığı

Öğrenme ve Yenilik (4C) Becerileri

Öğrenme ve yenilik becerileri; yaratıcılık ve yenilikçi düşünme, eleştirel düşünme ve problem çözme, iletişim ve iş birliği becerilerini içermektedir (P21, 2019). Beers (2011) tarafından belirtildiği gibi, öğrenciler gerçek dünyadaki sorunlara yeni çözümler geliştirmek için iş birliği yapar ve bu çözümleri başkalarıyla paylaşır. Çocuklar projeleri ve araştırmaları üzerinde çalışırken öğrenme görevlerini tamamlamak için verilere erişmek, bunları değerlendirmek ve uygulamak zorundadırlar. Beers (2010), öğrencilerin ödevlerini tamamlarken zaman yönetimi, öz yönlendirme ve etkili takım çalışması gibi kritik yaşam ve kariyer becerilerini geliştirdiklerini belirtmiştir. Bu süreç, öğrencilerin 21. yüzyıl becerilerini geliştirmelerine destek olur.

Yaratıcılık ve Yenilikçi Düşünme

Eğitim kuramlarında öne çıkan hayal gücü, yenilik ve yaratıcılık gibi kavramlar, uluslararası yeterlikler arasında yer edindiği için eğitim süreçlerinde önem verilir ancak bu kavramların öğretilmesi, tanımı ve değerlendirilmesi oldukça zordur. Özgün çözüm yolları üretme, verimlilik ve kalite için kendini yenileme, rutinin dışına çıkma ve değişime açık olma, yenilik ve yaratıcılık gibi becerilerin edinilmesine yönelik öğrenme süreçleri geliştirilmektedir (Uçak, 2022). Yaratıcılık insanlar için ayırt edici bir özellik olmasıyla beraber; sorunları çözme, farklı ve özgün düşünerek yeni bir ürün geliştirme sürecine katkı sağlamaktadır (Uçak, 2022). Bacanlı ve diğerlerine göre (2011) yaratıcı düşünme; öğrenme sürecinde farklı düşünme biçimleri gibi duyuşsal ve bilişsel boyutlara sahiptir.

Nakano ve Wechsler (2018), yaratıcı bir şeyin 'özgün', 'kültürel değerlere uygun' ve 'görevle ilgili' olması gerektiğini belirtmiştir. Öte yandan yaratıcılık, eğitim, aile, sosyal ve kültürel faktörler, kişilik özellikleri ve bilişsel değişkenlerin yönlerini içeren çok yönlü bir yapıdır (Nakano ve Wechsler, 2018). Yaratıcılık, insanların sahip olduğu veya yoksun olduğu sabit bir nitelik değil, aslında artımlı bir niteliktir (Saavedra ve Opfer, 2012). Bu nedenle, öğrencilerin yaratıcılık potansiyeli eğitim yoluyla artırılabilir. Öğretmenler ve öğrenciler bunu bilinçli bir şekilde çalıştıkları sürece disiplinler aracılığıyla geliştirilebilir (Robinson, 2001).

Çocuklar yazı, heykel, bilimsek keşif, hareket, dans, çizim, resim ve drama gibi farklı etkinliklerle duygularını ve yaratıcı düşüncelerini ifade edebilirler. Çocukların yeni bir soruna veya göreve nasıl yaklaştığı gibi birçok farklı biçimde yaratıcılık ifade edilebilir (P21 Erken Çocukluk Çerçevesi, 2019a).

Erken çocukluk döneminden itibaren çocuklar:

- Yaratıcı çabaları en üst düzeye çıkarmak ve iyileştirmek için kendi fikirlerini ayırtılandırır, analiz eder, geliştirir ve değerlendirir.
- Başarısızlığı öğrenmek için bir yol olarak görür.
- Yeni fikirler geliştirir ve bunları başka insanlara iletir.
- Birbirinden farklı fikir üretme ve yaratma teknikleri kullanır (örneğin beyin fırtınası).
- Yaratıcılığın ve yeniliğin küçük başarılar ve sıklıkla beklenmeyen sonuçlardan oluşan uzun vadeli, döngüsel bir süreç olduğunu anlar.
- Yeniliğin gerçekleştiği alanda yararlı ve somut bir katkı sağlamak için yaratıcı fikirler üzerinde hareket eder.
- İşinde özgünlük ve yaratıcılık gösterir.
- Çocukların fikirlerin değerini ve alakalılığını değerlendirdiği yeni ve değerli fikirler yaratır.
- Yeni ve çeşitli perspektiflere açık ve duyarlıdır. (P21 Erken Çocukluk Çerçevesi, 2019).

Eleştirel Düşünme ve Problem Çözme

Problemlere etkili çözümler bulma ve bulduğumuz çözümleri uygulama süreci olarak tanımlanan problem çözme, erken çocukluk döneminden itibaren kazandırılması gereken beceriler arasındadır. Çocukların sonraki hayatlarında karşılarına çıkabilecek sorunlara daha etkili çözümler üretebilmeleri için bu becerileri erken çocukluk döneminde kazanmaları gerekmektedir (Bedge ve Özyürek, 2016). Etkili problem çözme becerisi kazanan bireyler kendi hayat şartlarını kolaylaştırmanın yanı sıra toplumun bilişsel, sosyal ve ekonomik gelişiminde de aktif rol oynarlar (Anlıak ve Dinçer, 2005, Çalışkan ve ark. 2006).

Gelbal'a göre (1991), problem, insanların düşüncelerinde karışıklığa sebep olan, düşüncelerine karşı bir etkiyle karşılaştığı ve anlamlandıramadığı bir durum olarak açıklanmaktadır. İnsanların karşılaştığı karmaşık durumlar ve olaylar şeklinde de tanımlanabilmektedir (Öğütölmüş, 2006). Farklı bakış açısı ve yenilikçi çözüm önerileri ile kaliteli sorular belirleyerek hem güncel hem de geleneksel yollarla problemleri çözebilen çocukların problem çözme becerisine sahip olduğu görölmektedir (P21, 2015, 2019).

Eleştirel düşünme, eski zamanlarda genel olarak epistemoloji çerçevesinde ele alınarak, doğumdan itibaren oluşan bir kabiliyet olarak daha çok bilişsel yetenek, zekâ ve akıl olarak değerlendirilmiştir. Artık günümüzde öğrenme anlayışlarının gelişip değişmesiyle, eleştirel düşünmenin doğuştan edinilen bir beceri olması yerine, geliştirilebilir ve öğretilabilir olduğu savunulmaktadır (Uçak ve Erdem, 2022). Bebeklik döneminden başlayarak, hayat boyu öğrenilen ve gelişen becerilerden biri olan eleştirel düşünme becerisi, iletişim, oyun, sosyal ve duygusal ilerleme ve deneyim gibi dinamiklerden etkilenmektedir. Bu bağlamda üst düzey bir beceri olarak ele alınır. Eleştirel düşünme belirli bir yaş veya dönemle sınırlandırılmaz. Belirli bir yaşa ulaşmış, eğitim almış bir yetişkinde bu beceri gözlemlenemezken, üç yaşındaki bir çocukta eleştirel düşünme becerisi gözlemlenebilir (Tozduman Yaralı, 2020; Murhpy, Rowe, Ramani ve Silverman, 2014).

P21 Erken Çocukluk Çerçevesi 'ne göre (2019), erken çocukluk döneminden itibaren çocuklar:

- Başlıca alternatif bakış açılarını analiz eder ve değerlendirir.
- Duruma uygun olarak çeşitli akıl yürütme türlerini (tümevarımsal, tümdengelimli, vb.) kullanır.
- Farklı türden tanıdık olmayan sorunları hem geleneksel hem de yenilikçi yollarla çözer.
- Bilgi ve argümanlar arasında sentezler ve bağlantılar kurar.
- Farklı tarzlarda problem çözme teknikleri kullanır.
- Kanıtları, argümanları, iddiaları ve inançları etkili bir şekilde analiz eder ve değerlendirir.

- Öğrenme deneyimleri ve süreçleri hakkında eleştirel düşünür.
- En iyi analizden yola çıkarak bilgileri yorumlar ve sonuçlar çıkarır.
- Karmaşık sistemlerde genel sonuçlar üretmek için bir bütünün parçalarının birbirleriyle nasıl etkileşime girdiğini analiz eder.
- Daha iyi çözümlere yol açan ve farklı bakış açılarını açıklığa kavuşturan önemli soruları belirleyerek sorar.

İletişim

Elkatmış ve İnal'a göre (2014), iletişimi, insanlar arasındaki duygu ve düşüncelerin beden dili kullanarak, sözlü bir şekilde veya yazılı olarak ifade edildiği süreç olarak tanımlanabilir. Yapılan tanıma dayanarak iletişim kavramının yaşadığımız çağda önemli becerilerinden biri olduğunu söyleyebiliriz.

Bilgi işleme ve telekomünikasyon bugün dünyamızı dönüştürüyor olsa da insan iletişimi hala sosyal ve kültürel çevrenin merkezinde yer almaktadır (Oliver, 1997). Oliver'ın da belirttiği gibi, bir önceki yüzyılla karşılaştırıldığında iletişim kurma biçimlerimizde farklılıklar olsa da hala önemini korumaktadır. İletişimin günümüzde edinilmesi gereken önemli bir beceri olarak görüldüğünü kanıtlayan bir çalışma, 2014 yılında Pew Araştırma Merkezi tarafından yürütülmüştür. Araştırmada çocukların bugün dünyada ilerlemesi için hangi becerilerin en önemli olduğunu düşündükleri sorulmuştur. Çalışmanın sonuçları, katılımcıların %90' ının 10 yeterlilik arasından en temel beceri olarak 'iletişimi' seçtiğini göstermiştir (Goo, 2015).

P21 Erken Çocukluk Çerçevesi (2019), açık bir şekilde iletişim kurabilen kişileri şu şekilde tanımlamıştır:

- Çeşitli biçimlerde ve bağlamlarda sözlü, yazılı ve sözsüz iletişim becerilerini kullanarak düşünceleri ve fikirleri etkili bir şekilde dile getirmek,
- Bilgi, değerler, tutumlar ve niyetler dahil olmak üzere anlamı çözmek için etkili bir şekilde dinlemek,
- İletişimi çeşitli amaçlarla kullanmak (örneğin bilgilendirmek, talimat vermek, motive etmek ve ikna etmek)

- Birden fazla medya ve teknolojiyi kullanmak ve bunların etkinliğini önceden nasıl yargılayacağını ve etkisini nasıl değerlendireceğini bilmek,
- Çeşitli ortamlarda (çok dilli ortamlar dahil) etkili bir şekilde iletişim kurmak.

İş Birliği

İş birliği, Roschelle ve Teasley (1995) tarafından “bir problemin ortak bir kavramını inşa etmek ve sürdürmek için sürekli bir girişimin sonucu olan koordineli, eşzamanlı bir etkinlik” olarak tanımlanmıştır ve tanımı en çok atıf yapılan tanımlardan biri olarak kabul edilir. Barfield, “iş birliğinin başkalarıyla birlikte hedefler belirlemeyi, sorumlulukları paylaşmayı ve bir bireyin tek başına başarabileceğinden daha fazlasını başarmak için birlikte çalışmayı içerdiğini” belirtmiştir (2016).

İşbirliğinin en önemli unsuru, bireylerin şahsi düşüncelerinden vazgeçerek diğer bireylerin düşüncelerine istekli olmasıdır (AES, 2020). Sorumluluk sahibi olma, her ekip üyesine değer verme, saygılı çalışma ve ortak hedefe ulaşmak için fedakâr olma, iş birliği becerisine sahip olan bireylerin özelliklerindendir (PPRC, 2010). Çocukların başkalarıyla birlikte çalışmaya nasıl başladıkları veya nasıl arkadaşlıklar kurduğu iş birliği becerisini yansıtır. Erken çocukluk dönemiyle çocuklar önce çevresindekileri izler, sonrasında paylaşımda bulunur ve birlikte oyun oynarlar. Çocuklar yaşları ilerlemeye başladıkça arkadaşlarının duygu ve düşüncelerinin farkına varırlar (Mercan, 2022). Erken çocukluk döneminde çocuklar iş birliği içerisinde olduklarında diğer insanlara taviz vermeyi, birbirlerinin becerilerini ve bakış açılarını takdir etmeyi ve insanlara saygı duymayı öğrenirler. Bu becerileri daha erken yaşlarda edinmek kişilerarası ilişkilerini olumlu anlamda destekler (Mercan, 2022).

Erken çocukluk döneminden itibaren çocuklar:

- Farklı ekiplerle etkili bir şekilde çalışma yeteneğini gösterir.
- Ortak bir hedefe ulaşmak için gerekli uzlaşmaları yapar.
- Esneklik ve yardımcı olma isteği gösterir.
- İş birlikli çalışma için üstüne düşen sorumluluğu üstlenir (P21 Erken Çocukluk Çerçevesi, 2019).

Yaşam ve Kariyer Becerileri

İnsanların yaşam ve işlerinde daha başarılı olabilmesi için temel becerilerin kasıtlı olarak kazandırılması yaşam becerileri tanımlanır (Dede, 2010). Beers'a göre (2011) yaşam ve kariyer becerileri, kendi kendini yönetebilen, sorumluluk alabilen, bağımsız öğrenebilen ve çalışabilen, değişime uyum sağlayabilen, projeleri yönetebilen ve başkalarına liderlik edebilen bireyler olmak için gereken becerileri içerir. Günümüz çağında insanların gerekli kavramları bilmesinden ve farklı düşünme tarzları kullanabilmesinden daha fazlasını içeren yaşam ve kariyer becerileri, karmaşık bilgi ve rekabetçi yaşam şartlarının içinde barınabilmeleri için yetişkinlerin ve daha önemlisi çocukların bilmesi gereken becerilerdir.

Okul öncesi dönemde bu becerileri desteklemek adına, ev ve okul yaşamında günlük rutinlerini düzenleyerek, bu ortamlarda çocukların gelişimine uygun sorumluluklar verilmesi ve çocukların ilgi ve gereksinimlerine duyarlı olunması etkin rol oynayabilir. Bunların yanı sıra yalın ve tutarlı sınırların olduğu bir durumda hatalarını görmesine fırsat verip yapılan hataların olağan bir durum olduğunu benimseyen bir anlayış sergileyerek, yardıma ihtiyacı olduğu zamanlarda gerektiği kadar yardım sunarak ve çocukların kendileri ile ilgili konularda karar vermesine (giyeceği kıyafete, okunacak kitaba, katılacağı etkinliğe, gezeceği yerlere gibi) uygun seçenekleri sunarak yaşam ve kariyer becerilerinin geliştirilmesine yardımcı olacak altyapıyı oluşturan temel becerilerin gelişimini destekleyebiliriz (Atış Akyol ve Aşkar, 2022).

Esneklik ve Uyum Sağlama

P21'e (2019) göre esneklik ve uyum becerileri, yeni çocuklarla tanışma, farklı sorumluluklara ve programlara ayak uydurma, stratejileri değiştirme, belirsizlik ortamlarında etkili çalışma ve yeni bir ortama uyum sağlama becerisidir. Birçok farklı role, iş takvimine, ortama ve sorumluluklara uyum sağlamayı kapsayan esneklik ve uyum sağlama becerisi, çağımızın getirdiği değişimlere ayak uydurma ve esnek davranma ile ilişkilendirilebilir (Kivunja, 2015).

Uyum sağlama ve esneklik becerilerinin iş hayatında başarı ve istikrar için büyük bir öneme sahip olmasının yanı sıra bireylerin iş yükünün azalması, zaman yönetimi,

problemlere yönelik hızlı çözümler üretilmesine ve risk ile sorumluluğun paylaşılmasına pozitif yönde katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Yaşadığımız çağın değişim sürecinde öğrenme, çalışma ve vatandaşlık için gerekli olduğu düşünülen becerilerden biri olan esneklik, insanların yeni ve farklı olaylara karşı sağlıklı bir şekilde uyum sağlayabilmesi iken beklenmedik durumlar karşısında aktif ve etkili performans sağlaması ise uyum olarak tanımlanmaktadır. Bu tanımlar doğrultusunda yeni bir olay ve problem karşısında insanların pratik bir bakış açısı oluşturmaya esneklik ve uyum becerisi olarak tanımlanabilir (Goldstein ve Brooks, 2013; Trilling ve Fadel, 2009). Sürekli gelişen ve değişen teknolojik çağdan geri kalmamak için günümüzde meydana gelen yeniliklere esneklikle yaklaşmak, uyum göstermek ve güncel olayları takip etmek bu doğrultuda oldukça önemli görülmektedir (Eryılmaz ve Ulusoy, 2015).

Bu sebeple erken yaşlardan itibaren çocuklara esneklik ve uyum becerilerinin kazandırılması büyük önem arz etmektedir. Erken çocukluk döneminden itibaren çocuklar:

- İş sorumluluklarına, programlara, farklı rollere ve bağlamlara uyum sağlar.
- Önceliklerin değiştiği ve belirsizliklerin olduğu bir ortamda etkili bir şekilde çalışır.
- Geri dönütleri etkili şekilde dahil eder.
- Eleştirilerle, ortaya çıkabilecek tersliklerle ve övgülerle pozitif bir şekilde başa çıkar.
- Öncelikle kültürlü ortamlarda uygulanabilir çözümlere ulaşmak için çeşitli görüş ve inançları anlar, müzakere eder ve dengeler (P21 Erken Çocukluk Çerçevesi, 2019).

Girişimcilik ve Öz Yönetim

Büyük değişimlerin ve gelişmelerin görüldüğü 21. yüzyılda insanlar bu süreçlere tanıklık etmeye devam etmekle beraber çağımızda ortaya çıkan girişimcilik ve öz yönetim kavramları, birbiriyle iş birliği içerisinde olan ve birbirini tamamlayan iki olgudur. Bu yüzyıl için beklenen önemli beceriler arasında, hayatı boyunca risk almaktan çekinmeden deneyim sahibi olan bireylerin aynı zamanda kendi yaşamını bilinçli ve etkili bir şekilde yönetebilme becerilerine sahip olmasını sayabiliriz. Başar (1993), düşünceyi davranışa

dönüştürmeyi sağlayan beceriyi girişimcilik olarak adlandırmaktadır. Gerekli olan zaman ve gayreti harcayarak finansal, psikolojik veya sosyal riskleri taşıyarak daha farklı bir hizmete dönüştürme sürecidir.

Belirli işlemlerin yerine getirilmesiyle oluşan standart çalışma düzeninin değişmesi ile daha kompleks becerilere sahip insanlara ihtiyaç artmaktadır. Üretim ve verimliliğin artırılması yönünde planlı ve hedef istikametinde hareket etme, zaman yönetimi, ekip ve proje çalışmalarına eğilim, fırsatları kovalama ve girişimcilik, zorluklarla başa çıkma ve risk almaktan çekinmeme gibi beceriler kazandırılmalıdır (Trilling ve Fadel, 2009).

Çocuğun doğasında bulunun doğal merakı ve çevresindeki dünyayı daha çok anlama isteğine yönelik beceriler girişimcilik ve öz yönetim becerileri olarak adlandırılmaktadır. Çocuklar yapılacak etkinliklerin planlama ve düzenleme aşamasına dahil olduklarında daha çok başarı duygusu hissederler. Çocukların tam odaklı bir şekilde bir olayla ilgilendiklerinde odaklanma, kalıcılık gösterme, başlanılan görevi tamamlama ve kendilerini yönetme olasılıkları daha yüksektir. Öz yönetim ve inisiyatif alma becerileri gelişen çocuklar daha güçlü bir öz saygıya sahiptirler (P21 Erken Çocukluk Çerçevesi, 2019).

Erken çocukluk döneminden itibaren çocuklar:

- Fiziki ve fiziki olmayan başarı kriterleri olan hedefler belirler (örn. Yardımsız bir şekilde etkinliği tamamlar).
- Taktiksel (kısa vadeli) ve stratejik (uzun vadeli) hedefleri dengeler (örn. bir grupta oyun oynamadan önce kuralları öğrenir).
- Zamanı etkili bir şekilde kullanır ve iş yükünü verimli yönetir.
- Doğrudan denetim olmaksızın görevleri izler, tanımlar, öncelik sırasına koyar ve tamamlar.
- Müfredatın temel düzeyinin ötesine geçerek kendi öğrenmesini ve uzmanlık kazanma fırsatlarını keşfeder ve genişletir.
- Beceri seviyelerini en üst düzeye taşımak için inisiyatif gösterir.
- Yaşam boyu öğrenme sürecine bağlılık gösterir.

- Gelecekteki ilerlemeyi bilgilendirmek için geçmiş deneyimler üzerinde eleştirel bir şekilde düşünür.

Sosyal ve Kültürel Beceriler

Başka insanların kendi düşüncelerinden daha farklı düşüncelere sahip olabileceğini anlama, başka insanların duygularını anlama ve empati kurabilme, davranışlarının sonuçlarının farkında olma gibi beceriler sosyal beceriler olarak adlandırılmaktadır. Bu becerileri kazanan çocuklar sonraki hayatlarında daha mutlu ve uyumlu bir süreç geçirirler. Bu bağlamda sosyal becerilerin öğrenilmesi için erken çocukluk dönemi büyük bir öneme sahiptir (Pekdoğan, 2016).

Liberman'a göre (1982) sosyal beceriler, bireylerin arasında oluşan iletişimin işlevi ve doğası ile alakalıdır. Öz yönetim, akran ilişkileri, kendini savunma ve uyum gibi becerileri gelişmiş ve birbiriyle bütünleşmiş olan çocuklarda sosyal becerilerin gelişmiş olduğundan söz edilebilir (Caldarella ve Merrell, 1997). İnsanlar arasındaki farklılık ve benzerlikleri anlayabilme, insanların kendi kültürünü tanıma, anlama ve takdir etme ve farklı kültürleri takdir etme ve anlama becerileri ise kültürlerarası beceriler olarak adlandırılmaktadır (P21,2019). Her iki beceri de yapısı gereği sosyal bir varlık olan insanların başarılı bir yaşam kurması, aidiyet duygusunun geliştirilmesi ve başka insanlarla ilişki kurabilmesi için kritik bir öneme sahiptir.

İnsanların hedeflerine ulaşmasına vesile olan, insanların hayat kalitesini yükselten ve hayat boyunca kullanabileceği bilinen becerilerin tümünü kapsayan sosyal beceriler, yaşadığımız çağda en az bilişsel ve akademik beceriler kadar büyük bir öneme sahiptir (Yüksel, 2004). Sosyal becerisi yeterince gelişmiş olan kişiler, kendi istek ve ihtiyaçlarıyla yaşadığı toplumunkileri birleştirerek dengeyi sağlamakta, toplumun isteklerine ve kurallarına uygun davranışlar sergilemekte, yaşadığı toplumda birlikte olduğu bireylerle iş birliği, yardımlaşma ve paylaşım yapabilmeyi başarabilmekte ve bulunduğu kültürün gelenek ve göreneklerine uygun şekilde davranışlar gösterebilmektedir (Senemoğlu, 2007).

Bu doğrultuda teknolojinin hızlı bir şekilde geliştiği 21. yüzyıl da iş birliği, empati ve iletişim gibi sosyal beceriler, kaliteli sosyal ilişkilerin temeli oluşturarak her yüzyıl için önemli bir rol oynamaktadır.

Erken çocukluk döneminden itibaren çocuklar:

- Saygılı ve profesyonel bir şekilde davranır.
- Ne zaman dinlemenin ve ne zaman konuşmanın uygun olduğunu bilir.
- Kültürel farklılıklara saygı gösterir.
- Farklı kültürel ve sosyal geçmişlere sahip bireylerle etkili bir şekilde çalışır.
- Çeşitli değer ve fikirlere açık fikirli bir şekilde yanıt verir.
- Yeni fikirler yaratmak ve hem yenilikçiliği hem de iş kalitesini artırmak için sosyal ve kültürel farklılıklardan yararlanır (P21 Erken Çocukluk Çerçevesi, 2019).

Üretkenlik ve Hesap Verilebilirlik

Bireylerin gerçekleştirdiği eylem ve işlemlerden dolayı, kendisi haricinde diğer bireylere açıklama yapması veya cevap vermesi durumu hesap verilebilirlik olarak adlandırılır (Kluvers ve Tippet, 2010). Geçmiş yıllar boyunca farklı alanlarda üretken insanlara talep oldukça fazla olmasıyla beraber günümüz çağında da üretkenlik ve hesap verilebilirlik becerisi gelişmiş insanlara, iş hayatında ve toplumda büyük önem verilmeye başlanmıştır (Ungan ve Bucan, 2019). Trilling ve Fadel (2009), öncelik verdiği işi belirlemeyi ve zaman yönetimini iyi planlamayı, çalışmayı ve öğrenmeyi eşit derecede destekleyen ve hedefleri yönünde ilerlemeyi ve hedeflerine ulaşmayı içeren becerileri üretkenlik olarak açıklamaktadır. Üretkenlik becerisiyle bir bütün olan, ürün, fikir veya projenin ortaya çıkış aşamasında sorumluluk almak şeklinde ifade edilen beceri ise hesap verilebilirlik becerisidir (P21, 2015).

Erken çocukluk döneminde sorumluluk alma, dikkat, bir görevin tamamlanması ve odaklanma ile başlayan üretkenlik ve hesap verilebilirlik becerisi, çocukların “Bunu yapabilirim!” ya da “Yapbozla oynayacağım” gibi hedefler koymasıyla veya yapacağı etkinliği planlamasıyla daha da gelişir (P21, 2019a). Çocuklar kuralları ve oyunlardaki yönergeleri izleyip öğrenerek adım adım sorumlu olma becerisini de kazanmaya başlar.

Zaman ilerledikçe yetişkin rehberinin azalmasıyla çocukların aldığı sorumluluk artarken daha üretken olmaya başlarlar. Bu doğrultuda çocukların üretkenlik becerileri ile sorumluluk alma ve yaptıklarına yönelik hesap verilebilirlik becerileri de gelişecektir.

Erken çocukluk döneminden itibaren çocuklar:

- Hedeflediği sonuca ulaşmak için işi önceliklendirir, planlar ve yönetir.
- Yüksek kaliteli ürünler üretmekle ilişkili ek özellikleri gösterir.
- Engeller ve rekabet eden baskılarla karşı karşıya kalsa bile hedefler belirler ve bu hedeflere ulaşır (P21 Erken Çocukluk Çerçevesi, 2019).

Liderlik ve Sorumluluk

Geçmiş yıllarda politika içerisinde statü sahibi ve güçlü kişilere yakıştırılan liderlik kavramı, 20.yüzyılın sonlarına doğru önem kazanmaya başlayarak yaşadığımız yüzyılda toplumsal değişimler ve teknolojik gelişmeler sonucunda anlamını geliştirerek artık sadece tek bir kişide değil, ekip çalışması ve katılımcılar ile algılanan bir kavram olmuştur (Baker, 2022). Günümüz çağında ortak amaçlar için bir araya gelmek ve insanları motive ederek harekete geçirmek özelliklerini taşıyan insan lider olarak anılmaktadır (Memişoğlu, 2003).

Tarih boyunca farklı zamanlarda ve kültürlerde çeşitli anlamlar taşıyan sorumluluk kavramı, eski Yunan felsefesinde insanların düşüncelerinden veya eylemlerinden ortaya çıkan düşünmeyi içermekteydi (Coşkun, 2019). Özgen'e göre (2007), karar, söz veya hareketin sonuçlarından ve bu sonuçların getirdiği sorumluluklardan dolayı hesap verilebilir olma şeklinde ifade edilen sorumluluk kavramı, sanayi devrimi ve sonrasında gelen modernleşme ile iş dünyasında ve yaşanan toplumda şirketlerin ve insanların çevreye etkileri olarak genişletilmiştir. Birbiriyle bağlantılı olan liderlik ve sorumluluk becerileri, bireyleri belli bir amaç doğrultusunda yönlendirerek problem çözme becerisini kullanmak, toplumun yararını düşünerek bilinçli ve sorumlu tavırlar sergilemek, güvenilir ve ahlaklı davranışlarda bulunmak ve ortak bir amaca ulaşmak için insanların yeteneklerini yönlendirmektir (Trilling ve Fadel, 2009).

Yapılan bir araştırmada sorumluluk ve liderlik becerisine sahip olan öğrencilerin özellikleri, ortak amaçlar ve toplumun yararları yönünde hareket etmek ve birtakım amaçlar doğrultusunda başkalarını etkilemek olarak sıralanmıştır (Yalçın, 2018).

Erken çocukluk döneminde liderlik becerilerini olumlu prososyal becerilerle ilişkilendiren Duran'a göre (2019), liderlik becerisine sahip çocukların enerjik, yeni olaylara kolay adapte olan, iletişim becerileri gelişmiş, yüksek planlama becerisine sahip, grup çalışmalarında aktif, kendine güvenen, sorumluluklarının bilincinde, problem çözme becerisine sahip, sözel becerilerde yetkin, öz kontrolü yüksek, yaratıcı, diğer insanların duygularına duyarlı, empati yeteneği gelişmiş, hayal gücü yüksek ve eleştirel düşünen çocuklar oldukları görülmektedir.

Erken çocukluk döneminden itibaren çocuklar:

- Ortak bir amaca ulaşmak için diğer insanların güçlü yönlerinden yararlanır.
- Diğer kişileri bir amaca doğru yönlendirmek için kişilerarası ve problem çözme becerilerini kullanır.
- Etki ve güç kullanırken dürüstlük ve etik davranış gösterir.
- Özverili olma ve örnek olma yollarını kullanarak diğer insanlara en iyiye ulaşmaları için ilham verir.
- Daha geniş topluluğun çıkarlarını göz önünde bulundurarak sorumlu bir şekilde hareket eder (P21 Erken Çocukluk Çerçevesi, 2019).

Bilgi, Medya ve Teknoloji Becerileri

Metinleri anlama, çözümleme, farklı teknolojik araçların anlamlı ve etkin kullanımı, bilgiye ulaşma, sorgulama ve araştırma olarak ifade edilen bilgi, medya ve teknoloji becerilerinin önemi göz önünde bulundurularak günümüz çağında her insanın okuryazarlık seviyesinin yüksek olması gerektiği düşünülmektedir (Trilling ve Fadel, 2009; Orhan Göksun, 2016).

Bu bağlamda okuryazarlık, okuma ve yazma becerisinin ilerisinde bir kavram olup, harfleri, olayları, harfleri veya olguları analiz etmenin dışında, bilgiyi içselleştirmek ve anlamlandırmaya yönelik bir kavram olarak anlamlandırılmalıdır. Zaman ilerledikçe

bilgi, medya ve teknoloji kavramı, çeşitli okuryazarlık türleri ile bütünleşerek geniş bir yelpazede farklı anlamlar kazanmaktadır (Kurudayıoğlu ve Tüzel, 2010). Medya ve teknoloji odaklı bir çevrenin oluşturduğu 21. yüzyılda, teknolojik araçların sunduğu imkanlar sayesinde hızlı ve kolay bir şekilde bilgiye ulaşma imkânı bulunmaktadır. Bu bağlamda yaşadığımız çağda etkili bir çalışan ve birey olabilmek için bilgi, medya ve teknoloji ile ilgili bir takım eleştirel ve fonksiyonel düşünme becerisine sahip olmak gerekmektedir (P21, 2019c).

Erken çocukluk dönemindeki çocuklar üstünde medyanın etkisi oldukça büyük olduğundan dolayı medyanın etkin kullanımını öğrenerek medya okuryazarı olmaları önemli bir durumdur (Kadan ve Aral, 2018)

Erken çocukluk döneminden itibaren çocuklar:

- Bilgiye verimli ve etkili bir şekilde ulaşır.
- Bilgiyi eleştirel ve yetkin bir şekilde değerlendirir.
- Bilgiyi elindeki konuya veya soruna göre doğru ve yaratıcı bir şekilde uygular.
- Farklı kaynaklardan gelen bilgi akışını yönetir.
- Bilgiye erişim ve kullanımı çevreleyen etik/yasal konulara ilişkin temel bir anlayış uygular (P21 Erken Çocukluk Çerçevesi, 2019).

Bilgi Okuryazarlığı

Kurbanoğlu ve Akkoyunlu (2002), bilgi okuryazarı olan bir bireyin bilgiye ihtiyaç duyan, ihtiyaç duyduğu bilgiye ulaşabilen, edindiği bilgiyi kullanabilen ve değerlendirebilen birey olduğunu vurgulamış ve bilgi okuryazarlığını öğrenmeyi öğrenme kavramıyla ilişkilendirmiştir. Bilgiye gereksinim duyma, elde etme, gündelik yaşama aktarma ve değerlendirme becerileri bilgi okuryazarlığı olarak adlandırılmaktadır (Monge ve Frisicaro Pawlowski, 2014). Bilgiye ulaşma, keşfetme ve paylaşma sürecinde teknolojinin önemi büyüdükçe, öğrenme yollarının kategorik ayrımı sona ermiş olup, belli bir düzene göre giden standart iş tanımları ve geleneksel anlayış değişip onun yerine karmaşık beceriler geliştirilmektedir.

P21'e göre (2019), erken çocukluk döneminde yeni beceriler öğrenip bilgi edinmek için bilindik uygulamaları kullanarak, hayal ürünü ve gerçek arasındaki farkı söyleyerek çocuklar bilgi okuryazarlığına sahip olduklarını gösterirler. Çocuklar doğuştan gelen yapısı gereği erişkin insanlardan daha fazla meraklı ve yaratıcı özelliğe sahip olmakla beraber çocukların sahip olduğu bu özellikler öğrenme ve gelişme gereksinimlerini destekleyen temel özelliklerden olup çocuklar günlük hayatlarında bilmediklerini merak ederek onu anlamak için bilgi toplamakta, soru sormakta ve tüm hepsini anlamlandırmaya çalışmaktadır. Eğitimciler sıklıkla erken çocukluk döneminde çocukların bilgiyi anlama ve yapılandırma basamağında yaratıcı düşünce ve uygulamalarına tanık olmaktadır.

Günümüz çağında teknoloji ile iç içe büyüyen çocuklar, hızlı bir şekilde değişen ve gelişen teknolojinin etkisiyle beraber düşünme, iş birliği ve iletişim kurma imkanlarına yaşamlarının her alanında sahip olmakla beraber çocukların doğru bilgiyi edinmesi ve yönetmesi de büyük önem taşımaktadır (Trilling ve Fadel, 2009). Bu doğrultuda çocuklara bilgi okuryazarlığı becerisi şu şekillerde edindirilmelidir:

- Bilgiye ihtiyacı olduğunu hissetme, bilginin kaynağına gitme, bilgiyi farklı yollarla edinme ve bilgiyi farklı yönlerden değerlendirmelidir.
- Bilgiye erişim ve bilgiyi kullanma konusunda etik ilkeleri benimsemelidir.
- Problemleri çözüme ulaştırmak için, bilgiye eksiksiz ve doğru ulaşarak, bilgiyi titizlikle ve eleştirel bakış açısıyla değerlendirerek bilgiyi aktif olarak kullanmalıdır.
- Bilgiyi edinirken, bilginin kaynağına inip uzmanıyla iletişim kurarak becerisini geliştirmelidir.
- Kitap, gazete, derginin yanında çağımızın bilgi teknolojileri içerisinde bulunan tablet, telefon ve bilgisayardan yararlanarak bilgi sahibi olma becerisine sahip olmalıdır (Trilling ve Fadel, 2009).

Medya Okuryazarlığı

Medyanın biçimlendirici etkisinin giderek arttığı, savaşların televizyon ekranlarından izlendiği ve siyasi adayların 30 saniyelik reklamlarla seçildiği günümüzde; popüler müzikten giyim tercihlerine, televizyondan video oyunlarına kadar uzanan geniş

bir yelpazede sunulan mesajlar, bireylerin tutumlarını, inançlarını ve kişisel algılarını derinden etkilemektedir. Bu durum, medyanın yalnızca bilgi aktaran bir araç olmaktan çıkıp, bireylerin düşünme biçimlerini, değer yargılarını ve toplumsal rollere ilişkin algılarını yeniden şekillendiren güçlü bir kültürel ve ideolojik unsur hâline geldiğini göstermektedir. Özellikle dijitalleşme ile medya içeriklerinin daha kişiselleştirilmiş ve hedeflenmiş hâle gelmesi, bireylerin farkında olmadan belirli düşünce kalıplarını içselleştirmesine yol açmakta; böylece medya, toplumsal kimlik inşasında merkezi bir rol üstlenmektedir (Thoman ve Jolls, 2003). Edinilmek istenilen bilginin içeriğinin, kaynağının ve vermek istediği mesajın amacının sorgulanması ile daha bilinçli bir şekilde okuma ve değerlendirme yapmamız sağlanacaktır. İçerik geliştirme araçları, bloglar ve web siteleri gibi dijital teknolojilerle iç içe yetişen yeni nesillere, bilgiye doğru bir şekilde nasıl ulaşacağının yanı sıra bilgiyi sorgulama, farklılıklara saygılı olma ve kendini ifade etme becerileri de kazandırılmalıdır (Trilling ve Fadel, 2009).

Hobbs'a göre (1998), medya okuryazarlığı, medyadan aldığı mesajları anlamlı kılma ve yeniden üretme olarak tanımlanır. Yaşadığımız yüzyılda her evde çeşitli teknolojik aletlerin yer aldığı düşünüldüğünde dünyaya yeni gelen bir çocuğun ailesindeki yetişkinler aracılığıyla teknolojik aletlerle doğar doğmaz tanıştığı yadsınamaz bir gerçektir. Örneğin bebekler telefonun başka insanlarla iletişim içinde olmaya yarayan bir alet olduğunu aile fertlerinin telefon ile konuşurken gördüğünde fark eder. Bu örnek medya okuryazarlığı becerilerinin erken yaşta gelişmeye başladığının bir göstergesidir. Zamanla çocuklar, deneyim ve gözlemler aracılığıyla cihazlar hakkında bilgi edinerek keşfederler ve sonrasında çocukların deneyimleri arttıkça medya kullanımını daha iyi öğrenerek ilgi ve isteklerine göre seçimler yapmaya başlarlar.

Günümüzde her an teknoloji ile iç içe olup çeşitli teknolojik araçlar yoluyla medyadan yansıyan bilgi ve mesajlara maruz kalmaktan dolayı medyadan gelen bilgilerin güvenilirliğini ve doğruluğunu araştıran nesiller yetiştirmek büyük önem arz etmektedir. Medyadan gelen mesaj ve bilgileri tam ve doğru bir şekilde analiz eden insanların yaşam şartlarının yüksek seviyede olacağı düşünülen ve geleceğin meslek seçiminde eleyici bir unsur olacak medya okuryazarlığı becerisinin, okul öncesi dönemden başlanarak öğretilmesi gereken önemli bir beceri olduğunu unutmamamız gerekmektedir (Eryılmaz

ve Uluyol, 2015; P21, 2015). Bu bağlamda medya okuryazarlığı becerisi kapsamında çocukların kazanması gereken beceriler şu şekildedir:

- Medyadan iletilen mesajları hangi amaçla, biçimle ve nasıl sunulduğunu kavrayarak iletişim araçlarını bu yönde kullanmalıdır.
- Medyadan iletilen bilgilerin nasıl biçimlendirildiğini ve bu bilgilere farklı bakış açısı ve yorumla bakılması gerektiğini algılamalıdır.
- Medyayı sadece pasif yapıda değil, aktif yapıda kullanarak bilinçli ve üretken insanlar olarak yetiştirilmesine olanak sağlanmalıdır.
- Çocukların farklı medya kaynaklarına geniş bir yelpazeden bakmalarını sağlayarak medyayı aktif ve doğru kullanmayı öğrenmeleri gerekmektedir.
- Medya okuryazarının amacı, güncel yazılı ve görsel kaynaklara farklı düşünme metotlarıyla bakmayı ve bu kaynaklara eleştirel bir şekilde yaklaşmayı öğrenmek gerekliliğini vurgulamaktadır (Potter, 2001; Trilling ve Fadel, 2009).

Bilgi ve İletişim Teknolojileri (BİT) Okuryazarlığı

Dede (2010), bilgi ve iletişim teknolojisi okuryazarlığını, yaşadığımız çağa yönelik dijital içerik, bilgi ve becerilerini geliştirmek ve bu becerileri yaşamının farklı alanlarında kullanabilmek için ihtiyaç olan vasıfların toplamı olarak ifade etmektedir. 21. yüzyılın bir getirisi olarak teknolojinin yaşamımızdaki varlığını kabul etmek, erken çocukluk döneminden başlayarak teknolojinin faydalarına odaklanmak ve teknolojiyi etkin bir şekilde kullanmak önemlidir. Bu doğrultuda teknolojiden etkili ve doğru şekilde yararlanarak çocukların bilgi ve iletişim teknolojilerine uyumu ve medya okuryazarlık becerileri desteklenebilir.

Bilgi teknolojileri okuryazarlığının standartları; Okul Ağı için Konsorsiyum (COSN), UNESCO, İngiliz Eğitim İletişim ve Teknoloji Ajansı (BECTA) ve Teknoloji Eğitimi için Uluslararası Toplum (ISTE) gibi kurumlar tarafından belirlenmektedir. Hazırlanan içerik, web tabanlı öğrenme ortamlarına devredilirken, değerlendirme ve öğrenme süreçleri bu anlayışa göre baştan düzenlenmektedir (Trilling ve Fadel, 2009) Gelişmiş ülkelerde önemli bir beceri haline gelen bilgi ve iletişim teknolojileri (BİT) okuryazarlığı, insanların akıllı telefonlar, internet, farklı dijital teknolojiler ve bilgisayarları aktif bir şekilde kullanabilme becerisi olarak adlandırılmaktadır. P21'e göre

(2019), bilgi ve iletişim teknolojileri (BİT) okuryazarlığı becerisi, teknolojiden bilginin incelenmesi, çözümlenmesi, iletilmesi ve düzenlenmesi için yararlanma becerisi olarak tanımlanmaktadır.

Günümüzde meydana gelen gelişim ve değişim ile insanların bilgi ve iletişim teknolojileri okuryazarı olmaları gerekliliği ile yeni bilgi akışına uyum sağlamak için insanların okuryazarlık becerisine sahip olması ve değişen koşullara uyum sağlaması beklenmektedir (Şad ve Nalçacı, 2015). OECD (2022) tarafından düzenlenen Uluslararası Bilgi ve İletişim Teknolojileri Okuryazarlığı Panelinde BİT okuryazarı olmak için beş beceriye sahip olunması gerektiğinden bahsedilmiştir. Bu beceriler:

- Bilgiyi geliştirme ve değiştirme yoluyla ortaya ürün koymak ve üretmek.
- Bilginin geçerliği, güvenilirliği ve kalitesi hakkında değerlendirme yapmak.
- Bilgiyi yorumlayarak ve ifade ederek biçimlendirmek.
- Bilgiyi halihazırda bir kurumsal şemada yönetmek ve gruplandırma.
- Bilgiye ulaşmak için teorik ve uygulamalı bilgi sahibi olmak (IILP, 2002, akt. Günay ve Şişman,2019).

Çocuk ve Çocuk Edebiyatı

Dönemsel ve toplumsal olarak çeşitli şekillerde tanımlanan çocuk ve çocukluk kavramının tanımlanmasında asıl belirleyici olan şeyler, yaşanan toplumun sosyokültürel özellikleri ve değer yargıları olmuştur. Çocuklar modern anlamda çocukluk kavramının tanımlaması yapılmadan önce birer yetişkin gibi görülmüş ve idealize edilmiş figürler olarak değerlendirilmiştir (Tan,1993; Neydim,1998; Sever,2008).

Aydınlanma Dönemi ile birlikte değişen bilimsel bakış açıları ve yaşam biçimleri, çocuk kavramının ön plana çıkmasını sağlamıştır. Bu süreçte oyuncak, oyun ve okullaşmanın yaygınlaşması gibi unsurlara verilen önemin artması, çocuk kültürünün temellerini oluşturmuştur. Çocukların bilişsel gelişim özelliklerinin dikkate alınması ile oluşan çocuk gerçekliği kavramı, çocukların eğitimi, toplumdaki değeri ve gelişiminin gözetilmesiyle doğmuştur (Onur,1993). Çocuk kavramı için çoğunluğun kabul ettiği veya belirli kalıplardan oluşan bir tanımlama yapılamaz. Çocuk belli bir düzeni değil farklılığı

ifade etmektedir. Her çocuk özeldir ve tektir. Çocuk edebiyatında da çocukların kendini buluşu, oluşumu ve tekliği işlenir (Taşdelen, 2005).

Çocuklar için hazırlanmış yazılı ve sözlü eserlerin hepsini kapsayan çocuk edebiyatı eserleri, çocukların dolaylı yoldan edinmesi istenilen bazı becerileri barındırır ve çocukların gelişim özellikleri ve yaşlarına göre hazırlanır (Sever, 2013). Çocuk edebiyatı, içeriği ve dili çocukların gelişimiyle paralel olan ve çocukların farklı alanlarında gelişimine katkı sağlayan, çocukları yetişkinliğe hazırlar. Ayrıca çocuğun dünyasını yansıtan, onların duygu ve düşüncelerini çocuk bakış açısıyla yansıtan ve çocukların ilgisine yönelik olan edebiyat türüdür (Şirin, 2016). Çocuk edebiyatının kuramsal çerçevesinin tam anlamıyla oluştuğu 20.yüzyılda önceki yıllarda oluşturulan bağımlı ve güdümlü eserler geride bırakılmış ve çocuklara verilen önem artmış olup, bütün devletler insanlığın devamı için çocukların önemli olduğunu görmeye başlamışlardır. Çocukların ve çocuk edebiyatının asıl değeri ise 21. yüzyılda anlaşılmış olup bu unsurlar teknolojinin gelişmesi ile yeni anlamalar kazanmıştır (Kartal, 2020).

Çocuk okurlarının arttırılmasının yolu çocuğa görelilik ilkesinden geçmesiyle beraber bugünün çocuk okurları geleceğin yetişkin okurlarını oluşturacaklardır. Bu bağlamda çocuk edebiyatı yazarlarına çok iş düşmektedir. Çocukların ilgi, beğeni ve gereksinimlerini iyi tanımalı, dil gelişim evrelerine hâkim olmaları gerekmektedir. Çocuklara ulaşılması istenen duygu ve düşünceler, onların yaşına uygun bir dil ile sunulmalı ve Türkçe'nin kuralları anlatımın yalınlığı ile çocuklara hissettirilmelidir. Çocuklar okudukları kitaplardan kendilerine ait bir şeyler duyumsamalı ve bunlardan yola çıkarak kendine has çıkarımlarla kendisini yönlendirebilmelidir (Sever, 2013).

İnsanlar doğumdan sonraki yaşamın ilk yıllarında çevreyi duyularıyla; görerek, koklayarak, dokunarak ve duyarak anlamaya ve hissetmeye çalışır. Erken çocukluk yıllarında çocukların beş duyu organıyla çıktığı keşif yolculuğunda somut bir unsur olan kitaplar onlar için çok önemli yol göstericileridir. Hayatının başlarında okuryazar olmayan çocuklar canlı ve parlak renkleriyle, resimler ve şekillerle bol görselli olan resimli kitaplar ile cümleler, kelimeler ve harflerle tanışır (Oruç, 2010). Çocukların kitaplarla olan ilişkisi çeşitli amaç, nitelik ve şekillerde olmasıyla; okul öncesi dönem çocukları için üretilen resimli hikâye kitaplarının başlıca hedefi, çocuklara bazı estetik

zevkler kazandırmak ve okuma kültürüne alıştırmaktır. Çocuk düşünce, davranış ve duygularıyla kendine özgü bir varlıktır. Kitaplarla erken yaşta tanışan çocuk yetişkin olduğunda ortama kolay uyum sağlar ve kitaplarla arasında özel ve güçlü bir bağ olur. Bunlara ek olarak resimli hikâye kitapları çocukları okuryazarlığa heveslendirerek, konuşma ve düşünme becerilerine katkı sağlar (Beyazova, 2006; Karatay, 2011).

Yapılan bir çalışmada (Nutbrown,2006) son zamanlarda çocuk edebiyatı alanında oluşan eserlerde popüler kültüre bağlı olarak büyüme görüldüğüne vurgu yapılarak çocukların hem olumlu hem de olumsuz mesajları hızlı bir şekilde aldıklarını belirtmiş ve çocuklara sunulan eserlerin bütün toplumun pozitif yönlerinin işlenmesi gerekliliğinin üzerinde durarak çocuk edebiyatının önemi vurgulanmıştır. Yavuzer (2005), çocukların yaşadığımız dünyayı kendi algıları ile gördüklerini bu yüzden görselliğin önemli olduğunu vurgulamıştır. Resimli hikâye kitaplarının öğretmenler ve aileler tarafından çoğunlukla kullanılmasıyla, okul öncesi dönemi çocukları için hazırlanan kitaplarda görsel unsurların önemi artmaktadır (Northrup, 2012). Çocuk edebiyatının bir parçası olan resimli kitaplar çocukların gelişim özelliklerini desteklediği, eğlenerek öğrenmelerini sağladığı ve onlara farklı dünyaları tanıma imkânı sunduğu için oldukça önemlidir.

Hikâye Kitaplarının Çocukların Gelişim Sürecine Etkisi

Çocukların birçok keşif yapabilecekleri esrarengiz laboratuvarlar olarak gördükleri kitaplar, yaratıcılık becerisinin oluşmasına ve bu becerinin gelişmesi için gerekli olan merak duygusu ve hayal kurma unsurlarının ortaya çıkmasına yardımcı olmaktadır. Çocukların hayatında bu kadar aktif rol oynayan kitapların seçiminde birçok duruma dikkat edilmesi gerekmektedir (Dayıoğlu, 2007; Dwyer ve Neuman, 2008).

Şirin'e (2000) göre erken çocukluk döneminin sonlarına doğru çocuklar birçok kavramı edinmiş olmalarına rağmen yeni kavramları içeren resimli hikâye kitaplarını tercih ederler. Bu tercih ile nicelik, sayı, mekân, renk, zıtlık gibi kavramlar arasındaki ilişkileri anlamasını sağlar. Olay sıralamalarının olduğu, bir günün çeşitli zaman dilimlerinin hikâye dâhil edildiği, farklı boyutlardaki resimli hikâye kitapları ile çocukların bilişsel ve dil becerileri desteklenmelidir. Çocuklar kitaplar aracılığıyla problemlere çözüm üretme, neden-sonuç ilişkisi kurma ve olay dizisini takip etme gibi

yeni yaşantılar edinmektedir (Alpöge, 2003). Erken yaşlarda olan çocuklar doğaları gereği soyut olayları ve kavramları algılayamamaktadırlar (Turla 2015).

Çocuklar algılamakta zorlandıkları soyut kavram ve kelimeleri hikâye kitaplarındaki resimler yoluyla somutlaştırarak bu kavramların daha kolay anlaşılmasını ve olaylar arasında bağ kurmasını sağlamaktadır. Yapılan birçok çalışmada çocuk edebiyatı eserleri ile etkileşim halinde olan çocukların, akranlarına oranla bilişsel gelişim açısından daha ileri bir düzeyde oldukları görülmüştür (Kiefer vd.,2007; Alpagöz, 2003; Aslan, 2013). Bu bağlamda çocuklara kitap seçilirken, onların birbiriyle fikir alışverişinde olabileceği, hayal dünyalarını geliştirebileceği, kendi yaşamları ile bağ kurabileceği ürünlerin tercih edilmesine önem verilmelidir (Kiefer vd.,2007; Alpagöz, 2003; Aslan, 2013).

Okul öncesi dönemdeki çocukların dil gelişiminde önemli bir ilerleme sağlamak için yapılabilecek bazı önemli davranışlar vardır. Bunlar; çocuklara resimli hikâye kitabı okumak, okuduğu kitap hakkında alıcı-ifade edici dil gelişim düzeyine uygun sorular sormak, hikâye kitabının resimleri hakkında sohbet etmek, sonrasında kitabı özetletmek, farklı tekniklerle dil eğitimi vermektir (Gönen ve Arı, 1989)

Resimli hikâye kitapları, çocuklara dil kullanma konusunda sahip olduğu becerileri gösterme, çeşitli taktikleri keşfetme imkânı sağlama, kitaptaki resimler yoluyla farklı anlatımlar oluşturma, resimleri yorumlama, öğretmen ile iletişim kurma, olay sıralaması yapma gibi öğrenme ortamları yaratır. Çocukları resim ve dille birlikte uyaran resimli hikâye kitapları, ebeveyn-çocuk ilişkisinin oluşmasında, yetişkin ve öğretmene kitapları bir materyal olarak kullanmasını sağlama ve dil gelişiminin oluşmasında fayda sağlamaktadır (Gönen ve Arı, 1989).

Resimli çocuk kitapları, yetiştirilecek kişilerin dengeli, geniş bir dünya görüşüne sahip, insan haklarına hâkim ve saygılı, sorumluluklarını bilen, yaratıcı, bilimsel düşüncüyü kabullenmiş bireyler olmasında ve çocukların kendilerini tanımalarında birer uyarıcı olarak rol oynamaktadırlar. Bu bağlamda çocuk kitaplarında kullanılacak kahramanların kişilik yapısı yönünde sağlıklı bireyler olması gerekmektedir (Sever, 2013).

Çocuklar kitaplar aracılığıyla insana has sevmeye, hüznlenmeye, öfkelenmeye, şaşırma, acıma gibi duygu durumlarını hissedebilmelidir. Edebi eserler, çocuklara nefret, kin gibi duyguların ve şiddet içeren olayların insan doğasına ters olduğunu, bir problemin birçok çözüm yolu olduğunu sezdirebilmelidir (Sever, 2008). Çocuklar kendi iç dünyasında tanıdığı öfke, kin, şiddet, öç gibi ruhsal duyuları, hikâyelerde karşısına çıkan kötü karakterlere yansıtarak rahatlarlar. Hikâyelerin mutlu sona ulaşması çocukların şiddet dolu duygularını üstesinden gelinebileceğinin farkına varmasını sağlar ayrıca iyimser düşüncelerinin de korunmasında fayda sağlar.

Çocukların aktif bir şekilde yaparak yaşayarak öğrenmeye açık olduğu, verimli ve temelli öğrenmelerin olduğu erken çocuk döneminde, katılım sağlayan, belirli bir duruma katkıda bulunan, zor durumlarla başa çıkabilen karakterlerin işlendiği resimli hikâye kitapları tercih edilmelidir (Sever, 2013). Çocuk kitaplarının desteği ile çocuklar, kendi davranışlarını, duygu ve düşüncelerini yansıtabilmektedir (Mercan, 2020). Resimli çocuk kitapları çocukların ebeveynleriyle ve kendi aralarında oluşan iletişimi içererek çocukların hem günlük hayatında karşılaşılabileceği problemlere çözüm üretmede hem de iletişim yeteneklerini arttırmakta yardımcı olur. Çocuklara ailesi dışında da çevresinde yeni komşuların, arkadaşların olduğunu öğretmektedir. Etrafındakilerin fikir, değer ve duygularını da göstererek çocuğa kendine ait düşüncelerini, hislerini ve potansiyelini açığa çıkarma imkânı vermektedir (Ural, 2013).

Çocuklar kitaplar aracılığıyla ruhsal durumlara ve içinde bulunduğu olaylara nasıl karşılık verebileceğini kavrar (Gönen ve Işıtan, 2006). Çocuk kitapları, çocuğun kendini açıklamakta zorlandığı durumları daha anlaşılır duruma getirerek, onun kendini anlatma, denemeler sonucunda varsayımda bulunma, problem olabilecek durumlara çözüm yolu bulma gibi önemli becerilerini de desteklemektedir. Çocukların onlarla iletişimde olan kişilere çocuğu daha iyi anlamalarına imkân vermekte ve yaratıcı, çok boyutlu düşünme becerilerini arttırmaktadır (Konar, 2006; Kara, 2012; Metin ve Gökçay, 2014).

İlgili Araştırmalar

Bu bölümde, 21. yüzyıl becerileri kavramı ile çocuk edebiyatı arasındaki ilişki ele alınmakta; ayrıca, 21. yüzyıl becerileri çerçevesinde gerçekleştirilen kitap inceleme çalışmalarına ilişkin Türkiye’de ve yurt dışında yapılmış araştırmalar özetlenmektedir.

21. Yüzyıl Becerileri ve Çocuk Edebiyatı Literatürü

21. Yüzyıl Becerilerinin Eğitime Entegrasyonu

Bu gruptaki araştırmalar, öğretmen ve öğrenci algılarını inceleyerek teknoloji, iş birliği, eleştirel düşünme gibi becerilerin eğitim süreçlerine entegrasyonuna odaklanmaktadır. Ortak eğilim, öğretmen adaylarının 21. yüzyıl öğrenen ve öğretmen rolleri arasındaki paralelliği göstermektedir. Özellikle teknolojinin sınıf ortamına entegrasyonu, proje tabanlı öğrenme ve bilişsel-esnek becerilerin geliştirilmesi ön plana çıkmaktadır.

Mardis ve Dickinson'ın (2009) okul kütüphaneciliği alanında eğitim alan öğretmen adaylarının AASL'nin 21. Yüzyıl Öğrenen Standartları hakkındaki görüşlerini incelemeyi amaçladığı çalışmasında odak grup görüşmeleri yöntemini kullanarak, adayların görüşleri doğrultusunda yeni standartların daha anlaşılır, öğrenci merkezli ve teknolojiyle uyumlu olduğu sonucuna ulaşmıştır. Standartların öğrencilerin sorgulama, bilgi üretme, etik davranma ve kişisel gelişim becerilerini desteklediğini ancak uygulamada en büyük engelin öğretmenlerin iş yükü ve teknoloji yetersizliği olabileceğini belirtmiştir. Sonuç olarak, yeni standartların öğrenci sorumluluğunu artıran, çağdaş öğrenmeyi destekleyen bir çerçeve sunduğunu vurgulamıştır.

Cho (2012), ilkokul öğrencilerini 21. yüzyıl becerileri ve bilgisiyle donatabilmek için kullanılan öğretim yöntemlerini incelemiştir. Çalışmada, (1) uygulama ve iş birliği için kültürel destek, (2) okulun vizyon ve hedeflerini gerçekleştirmek için etkili liderlik, (3) okulun vizyon ve hedefleri ile program ve uygulamaları arasındaki güçlü bağ ve (4) teknolojinin sınıfa entegrasyonu olmak üzere dört ana tema bulmuştur. Sonuçların analizinden sonra, ilköğretim programında teknolojinin önemini vurgulamış ve proje tabanlı öğrenme etkinliklerinin öğrencilerin iletişim, problem çözme ve yaratıcılık becerilerini geliştirerek öğrencilerin iş birlikçi bir şekilde çalışmalarına yardımcı olduğunu iddia etmiştir.

Woods ve Grooves (2015), K-12 öğrencilerinde 21. yüzyıl becerilerinin düzeyi ve üniversiteye hazır olma becerilerini değerlendirmek için veri toplama aracı olarak 21. yüzyıl becerilerini (sebat, merak, dışsallaştırıcı etki, içselleştirici etki ve biliş) ölçen 91

maddelik bir derecelendirme ölçeği olan” İnsan Davranışı Derecelendirme Ölçeği” kullanılmıştır. Analiz sonuçlarında öğretmen derecelendirmeleri öğrencilerin akademik ve davranışsal performans verileriyle karşılaştırıldığında orta ila güçlü ilişkiler ortaya çıkmıştır.

Göksun (2016), çalışmasında 21. yüzyıl öğrenen ve öğretmen becerileri çerçevesinde, öğretmenlerin kendi öğrenmeleriyle paralel biçimde öğrettikleri varsayımını incelemiştir. Bu amaçla iki ölçek geliştirilmiş ve Türkiye genelinde öğretmen adayları üzerinde uygulanmıştır. Bulgulara göre öğretmen adaylarının her iki beceriyi de orta düzeyin üzerinde kullandıkları sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca, yapısal eşitlik modellemesi sonuçları, 21. yy. öğrenen becerilerinin (özellikle bilişsel, otonom, iş birliği-esneklik ve yenilikçilik becerilerinin), öğretmen adaylarının 21. yy. öğretmen becerilerini anlamlı şekilde yordadığını ortaya koymuştur.

Tican ve Deniz (2019) tarafından yapılan çalışmada, öğretmen adaylarının 21. yüzyıl öğrenen ve öğretmen becerilerine ilişkin görüşlerini belirlemek amaçlanmıştır. Veri toplamak için 21. Yüzyıl Öğrenen Becerileri Kullanım Anketi ve 21. Yüzyıl Öğretmen Becerileri Kullanım Anketi kullanılmıştır. Sonuçlar analiz edildiğinde, öğretmen adaylarının bu becerileri kullanmaya hazır oldukları ve 21. yüzyıl öğrenen ve öğretmen becerilerine ilişkin görüşlerinin cinsiyet, öğrenim görülen bölüm, akademik başarı, özel ders deneyimi ve öğretmenlik stajı değişkenlerine göre anlamlı şekilde farklılaştığı bulunmuştur. Ancak öğretmen adaylarının öğretmenlik stajları sırasında öğrenen ve öğretmen becerilerini kullanmada bazı zorluklar yaşadıkları görülmüştür.

Başka bir çalışmada Bedir (2019), ELT öğretmen adaylarının 21. yüzyıl öğrenme ve yenilikçilik becerilerine ilişkin inançlarını ve algılarını, özellikle eleştirel, yaratıcı düşünme, iş birliği ve iletişim becerilerine (4C) özel bir vurgu yaparak araştırmıştır. Veri toplamak için bir anket ve yarı yapılandırılmış görüşmeler kullanılmıştır. Sonuçlara göre, öğretmen adayları 21. yüzyıl öğrenimini esas olarak teknolojinin sınıf öğretimine entegrasyonu olarak algıladıklarını göstermiştir. Ayrıca, 4C'lere karşı oldukça olumlu algılara sahip olmalarına rağmen, bu beceriler hakkında orta derecede farkındalık ve katılım göstermişlerdir. Öğretmen adaylarının ayrıca ulusal müfredat ve değerlendirmede

4C'lerin vurgulanmasına ilişkin olumsuz görüşlere sahipken, 4C'lerin mesleki gelişimine ilişkin olumlu görüşlere sahip oldukları bulgusuna ulaşmıştır.

Ün (2024), tarafından yapılan çalışmada lisans öğrencilerinin 21. yüzyıl becerilerine ilişkin öz algılarını incelemek amaçlanmıştır. Araştırma 161 lisans öğrencisi ve 10 öğretim elemanı ile sürdürülmüş, veri toplama aracı olarak da 7 alt kategori ve 32 madden oluşan Likert ölçeği kullanılmıştır. Sonuçlar analiz edildiğinde, öğrencilerin 21. yüzyıl becerileri açısından kendilerini öğretim elemanlarının algıladığından daha yetkin gördükleri görülmüştür. Öğitmenlerin yanıtlarının ortalama değeri 3'ün altındayken, öğrencilerin yanıtlarında 3'ün üzerinde çıktığı görülmüş ve öğrenci grubu ile eğitmen grubunun Öz-yönetimli Öğrenme, BİT ile Anlamli Öğrenme, Eleştirel Düşünme, Yaratıcı Düşünme, Gerçek Problem Çözme ve Bilgi Oluşturma Etkinliği Becerileri algıları arasında anlamlı bir fark olduğu, öğrencilerin sahip olduğu İşbirlikçi Öğrenme becerisi konusunda bir fikir birliği olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

21. Yüzyıl Becerileri ve Çocuk Edebiyatı İlişkisi

Bu grup, çocuk kitaplarının eleştirel düşünme, yaratıcılık, fen ve matematik kavramları, karakter gelişimi ve estetik unsurlar yoluyla 21. yüzyıl becerilerini destekleme potansiyelini ortaya koymaktadır. Özellikle 4C becerilerinin (Critical Thinking, Creativity, Collaboration, Communication) edebiyat metinlerinde nasıl yer aldığına ilişkin bulgular, kitapların yalnızca dil gelişimine değil, aynı zamanda yaşam ve kariyer becerilerine de katkı sağladığını göstermektedir.

Turan ve Ulutaş (2016), okul öncesi eğitim kurumlarındaki eğitim ortamlarını resimli hikâye kitapları açısından incelemiş, ulaştığı bulguları yorumlayarak anaokullarının %45,3'ünde kütüphane, sınıfların %95,9'unda kitap köşesi, En çok okunan kitapların %69'unun yerli, %31'inin yabancı yazarlar tarafından yazıldığı; kitapların sosyal ilişkiler, özgüven, yardımlaşma ve aile temalarına odaklandığı; öğretmenlerin %86,5'inin çocuk edebiyatı dersi aldığı; %29,8'inin çocuk yayınları ile ilgili etkinliklere katıldığı; kitapların öğrenci aileleri ve okul yöneticilerinin desteği ile temin edildiği; her gün en az bir kitap okunduğu ve okumanın ardından hikâyenin içeriği ve kahramanları hakkında tartışmalar yapıldığı sonuçlarına ulaşmıştır.

Kılıç ve diğerleri (2017), resimli çocuk kitaplarının eğitsel yönleri üzerinde durdukları çalışmalarında, okul öncesi çocuklara yönelik resimli kitaplardaki temel kavramları incelemeyi ve bu temel kavramlar arasında fen kavramlarının sıklığını belirlemeyi amaçlamışlardır. Araştırmanın sonucunda, kitapların çoğunda yaş grubuna yönelik kaç adet çocuk kitabının hedeflendiği bilgisi yer almamakta olduğuna, kitapların temel kavramlara pek yer vermediğine, Türkçe yazılmış kitaplara göre çeviri kitaplarda okuma ve fen-matematik kavramlarının daha fazla kullanıldığına ulaşmışlardır.

Çevik (2018), Dr. Parkyeri (Franz Hohler) ve Kömür Karası Çocuk (Müge İplikçi) adlı çocuk kitaplarını eleştirel düşünme açısından incelemiştir. Analiz sonucunda hem Dr. Parkyeri hem de Kömür Karası Çocuk kitapları eleştirel düşünme açısından oldukça değerli olduğunu, kitapların okuyucuyu eleştirel düşünmeye teşvik ettiğini ifade etmiştir.

Erhan (2019), STEAM uygulamalarını destekleyen resimli kitapların içeriklerini incelemiş, yapılan analiz sonucunda kitapların çoğunlukla "yaratıcılık ve hayal gücü" ile ilgili olduğunu, en azının ise "problem çözme" ile ilgili olduğunu bulmuştur. Ayrıca Erhan (2019), yazar ve çizerlere çocukların yaratıcı ve eleştirel düşünme becerilerini desteklemek amacıyla "sorgulama" ve "problem çözme" ile ilgili açıklamalar içeren edebi kitaplar yazmalarını önermiştir.

Karayel (2019), okul öncesi öğretmenlerinin hikâye kitabı seçimi konusundaki yeterliliklerini belirlemek amacıyla yaptığı çalışmada, okul öncesi öğretmenlerinin öncelikle kitapların çocukların farklı gelişim alanlarını desteklemesi, eğitici ve öğretici olması, ileti içermesi ve konu, tema, dil ve anlatım gibi içerik özelliklerine sahip olması konularına dikkat ettikleri, konuyu seçerken uygun tercihlerde bulunabildikleri, öğretmenlerin dikkat ettiği ikinci noktanın resimli hikâye kitaplarının fiziksel özellikleri olduğu sonuçlarına ulaşmıştır.

Bal (2023), Milli Eğitim Bakanlığı bünyesindeki Kültür Yayınları birimi tarafından yayımlanan çocuk dizisi kitaplarını, içerik ve bireye özgü anlatım açısından doküman inceleme yöntemi ve çeşitli veri toplama araçları kullanarak değerlendirmiştir. Araştırma sonucunda, bazı kitaplarda karakter, konu, ileti ve resimleme unsurlarında belirli eksiklikler bulunmasına rağmen, söz konusu dizinin genel olarak çocukların karakterleriyle özdeşleşebilecek nitelikte karakter özellikleri sunduğu belirlenmiştir.

Ayrıca, kitapların ele aldığı konu ve iletilerin çocukların gelişimine katkı potansiyeli taşıdığı; dil ve anlatımının çocukların gelişimsel özelliklerine uygun olduğu; tasarımlarının ilgi çekici ve gelişim düzeyleriyle uyumlu olduğu; resimlemelerinin ise çocukların gelişim süreçleriyle örtüştüğü sonucuna ulaşılmıştır.

Gönül ve Dilidüzgün (2022), 2010-2020 yılları arasında çocuk edebiyatı alanında 4C becerileri ile ilgili ulusal ve uluslararası çalışmaları, kapsamlı bir bakış açısıyla analiz edilip nasıl bir eğilim olduğu ortaya çıkarmayı amaçladığı çalışmada, çocuk edebiyatı alanında ulusal çalışmalarda çocuk edebiyatı metnlerinin eleştirel ve yaratıcı düşünme becerisine göre incelenmesi, uluslararası çalışmalarda ise eleştirel düşünme, yaratıcılık, iş birliği, iletişim becerileri ile ilgili çocuk edebiyatı metnlerinin okunması süreciyle ilgili çalışmalara eğilim olduğunu belirtmiştir. Ayrıca ulusal çalışmalarda durum çalışmalarının kullanılmasına yönelik bir eğilim olduğu, çocuk edebiyatı metinleri ve çocuk edebiyatı metinleriyle yapılan eğitimin öğrencilerin 4C becerilerini arttırdığı sonuçlarına ulaşmıştır.

Okul Öncesi Dönemde 21. Yüzyıl Becerileri Üzerine Araştırmalar

Bu araştırmalar, erken çocukluk döneminde 21. yüzyıl becerilerinin gelişimini etkileyen değişkenleri (yaş, cinsiyet, ebeveyn eğitimi, gelir düzeyi vb.) incelemektedir. Bulgular, bu becerilerin gelişimsel olarak farklılaştığını ve özellikle ebeveyn eğitimi ile gelir düzeyinin önemli belirleyiciler olduğunu göstermektedir. Ayrıca öğretmen adaylarının STEM ve yenilikçi öğretim yaklaşımlarına yönelik tutumlarının da 21. yüzyıl becerileriyle ilişkili olduğu görülmektedir.

Dinler, Simsar ve Yalçın (2021), çalışmalarında 3-6 yaş grubu çocukların 21. yüzyıl becerilerini bazı değişkenler açısından incelemiş ve ebeveyn eğitimi ve çalışma durumu ile aile gelir düzeyi değişkenlerinin bu becerilerde anlamlı bir fark yarattığını bulmuşlardır.

Elçi ve Şahin (2025), okul öncesi çocukların 21. yüzyıl becerileri ile rekabet stilleri arasındaki ilişkiyi incelemiş ve bu iki değişkenin birbirini anlamlı şekilde yordadığı sonucuna ulaşmıştır.

Kol ve Tunçeli (2022), 5-6 yaş aralığındaki çocukların 21. yüzyıl yeterlilikleri açısından nasıl farklılık gösterdiğini araştırmayı amaçladığı çalışmasının örneklemini 45 okul öncesi öğretmeni oluşturmuş olup, araştırma ilişkisel tarama modeli kullanılarak yapılmıştır. Veri toplama aracı olarak demografik bilgi formu ve 5-6 Yaş Çocuklar İçin 21. Yüzyıl Becerileri Ölçeği (DAY-2) kullanmış olup analiz sonuçlarında, örneklemlenen çocukların 21. yüzyıl yeteneklerinin kardeş sayısına veya ebeveynlerin istihdam durumuna göre önemli ölçüde farklılık göstermediğine, cinsiyet değişkeni açısından kızlar lehinde önemli bir farkın olduğuna, çocukların 21. yüzyıl becerilerinin ebeveynlerin eğitim ve gelir düzeyleriyle birlikte arttığına ulaşılmıştır.

Buldur ve Sarı (2022), okul öncesi öğretmen adaylarının 21. yüzyıl becerilerine ilişkin algılanan yeterlik inançlarını ve STEM eğitime yönelik tutumlarını, cinsiyet ve sınıf düzeyi açısından belirlemiş ve bu değişkenler arasındaki ilişkiyi incelemişlerdir. Bulgulara göre katılımcıların 21. yüzyıl becerilerine ilişkin algılanan yeterlik inançlarının ve STEM eğitime yönelik tutumlarının çoğunlukla pozitif olduğu, sınıf düzeyi ve cinsiyet açısından anlamlı bir şekilde farklılaşmadığı, 21. yüzyıl becerilerine ilişkin algılanan yeterlik inançları ile katılımcıların STEM'e yönelik tutumlarının alt boyutları arasında anlamlı ve pozitif ilişkiler olduğu sonuçlarına ulaşmışlardır.

Yeşilaltun (2024), okul öncesi çocukların 21. yüzyıl becerileri ile sosyal-duygusal iyi oluş ve psikolojik dayanıklılıkları arasındaki ilişkinin incelenmesini amaçladığı çalışmada 5-6 yaş aralığındaki çocuklarla çalışmıştır. Analiz sonuçlarına göre, çocukların yaşı, baba ve annelerin yaşı ile 21. yüzyıl becerileri ölçeği arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğu, çocukların yaşı, kardeş sayısı, anne ve babaların yaşı ile Sosyal-Duygusal İyi Oluş ve Psikolojik Dayanıklılık Ölçeği (PERİK) arasında da istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğu, 21. yüzyıl becerileri ölçeği ile Sosyal-Duygusal İyi Oluş ve Psikolojik Dayanıklılık (PERİK) arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki olduğu, 21. Yüzyıl Becerileri Ölçeği'nin Öğrenme ve Yenilik, Yaşam ve Kariyer, Bilgi, Medya ve Teknoloji becerileri alt boyutları ile Sosyal-Duygusal İyi Oluş ve Psikolojik Dayanıklılık Ölçeği'nin (PERİK) Sosyal İlişki Kurma/Sosyal Performans, Öz Kontrol/Öz Düzenleme, Öz Güven/İddialılık, Stresle Başa Çıkma/Duygusal Denge, Sorumluluk Farkındalığı/Görev Odaklılık ve Keşfetmekten Keyif Alma/Keşfetme alt boyutları arasında pozitif yönde anlamlı ilişki olduğunu bulmuştur.

Türkiye ve Yurt Dışı Çalışmaların Karşılaştırılması

Türkiye’deki çalışmaların çoğunlukla betimsel ve durum çalışması türünde olduğu, yurt dışındaki araştırmaların ise deneysel veya uygulama temelli olduğu görülmektedir. Gönül & Dilidüzgün’nün (2022) kapsamlı analizi, ulusal literatürde eleştirel ve yaratıcı düşünme becerilerine odaklanıldığını; uluslararası çalışmalarda ise 4C becerilerinin bütünsel olarak ele alındığını göstermektedir. Bu durum, Türkiye’de çocuk edebiyatı araştırmalarının daha çok içerik çözümlemesi düzeyinde kaldığını, uygulamalı çalışmalara ihtiyaç olduğunu ortaya koymaktadır.

Genel Değerlendirme

Genel olarak, literatürde 21. yüzyıl becerilerinin çocuk edebiyatına entegrasyonu üzerine yapılan araştırmaların giderek arttığı görülmektedir. Ancak, bu çalışmaların büyük kısmı betimsel düzeyde olup uygulama ve etki temelli araştırmalara gereksinim vardır. Erken çocukluk döneminde 21. yüzyıl becerilerinin desteklenmesi, yalnızca öğretim programlarıyla değil; çocukların günlük yaşamında karşılaştıkları edebi metinler aracılığıyla da sürdürülebilir hale getirilebilir.

BÖLÜM III

YÖNTEM

Bu bölümün amacı, EÇEKEAP kapsamında hazırlanan hikâye kitaplarında 21. yüzyıl becerilerinin yansıtılma düzeyini inceleyen bu araştırmanın yöntemsel çerçevesini açıklamaktır. Bu kapsamda, araştırmada kullanılan model, dokümanlar, veri toplama aracı ve veri toplama süreci aşağıda ayrıntılı olarak sunulmuştur.

Araştırma Modeli

Bu çalışmada, Erken Çocukluk Eğitiminde Kalite ve Erişimin Artırılması Projesi (EÇEKEAP) kapsamında hazırlanan hikâye kitaplarının içerik ve görsellerinin 21. yüzyıl becerileri açısından incelenmesi amaçlanmıştır. Bu doğrultuda çalışma, nitel araştırma yöntemi çerçevesinde desenlenmiştir. Nitel araştırmalar; gözlem, doküman inceleme ve görüşme gibi veri toplama tekniklerinin kullanıldığı, olay ve olguların doğal ortamları içinde bütüncül ve gerçekçi biçimde ortaya konulmasına olanak tanıyan çalışmalardır (Yıldırım ve Şimşek, 2016).

Araştırmanın ana materyalini oluşturan EÇEKEAP kapsamında hazırlanan hikâye kitapları, doküman analizi yöntemi ile incelenmiştir. Doküman analizi, elektronik ya da basılı materyallerin sistematik biçimde gözden geçirilmesi ve değerlendirilmesi sürecidir (Bowen, 2009). Bu yöntem hem tek başına kullanılabilen hem de diğer araştırma yöntemlerini tamamlayıcı bir nitelik taşıyabilmektedir. Araştırmada, EÇEKEAP kapsamında hazırlanan hikâye kitaplarının içerik ve görsellerinin 21. yüzyıl becerileri açısından değerlendirilmesi amacıyla bu yöntem benimsenmiştir.

İncelenen Veri Seti

Bu çalışmanın veri setini, Millî Eğitim Bakanlığı tarafından yürütülen “Erken Çocukluk Eğitiminde Kalite ve Erişimin Artırılması Projesi (EÇEKEAP)” kapsamında hazırlanmış 36 adet hikâye kitabı oluşturmaktadır. Bu kitaplar, proje sürecinde okul öncesi dönemdeki çocukların gelişim alanlarını desteklemek amacıyla hazırlanmış özgün eserlerdir. Araştırmada, evrenin tamamına ulaşıldığı için bir örneklem seçimine gidilmemiş, tam sayım yapılmıştır. Bu bağlamda, araştırmada belirli bir örneklem

stratejisi uygulanmamış, proje kapsamındaki tüm kitaplar veri seti olarak analiz edilmiştir. İncelenen 36 hikâye kitabının listesi Ek-1’de sunulmuştur.

Veri Toplama Yöntemleri

Araştırmanın veri toplama aşamasında Erken Çocukluk Eğitiminde Kalite ve Erişimin Arttırılması Projesi kapsamında hazırlanan 36 adet hikâye kitabına ulaşılmıştır. Bu kitaplar, doküman incelemesi yöntemi kullanılarak 21. yüzyıl becerileri perspektifinde sistematik biçimde analiz edilmiştir.

Veri Toplama Araçları

Bu araştırmada, 21. yüzyıl becerilerinin değerlendirilmesinde 21. Yüzyıl Öğrenimi için Ortaklık (P21, 2019) çerçevesi temel alınmıştır. P21 sınıflamasında, üç ana beceri alanı (öğrenme ve yenilik becerileri, yaşam ve kariyer becerileri ile bilgi, medya ve teknoloji becerileri) ve bu alanlara bağlı 12 alt beceri yer almaktadır. Bu alt becerilere ait toplam 56 kazanım tanımlanmıştır. P21, bilgi, medya ve teknoloji okuryazarlığı becerisine ilişkin kazanımları alt becerilere ayırmadan tek bir başlık altında toplamıştır (P21, 2019).

Bu doğrultuda, araştırmada üç ana beceri tema olarak; alt beceriler ise alt temalar olarak belirlenmiştir. Alt temalar; yaratıcılık ve yenilikçi düşünme, eleştirel düşünme ve problem çözme, iş birliği, iletişim, esneklik ve uyum sağlama, girişimcilik ve öz yönetim, liderlik ve sorumluluk bilinci, sosyal ve kültürel beceriler, üretkenlik ve hesap verilebilirlik ile bilgi ve medya okuryazarlığıdır.

Araştırmacı tarafından, bu üç ana beceri ve 10 alt beceriye ait 56 kazanımı içeren doküman analiz formu geliştirilmiştir. Her bir hikâye kitabı, bu form aracılığıyla ayrı ayrı değerlendirilmiştir (örneğin, “Sefer Dede” Hikâye Kitabı İnceleme Formu).

Hazırlanan doküman analiz formu; temalar, alt temalar ve kazanımların uygunluğu, anlaşılabilirliği ve hedefe uygunluğu açısından bir Eğitim Programları ve Öğretim uzmanı ile bir Okul Öncesi Eğitim uzmanı olmak üzere iki alan uzmanı tarafından incelenmiştir. Yapılan inceleme sonucunda oluşan doküman tema ve alt temaları Şekil 3’te sunulmuştur.

Tema: Öğrenme ve Yenilik Becerileri

Alt Temalar:

Yaratıcılık ve Yenilikçi Düşünme
Eleştirel Düşünme ve Problem Çözme
İletişim
İşbirliği

Tema : Yaşam ve Kariyer Becerileri

Alt Temalar:

Esneklik ve Uyum Sağlama
Girişimcilik ve Öz Yönetim
Sosyal ve Kültürel Beceriler
Üretkenlik ve Hesap Verilebilirlik
Liderlik ve Sorumluluk Bilinci

Tema : Bilgi, Medya ve Teknoloji Becerileri

Alt Temalar :

Bilgi ve Medya Okuryazarlığı

Şekil 3. Doküman Analizinde Kullanılan Tema ve Alt temalar

Verilerin Toplanması

Araştırmanın ana dokümanını oluşturan, proje kapsamında hazırlanan kitaplara Erken Çocukluk Eğitiminde Kalite ve Erişimin Arttırılması Projesinin tanıtıldığı ve kaynakların bulunduğu <https://erkencocuklukegitimi.org/hikaye-kitaplari> internet adresinden erişilmiştir. Çalışma grubunda yer alan kitaplar, araştırmacı tarafından okunduktan sonra formda yer alan tema, alt tema ve kazanımların kullanılma sıklıkları forma işlenmiştir.

Verilerin Analizi

Araştırma EÇE hikâye kitaplarının 21. yüzyıl becerileri kapsamında incelenmesini amaçlamaktadır. Bu doğrultuda amaca ilişkin doküman inceleme basamakları olan bir sdokümana ulaşma, orijinalliğini kontrol etme, dokümanı anlama, verinin analizi ve verinin kullanımı aşamaları benimsenmiş ve özenle işe koşulmuştur (Yıldırım ve Şimşek, 2016). Verilerin analizi aşamasında betimsel veri analizi yöntemi ile araştırmanın amacı doğrultusunda belirlenen kazanımların kitaplardaki varlığı saptanmaya çalışılmıştır. Ham verilerin okuyucunun anlayabileceği ve kullanabileceği şekilde sunulmasını amaçlayan betimsel analiz ile ulaşılan veriler daha önceden

belirlenmiş olan temalara ve veri kaynaklarına göre özetlenir ve yorumlanarak kullanılır (Strauss ve Corbin, 1990).

Araştırma verileri öncelikle bütüncül bir yaklaşımla okunarak incelenmiştir. İnceleme sürecinin ardından, verilerin önceden belirlenmiş temalar çerçevesinde kodlanmasına başlanmıştır. Analiz sürecinde, nitel veri analiz programlarından MAXQDA kullanılmıştır. Bu doğrultuda, EÇEKEAP kapsamında hazırlanan hikâye kitaplarında yer alan 21. yüzyıl becerilerine ilişkin kazanımlar öncelikle ayrıntılı olarak incelenmiş ve kazanımlar uygun şekilde kısaltılarak kodlar oluşturulmuştur. İkinci aşamada, her bir kitap araştırmacı tarafından bütüncül bir şekilde okunmuş; metinler ve görseller, 56 kazanımın tanımlarına karşılık gelip gelmediği açısından yorumlanarak kodlanmıştır. Süreç, içerik analizi tekniklerinden yararlanılarak yürütülmüştür. Son aşamada ise temalar altında toplanan kodlar, araştırmacı tarafından yorumlanarak değerlendirilmiştir.

Geçerlik ve Güvenirlik

Araştırmalarda, sonuçların tutarlılığı, objektifliği, açık ve anlaşılır olması ile diğer araştırmacılar tarafından teyit edilebilir olması her zaman önemle vurgulanan noktalardır. Çalışmanın içerik geçerliğini sağlamak için öncelikle, analiz formu 21. yüzyıl becerileri alanında uluslararası düzeyde kabul gören P21 çerçevesine dayalı olarak hazırlanmıştır. Hazırlanan form, iki farklı alan uzmanının (Eğitim Programları ve Okul Öncesi Eğitimi) görüşüne sunulurken kapsamı, dili ve uygunluğu teyit edilmiştir. Uzman dönütlerine göre son düzenlemeler yapılmıştır. Ayrıca analizin güvenilirliğini arttırmak amacı ile iki araştırmacı tarafından birbirinden bağımsız şekilde kodlamalar yapılmıştır. Aynı ayrı yapılan kodlamaların tutarlılığını belirlemek için Miles ve Huberman (1994) tarafından geliştirilen güvenilirlik formülü kullanılmıştır. Araştırmacılar arasındaki uyum %80'i geçmiş olup bu yüzde araştırmacılar arasındaki tutarlılığın yüksek olduğunu göstermektedir. Uyuşmayan kodlar için araştırmacılar kendi aralarında tartışarak uzlaşma sağlamışlardır.

$$\text{Güvenilirlik} = \frac{\text{Görüş birliği}}{\text{Görüş birliği} + \text{Görüş ayrılığı}} \times 100$$

Proje kapsamında hazırlanan hikâye kitaplarının metin ve görsellerinin incelenmesi sonucunda eleştirel düşünme ve problem çözme alt becerisiyle ilişkili 60 kazanım frekansına yer verildiği belirlenmiştir. Söz konusu 60 frekans 24 adet kitap arasında Tablo 3'te görüldüğü gibi dağılmıştır. Bunun yanı sıra 12 hikâye kitabında eleştirel düşünme ve problem çözme alt becerileriyle ilişkili herhangi bir kazanıma yer verilmemiştir.

Tablo 3 incelendiğinde, kitaplarda 10 kazanım içinden 7 tanesine ulaşıldığı, 3 tanesine ise hiç ulaşamadığı görülmüştür.

Eleştirel düşünme ve problem çözme alt becerisine ilişkin kitaplarda yer alan kazanımlar şunlardır:

- EP2: Seçim yapma yeteneği gösterir.
- EP4: Diğerlerinin duygularını anlamak için sorular sorar veya diğerlerini izler.
- EP5: Davranışlarının diğerlerini ve sonuçları nasıl etkileyebileceğini anlar (sosyal ve fiziksel/nedensel).
- EP6: Denemelerin sonuçlarına dayalı olarak bir problemi çözmek için tanıdık ve yeni yaklaşımlar kullanır.
- EP7: Başlangıçta kullanılan yaklaşım başarısız olduktan sonra yeni bir yaklaşım denemeye çalışır.
- EP8: Pozitif bir sonuca ulaşmak için problem çözmeyi denemeye çalışır.
- EP9: Bilgiyi ve gözlemi kullanarak bilgiyi açıklamak veya anlamak için bilgi ve gözlem kullanır.

Eleştirel düşünme ve problem çözme alt becerisine ilişkin kitaplarda yer verilmeyen kazanımlar şunlardır:

- EP1: Oyun sırasında basit problem çözme tekniklerini kullanır.
- EP3: Çevreyi keşfeder ve nesnelerin bir arada nasıl çalıştığına dair bağlantılar kurarak öğrenir.
- EP10: Problemleri çözmeye çalışmak için oyun sırasında sorular sorar ve diğerleri dahil eder.

Tablo 3’te sunulan sonuçlara göre eleştirel düşünme ve problem çözme alt becerisine ait kazanımlara en çok yer veren hikâye kitabı 6 kazanım frekansı ile “Uzay Gözlükçüsü” adlı kitap olmuştur. Hemen ardından ise 5 kazanım frekansı ile “Kardeşim” adlı hikâye kitabı gelmektedir.

Şekil 4 ve Şekil 5’te yer alan görselde “Uzay Gözlükçüsü” isimli hikâye kitabında eleştirel düşünme ve problem çözme alt becerisine ilişkin olarak; karakterin uzaylıların tekrar rahatça görebilmeleri (pozitif bir sonuç) için onların göz yapılarına uygun gözlük yapması (problem çözme), ‘Pozitif bir sonuca ulaşmak için problem çözme denemeye çalışır’ (EP8) kazanımının doğrudan bir yansıması olarak kodlanmıştır.

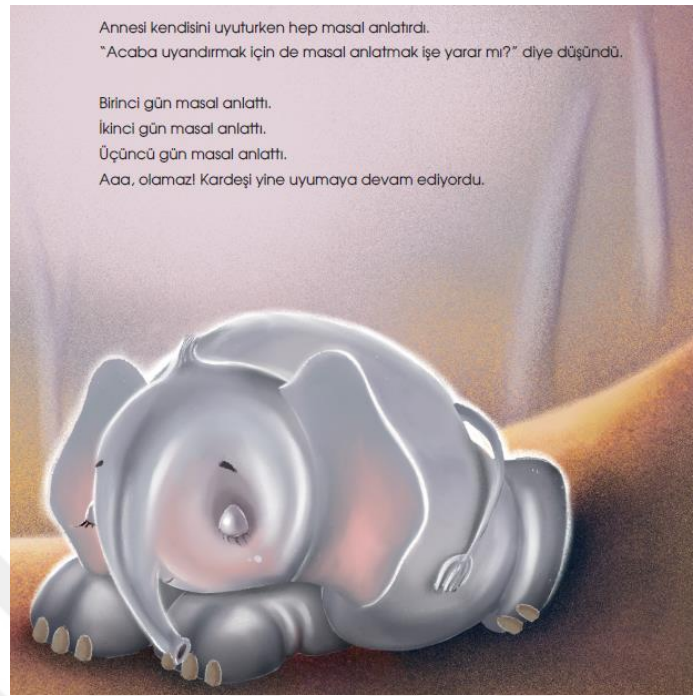

Şekil 4. Uzay Gözlükçüsü Hikâye Kitabı s. 11

Şekil 5. Uzay Gözlükçüsü Hikâye Kitabı s. 13

Şekil 6'da yer alan görselde "Kardeşim" isimli hikâye kitabında eleştirel düşünme ve problem çözme alt becerisine ilişkin olarak; karakterin kardeşini uyandırmak için kullandığı yöntemi değiştirerek (başarısızlık sonrası yeni bir yaklaşım) daha önce deneyimlediği bir yaklaşımı kullanması (tanıdık ve yeni bir yaklaşım), 'Başlangıçta kullanılan yaklaşım başarısız olduktan sonra yeni bir yaklaşım denemeye çalışır'(EP7) ve 'Denemelerin sonuçlarına dayalı olarak bir problemi çözmek için tanıdık ve yeni yaklaşımlar kullanır'(EP6) kazanımlarının doğrudan bir yansıması olarak kodlanmıştır.

Şekil 6. Kardeşim Hikâye Kitabı s. 15

Yaratıcılık ve Yenilikçi Düşünme Becerisine İlişkin Bulgular

Araştırmanın problem durumu bağlamında EÇEKEAP kapsamında hazırlanan hikâye kitapları yaratıcılık ve yenilikçi düşünme becerisi açısından incelenmiş ve sonuçlar Tablo 4'te sunulmuştur.

Tablo 4. Yaratıcılık ve Yenilikçi Düşünme Becerisine İlişkin Kazanım Frekansları

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18
YY1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
YY2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
YY3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	-	-	-	-	-	-
YY4	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	2	-	-	-	-	-
YY5	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
YY6	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
YY7	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
YY8	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	1	-	-	4	-	-	-
	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31	32	33	34	35	36
YY1	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
YY2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-
YY3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-
YY4	-	-	-	-	1	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
YY5	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
YY6	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
YY7	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
YY8	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-

Proje kapsamında hazırlanan hikâye kitaplarının metin ve görsellerinin incelenmesi sonucunda yaratıcılık ve yenilikçi düşünme alt becerisiyle ilişkili 29 kazanım frekansına yer verildiği belirlenmiştir. Söz konusu 29 frekans 14 adet kitap arasında Tablo 4'te görüldüğü gibi dağılmıştır. Bunun yanı sıra 22 hikâye kitabında yaratıcılık ve yenilikçi düşünme alt becerisiyle ilişkili herhangi bir kazanıma yer verilmemiştir.

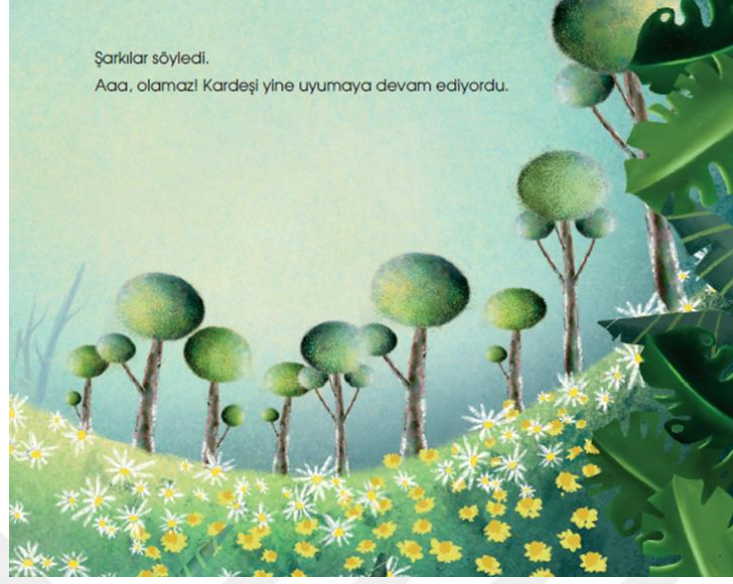
Tablo 4 incelendiğinde, belirlenen 8 kazanımın tamamına yer verildiği görülmüştür.

Yaratıcılık ve yenilikçi düşünme alt becerisine ilişkin kitaplarda yer alan kazanımlar şunlardır:

- YY1: Yaratıcı faaliyetlerde farklı medya kullanır.
- YY2: Yaratıcı projelere kendi fikirlerini ekler.
- YY3: Kendi çalışmasını gözden geçirir.
- YY4: Eylemler istenen sonucu elde etmezse tekrar deneme yapar.
- YY5: Oyun sırasında yaratma yöntemlerinin yeni yollarını icat eder.
- YY6: Oyun sırasında kendi fikirlerini sunar.
- YY7: Diğerlerinin yaratma süreçlerini izler ve onların çalışmaları hakkında yorum yapar.
- YY8: Basit bir problemi çözmek için yaratıcılığı kullanır.

Tablo 4'te sunulan sonuçlara göre yaratıcılık ve yenilikçi düşünme alt becerisine ait kazanımlara en çok yer veren hikâye kitabı 5 kazanım frekansı ile “Kardeşim” adlı kitap olmuştur. Hemen ardından ise 4 kazanım frekansı ile “Kış Geliyor” adlı hikâye kitabı gelmektedir.

Şekil 7 'de yer alan görselde “Kardeşim” isimli hikâye kitabında yaratıcılık ve yenilikçi düşünme alt becerisine ilişkin olarak; karakterin kardeşini uyandırmak için farklı yollar denemesi (uyanana kadar tekrar deneme yapması), ‘Eylemler istenen sonucu elde etmezse tekrar deneme yapar’ (YY4) kazanımının doğrudan bir yansıması olarak kodlanmıştır.

Şekil 7. Kardeşim Hikâye Kitabı s. 13

Şekil 8’de yer alan görselde “Kış Geliyor” isimli hikâye kitabında yaratıcılık ve yenilikçi düşünme alt becerisine ilişkin olarak; karakterin üşümemesi için yılanı bir çorap örerken (problemi çözmesi), yılan sürtünürken çıkmaması için lastik kullanması (yaratıcılık), ‘Basit bir problemi çözmek için yaratıcılığı kullanır’ (YY8) kazanımının doğrudan bir yansıması olarak kodlanmıştır.

Şekil 8. Kış Geliyor Hikâye Kitabı s. 11

İş Birliği Becerisine İlişkin Bulgular

Araştırmanın problem durumu doğrultusunda EÇEKEAP kapsamında hazırlanan hikâye kitapları iş birliği becerisi açısından incelenmiş ve sonuçlar Tablo 5'te sunulmuştur.

Tablo 5. İş Birliği Becerisine İlişkin Kazanım Frekansları

		1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18
İş Birliği	İB1	2	-	-	3	-	-	2	-	-	3	-	3	1	1	2	-	-	4
	İB2	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	İB3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	-	-	-	1
		19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31	32	33	34	35	36
	İB1	-	2	-	-	3	-	-	6	-	-	-	2	-	2	-	-	1	1
	İB2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	İB3	-	-	-	-	-	-	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-

Proje kapsamında hazırlanan hikâye kitaplarının metin ve görsellerinin incelenmesi sonucunda iş birliği alt becerisiyle ilişkili 46 kazanım frekansına yer verildiği görülmüştür. Söz konusu 46 frekans 16 adet kitap arasında Tablo 5'te görüldüğü gibi dağılmıştır. Bunun yanı sıra 20 hikâye kitabında iş birliği alt becerisiyle ilişkili herhangi bir kazanıma yer verilmemiştir.

Tablo 5 incelendiğinde, kitaplarda belirlenen 3 kazanımın tamamına ulaşıldığı görülmüştür.

İş birliği alt becerisine ilişkin kitaplarda yer alan kazanımlar şunlardır:

- İB1: Diğer çocuklarla küçük ve büyük gruplarda oynar.
- İB2: Sınıf prosedürlerini, oyun kurallarını takip eder ve geçişleri yapar.
- İB3: Diğer çocukların katkılarını tanır.

Tablo 5'te sunulan sonuçlara göre iş birliği alt becerisine ait kazanımlara en çok yer veren hikâye kitabı 9 kazanım frekansı ile “Sefer Dede” adlı kitap olmuştur. Hemen ardından ise 5 kazanım frekansı ile “Küçük Gergedan Hop” adlı hikâye kitabı gelmektedir.

Şekil 9'da yer alan görselde “Sefer Dede” isimli hikâye kitabında iş birliği alt becerisine ilişkin olarak; karakterlerin birlikte vakit geçirip oyun oynaması, ‘Diğer

çocuklarla küçük ve büyük gruplarda oynar' (İB1) kazanımının doğrudan bir yansıması olarak kodlanmıştır.

Şekil 9. Sefer Dede Hikâye Kitabı s. 7

Şekil 10'da yer alan görselde "Küçük Gergedan Hop" isimli hikâye kitabında iş birliği alt becerisine ilişkin olarak; gergedanların ve zürafaların birlikte maç yapması, 'Diğer çocuklarla küçük ve büyük gruplarda oynar' (İB1) kazanımının doğrudan bir yansıması olarak kodlanmıştır.

Proje kapsamında hazırlanan hikâye kitaplarının metin ve görsellerinin incelenmesi sonucunda iletişim alt becerisiyle ilişkili 69 kazanım frekansına yer verildiği görülmüştür. Söz konusu 69 frekans 26 adet kitap arasında Tablo 6’da görüldüğü gibi dağılmıştır. Bunun yanı sıra 10 adet hikâye kitabında iletişim alt becerisiyle ilişkili herhangi bir kazanıma yer verilmemiştir.

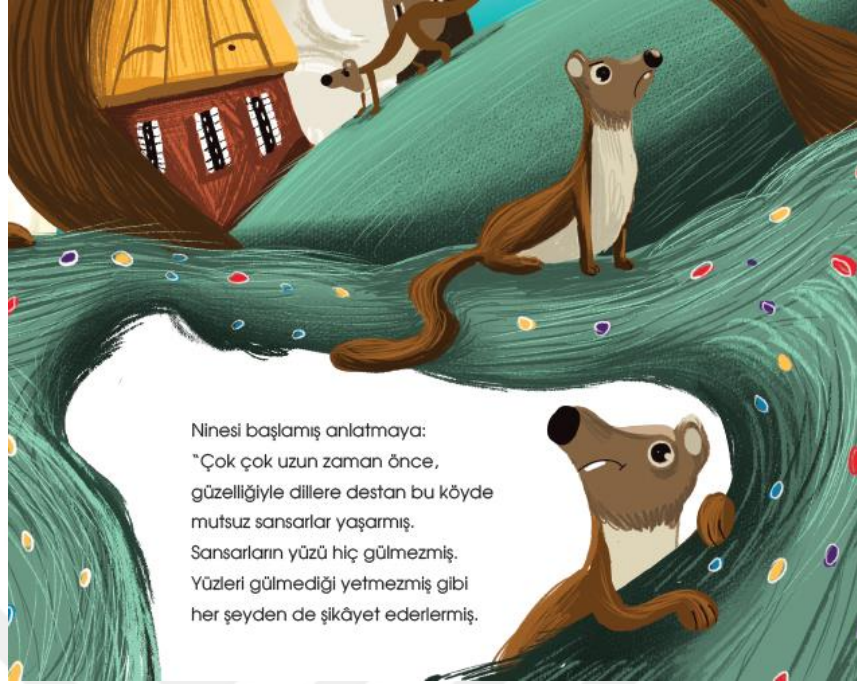
Tablo 6 incelendiğinde, incelenen kitaplarda 5 kazanımın tamamına ulaşıldığı görülmüştür.

İletişim alt becerisine ilişkin kitaplarda yer alan kazanımlar şunlardır:

- İ1: Sözlü olarak fikirlerini ifade eder.
- İ2: Yapılacak bir görevi yerine getirmek veya bir hikâyeyi takip etmek için talimatları izlemek için dikkatle dinler.
- İ3: Sözlü ve yazılı dilini çeşitli amaçlar için kullanır.
- İ4: Yardım almak, bilgi edinmek veya anlaşılmayan bir şeyi açıklamak için sorular sorar ve cevaplar.
- İ5: Tanıdık insanları, yerleri, şeyleri ve olayları tanımlar.

Tablo 6’da sunulan sonuçlara göre iletişim alt becerisine ait kazanımlara en çok yer veren hikâye kitapları 6 kazanım frekansı ile “Harika Bir Fikir”, “Kış Geliyor” ve “Peynirden Heykeller” adlı kitaplar olmuştur.

Şekil 11’de yer alan görselde “Harika Bir Fikir” isimli hikâye kitabında iletişim alt becerisine ilişkin olarak; karakterin ninesinin hikâyeyi anlatmaya başlaması, ‘Tanıdık insanları, yerleri, şeyleri ve olayları tanımlar’ (İ5) kazanımının doğrudan bir yansıması olarak kodlanmıştır.

Şekil 11. Harika Bir Fikir Hikâye Kitabı s. 7

Şekil 12’de yer alan görselde “Kış Geliyor” isimli hikâye kitabında iletişim alt becerisine ilişkin olarak; karakterlerin birbiri ile iletişim kurarak plan yapması, ‘Sözlü olarak fikirlerini ifade eder’ (İ1) kazanımının doğrudan bir yansıması olarak kodlanmıştır.

Şekil 12. Kış Geliyor Hikâye Kitabı s. 5

Şekil 13’te yer alan görselde “Peynirden Heykeller” isimli hikâye kitabında iletişim alt becerisine ilişkin olarak; karakterlerin bütün macerası hakkında iletişim

Proje kapsamında hazırlanan hikâye kitaplarının metin ve görsellerinin incelenmesi sonucunda esneklik ve uyum sağlama alt becerisiyle ilişkili 20 kazanım frekansına yer verildiği görülmüştür. Söz konusu 20 frekans 15 adet kitap arasında Tablo 7’de görüldüğü gibi dağılmıştır. Bunun yanı sıra 21 adet hikâye kitabında esneklik ve uyum sağlama alt becerisiyle ilişkili herhangi bir kazanıma yer verilmemiştir.

Tablo 7 incelendiğinde, incelenen kitaplarda 5 kazanım içinden 4 tanesine ulaşıldığı, 1 tanesine ise hiç ulaşılamadığı görülmüştür.

Esneklik ve uyum sağlama alt becerisine ilişkin kitaplarda yer alan kazanımlar şunlardır:

- EU2: Geçişlere uyum sağlar.
- EU3: Velilerin/öğretmenlerin geri bildirimlerini dinler.
- EU4: Çatışmaların çözülmesine yardımcı olur.
- EU5: Kuralları ve uzlaşmayı anlar.

Esneklik ve uyum sağlama alt becerisine ilişkin kitaplarda yer verilmeyen kazanımlar şunlardır;

- EU1: Oyun sırasında rolleri veya eylemleri değiştirir.

Tablo 7’de sunulan sonuçlara göre esneklik ve uyum alt becerisine ait kazanımlara en çok yer veren hikâye kitabı 3 kazanım frekansı ile “Bizim Orman” adlı kitap olmuştur.

Şekil 14’te yer alan görselde “Bizim Orman” isimli hikâye kitabında esneklik ve uyum sağlama alt becerisine ilişkin olarak; karakterin kalabalık bir ortamda olayı daha rahat bir şekilde anlayabilmek için toplantı düzenlemesi, ‘Çatışmaların çözülmesine yardımcı olur’ (EU4) kazanımının doğrudan bir yansıması olarak kodlanmıştır.

Proje kapsamında hazırlanan hikâye kitaplarının metin ve görsellerinin incelenmesi sonucunda girişimcilik ve öz yönetim alt becerisiyle ilişkili 59 kazanım frekansına yer verildiği görülmüştür. Söz konusu 59 frekans 24 adet kitap arasında Tablo 8’de görüldüğü gibi dağılmıştır. Bunun yanı sıra 12 adet hikâye kitabında girişimcilik ve öz yönetim alt becerisiyle ilişkili herhangi bir kazanıma yer verilmemiştir.

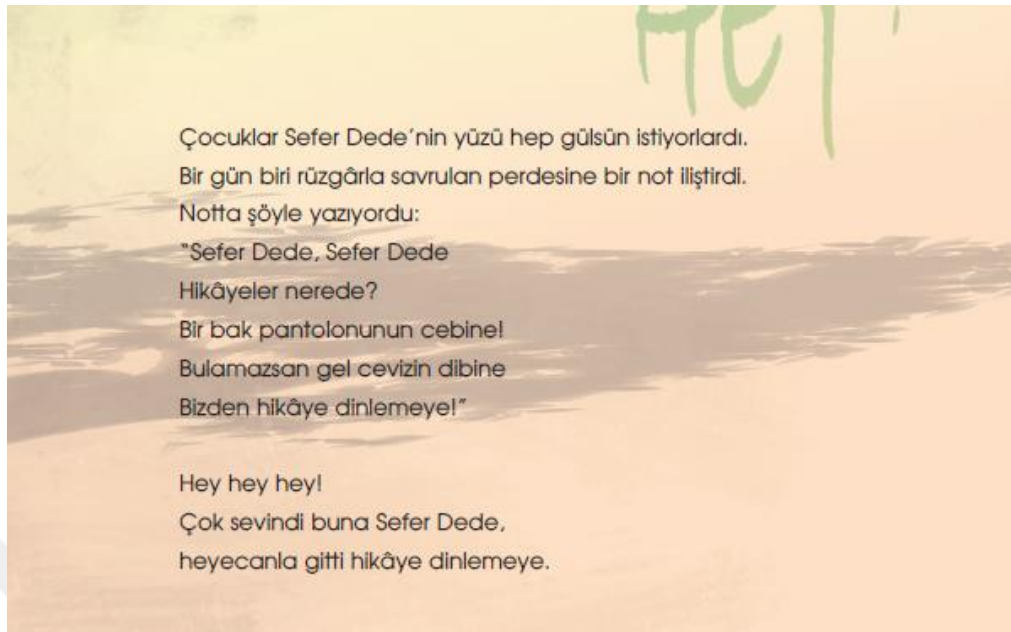
Tablo 8 incelendiğinde, incelenen kitaplarda 8 kazanım tamamına yer verildiği görülmüştür.

Girişimcilik ve öz yönetim alt becerisine ilişkin kitaplarda yer alan kazanımlar şunlardır:

- GÖ1: Hedefleri anlar.
- GÖ2: Hedefler belirleme yeteneğine sahiptir.
- GÖ3: Zamanın farkında ve bir şeyi yapmanın ne kadar zaman aldığını anlar.
- GÖ4: Basit adımları açıklar.
- GÖ5: Daha fazla etkinlik, fikir ve görevle ilgilenir.
- GÖ6: Yeni etkinliklere katılmaya isteklidir.
- GÖ7: Oyun aktivitelerini başlatır ve genişletir.
- GÖ8: Geçmiş başarılarına dayalı olarak zor görevleri başarmaya çalışır.

Tablo 8’de sunulan sonuçlara göre girişimcilik ve öz yönetim alt becerisine ait kazanımlara en çok yer veren hikâye kitabı 6 kazanım frekansı ile “Sefer Dede” adlı kitap olmuştur.

Şekil 15’te yer alan görselde “Sefer Dede” isimli hikâye kitabında girişimcilik ve öz yönetim alt becerisine ilişkin olarak; karakterin çocukların notlarına her seferinde istekle gitmesi, ‘Yeni etkinliklere katılmaya isteklidir’ (GÖ6) kazanımının doğrudan bir yansıması olarak kodlanmıştır.

Şekil 15. Sefer Dede Hikâye Kitabı s. 15

Sosyal ve Kültürel Becerilere İlişkin Bulgular

Araştırmanın problem durumu doğrultusunda EÇEKEAP kapsamında hazırlanan hikâye kitapları sosyal ve kültürel beceriler açısından incelenmiş ve sonuçlar Tablo 9’da sunulmuştur.

Tablo 9. Sosyal ve Kültürel Becerilere İlişkin Kazanım Frekansları

		1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18
Sosyal ve Kültürel Beceriler	SK1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-
	SK2	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	SK3	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	1	-	-	-	-	1	-	-
	SK4	1	-	-	-	-	-	1	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-
		19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31	32	33	34	35	36
	SK1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	2	-
	SK2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
	SK3	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-
	SK4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-

Proje kapsamında hazırlanan hikâye kitaplarının metin ve görsellerinin incelenmesi sonucunda sosyal ve kültürel beceriler alt becerisiyle ilişkili 18 kazanım frekansına yer verildiği görülmüştür. Söz konusu 18 frekans 11 adet kitap arasında Tablo 9’da görüldüğü gibi dağılmıştır. Bunun yanı sıra 25 adet hikâye kitabında sosyal ve kültürel beceriler alt becerisiyle ilişkili herhangi bir kazanıma yer verilmemiştir.

Tablo 9 incelendiğinde, incelenen kitaplarda 4 kazanım tamamına yer verildiği görülmüştür.

Sosyal ve kültürel beceriler alt becerisine ilişkin kitaplarda yer alan kazanımlar şunlardır:

- SK1: Öz kontrol geliştirir.
- SK2: Davranışın sonuçlarını anlar.
- SK3: Diğerlerine karşı empati gösterir.
- SK4: Diğer insanlara ve onların benzersizliklerine teşekkür eder.

Tablo 9’da sunulan sonuçlara göre sosyal ve kültürel beceriler alt becerisine ait kazanımlara en çok yer veren hikâye kitabı 3 kazanım frekansı ile “Güzel Bir Gün” adlı kitap olmuştur.

Şekil 16’da yer alan görselde “Güzel Bir Gün” isimli hikâye kitabında sosyal ve kültürel beceriler alt becerisine ilişkin olarak; karakterin arkadaşının yanında olarak onu teselli etmesi, ‘Diğerlerine karşı empati gösterir’ (SK3) kazanımının doğrudan bir yansıması olarak kodlanmıştır.

“Ama bu hiç kolay değil.” dedi Pofpof. “Kendimi hasta gibi hissediyorum. Yatağımdan çıkmak istemiyorum. Bu haldeyken nasıl kalkıp da kapıyı açabilirim ki?”
Mumu arkadaşına yardım etmekte kararlıydı. En Yüksek Tırmanma Yarışması’nda sonuncu olduğunda, onu sadece Pofpof teselli etmişti.
“Pofpof, belki biraz daha dikkatle dinlersen ne hissettiğini, söyler belki neden geldiğini...”

Şekil 16. Güzel Bir Gün Hikâye Kitabı s. 13

Üretkenlik ve Hesap Verilebilirlik Becerisine İlişkin Bulgular

Araştırmanın problem durumu doğrultusunda EÇEKEAP kapsamında hazırlanan hikâye kitapları üretkenlik ve hesap verilebilirlik becerisi açısından incelenmiş ve sonuçlar Tablo 10’da sunulmuştur.

Tablo 10. Üretkenlik ve Hesap Verilebilirlik Becerisine İlişkin Kazanım Frekansları

		1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18
Üretkenlik ve Hesap Verilebilirlik	ÜH1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	4	1	-	1	-
	ÜH2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	5	-	-	-	-
	ÜH3	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
		19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31	32	33	34	35	36
	ÜH1	2	-	-	-	2	1	-	-	1	2	-	6	-	-	-	6	-	-
	ÜH2	-	-	-	-	-	-	-	-	2	1	-	-	-	-	-	-	-	-
	ÜH3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	-

Proje kapsamında hazırlanan hikâye kitaplarının metin ve görsellerinin incelenmesi sonucunda üretkenlik ve hesap verilebilirlik alt becerisiyle ilişkili 40 kazanım frekansına yer verildiği görülmüştür. Söz konusu 40 frekans 14 adet kitap arasında Tablo 10’da görüldüğü gibi dağılmıştır. Bunun yanı sıra 22 hikâye kitabında üretkenlik ve hesap verilebilirlik alt becerisiyle ilişkili herhangi bir kazanıma yer verilmemiştir.

Tablo 10 incelendiğinde, incelenen kitaplarda 3 kazanımın tamamına yer verildiği görülmüştür.

Üretkenlik ve hesap verilebilirlik alt becerisine ilişkin kitaplarda yer alan kazanımlar şunlardır:

- ÜH1: Kesintilere rağmen görevleri veya etkinlikleri sürdürmeye devam eder.
- ÜH2: Basit görevleri adımlara ayırır.
- ÜH3: Diğerlerine karşı empati gösterir.

Tablo 10’da sunulan sonuçlara göre üretkenlik ve hesap verilebilirlik alt becerisine ait kazanımlara en çok yer veren hikâye kitapları 6 kazanım frekansı ile “Kış Geliyor”, “Tuli’nin Oyuncakı” ve “Yıldız Benekli Kelebekle Karşılaşma” adlı kitaplar olmuştur.

Şekil 17’de yer alan görselde “Kış Geliyor” isimli hikâye kitabında üretkenlik ve hesap verilebilirlik alt becerisine ilişkin olarak; karakterin yapacağı eylemi sıraya koyarak küçüklerden başlaması, ‘Basit görevleri adımlara ayırır’ (ÜH2) kazanımının doğrudan bir yansıması olarak kodlanmıştır.

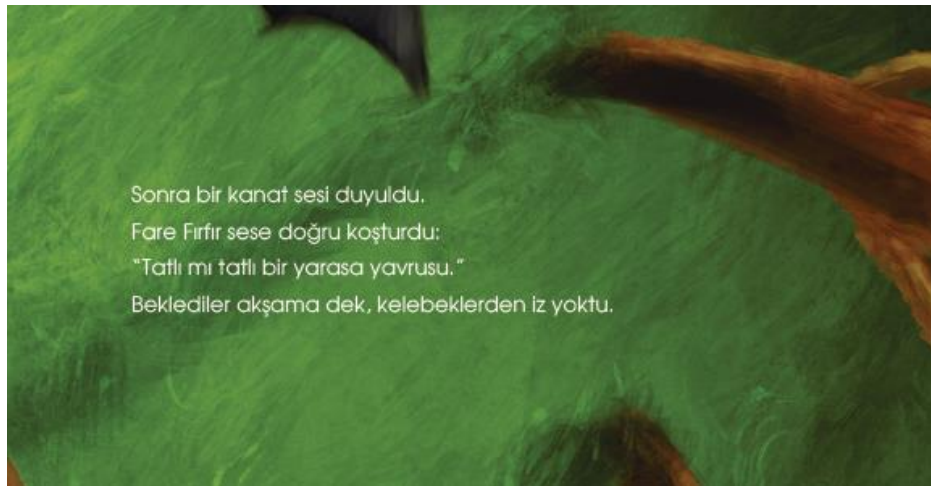
Şekil 17. Kış Geliyor Hikâye Kitabı s. 9

Şekil 18’de yer alan görselde “Tuli’nin Oyuncağı” isimli hikâye kitabında üretkenlik ve hesap verilebilirlik alt becerisine ilişkin olarak; karakterin topladığı eşyalarla bir ürün elde edene kadar çalışmaya devam etmesi, “‘Kesintilere rağmen görevleri veya etkinlikleri sürdürmeye devam eder’ (ÜH1) kazanımının doğrudan bir yansıması olarak kodlanmıştır.

Şekil 18. Tuli'nin Oyuncacı Hikâye Kitabı s. 7

Şekil 19'da yer alan görselde “Yıldız Benekli Kelebekle Karşılaşma” isimli hikâye kitabında üretkenlik ve hesap verilebilirlik alt becerisine ilişkin olarak; karakterin çıkmış olduğu göreve tüm gün devam etmesi, ‘Kesintilere rağmen görevleri veya etkinlikleri sürdürmeye devam eder’ (ÜH1) kazanımının doğrudan bir yansıması olarak kodlanmıştır.

Şekil 19. Yıldız Benekli Kelebekle Karşılaşma Hikâye Kitabı s. 13

Liderlik ve Sorumluluk Bilinci Becerisine İlişkin Bulgular

Araştırmanın problem durumu doğrultusunda EÇEKEAP kapsamında hazırlanan hikâye kitapları liderlik ve sorumluluk bilinci becerisi açısından incelenmiş ve sonuçlar Tablo 11’de sunulmuştur.

Tablo 11. Liderlik ve Sorumluluk Bilinci Becerisine İlişkin Kazanım Frekansları

		1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18
Liderlik ve Sorumluluk Bilinci	LS1	1	-	-	4	-	-	2	-	-	4	1	4	-	4	2	-	-	1
	LS2	-	-	-	1	-	-	-	1	-	1	2	-	-	3	-	-	2	-
	LS3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-
	LS4	-	-	-	-	6	-	2	1	1	3	2	1	-	3	1	1	-	1
	LS5	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
		19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31	32	33	34	35	36
	LS1	-	-	-	2	2	-	-	7	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-
	LS2	-	1	-	-	-	1	-	-	1	-	1	-	-	1	-	-	-	-
	LS3	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	LS4	1	-	-	-	2	-	1	-	2	-	-	1	2	-	-	-	1	-
	LS5	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	3	-	-	-	-

Proje kapsamında hazırlanan hikâye kitaplarının metin ve görsellerinin incelenmesi sonucunda liderlik ve sorumluluk bilinci alt becerisiyle ilişkili 90 kazanım frekansına yer verildiği görülmüştür. Söz konusu 90 frekans 27 adet kitap arasında Tablo 11’de görüldüğü gibi dağılmıştır. Bunun yanı sıra 9 hikâye kitabında liderlik ve sorumluluk bilinci alt becerisiyle ilişkili herhangi bir kazanıma yer verilmemiştir.

Tablo 11 incelendiğinde, incelenen kitaplarda 5 kazanımın tamamına yer verildiği görülmüştür.

Liderlik ve sorumluluk bilinci alt becerisine ilişkin kitaplarda yer alan kazanımlar şunlardır:

- LS1: Küçük ve büyük gruplarda iş birliği yapar.
- LS2: Yetişkinlerden ve yaşlılardan yardım arar.
- LS3: Sırayla bekler.
- LS4: Yetişkinler ve yaşlılarla etkileşimlerinde nazik ve kibar davranır.
- LS5: Yaşlılarının farklılıklarını anlar ve saygı gösterir.

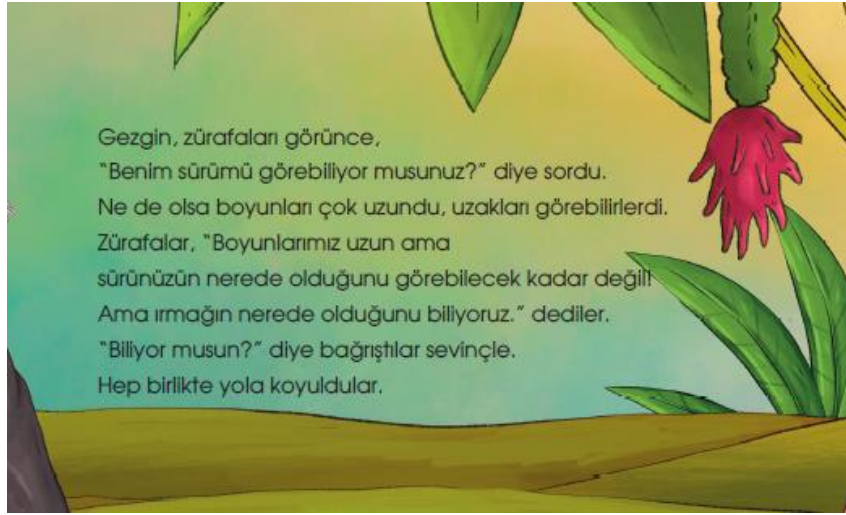
Tablo 11’de sunulan sonuçlara göre liderlik ve sorumluluk bilinci alt becerisine ait kazanımlara en çok yer veren hikâye kitabı 10 kazanım frekansı ile “Karıncayiyen Hazine Arıyor” adlı kitap olmuştur. Hemen ardından ise 8 kazanım frekansı ile “Fil Gezgin” ve “Sefer Dede” adlı hikâye kitapları gelmektedir.

Şekil 20’de yer alan görselde “Karıncayiyen Hazine Arıyor” isimli hikâye kitabında liderlik ve sorumluluk bilinci alt becerisine ilişkin olarak; karakterlerin birbirlerine yardım ederek akıntıyı geçmeleri ve birlikte farklı etkinliklerde bulunmaları, ‘Küçük ve büyük gruplarda iş birliği yapar’ (LS1) kazanımının doğrudan bir yansıması olarak kodlanmıştır.

Şekil 20. Karıncayiyen Hazine Arıyor Hikâye Kitabı s. 21

Şekil 21’de yer alan görselde “Fil Gezgin” isimli hikâye kitabında liderlik ve sorumluluk bilinci alt becerisine ilişkin olarak; karakterin sürüsü ile ilgili zürafalardan yardım istemesi, ‘Yetişkinlerden ve yaşlılardan yardım arar’ (LS2) kazanımının doğrudan bir yansıması olarak kodlanmıştır.

Şekil 21. Fil Gezgin Hikâye Kitabı s. 13

Bilgi ve Medya Okuryazarlığı Becerisine İlişkin Bulgular

Araştırmanın bu alt problemi kapsamında, P21 çerçevesinde yer alan bilgi ve medya okuryazarlığı becerisine (BM1-BM5 arası kazanımlar) ait bulgular incelenmiştir. Yapılan detaylı doküman analizi sonucunda, incelenen 36 hikâye kitabının hiçbirinde bu becerilere yönelik herhangi bir metin, ifade veya görsele rastlanmamıştır ($f=0$). Bu durum, incelenen veri setinin 21. yüzyıl becerilerinin bu belirli alanını desteklemede yetersiz kaldığını göstermektedir.

Bu bölümde (Bölüm IV), araştırmanın amacı doğrultusunda incelenen 36 adet hikâye kitabının, P21 çerçevesine göre belirlenen 21. yüzyıl becerileri alt temaları ve kazanımları açısından analiz edilmesiyle elde edilen bulgular sunulmuştur. Veriler, her bir alt beceri başlığı altında frekans dağılımlarını gösteren tablolar, bu tabloları açıklayıcı metinler ve kitaplardan alınan somut görsel örneklerle detaylandırılmıştır.

Bir sonraki bölümde ise, bu bölümde sunulan ham bulgular, araştırmanın alt problemleri ve ilgili alanyazın (literatür) ışığında kapsamlı bir şekilde yorumlanacak ve tartışılacaktır. Son olarak, araştırma sonucunda ulaşılan genel sonuçlar özetlenecek ve elde edilen veriler doğrultusunda alandaki uygulayıcılara, yayıncılara ve gelecek araştırmalara yönelik önerilere yer verilecektir.

BÖLÜM V

SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

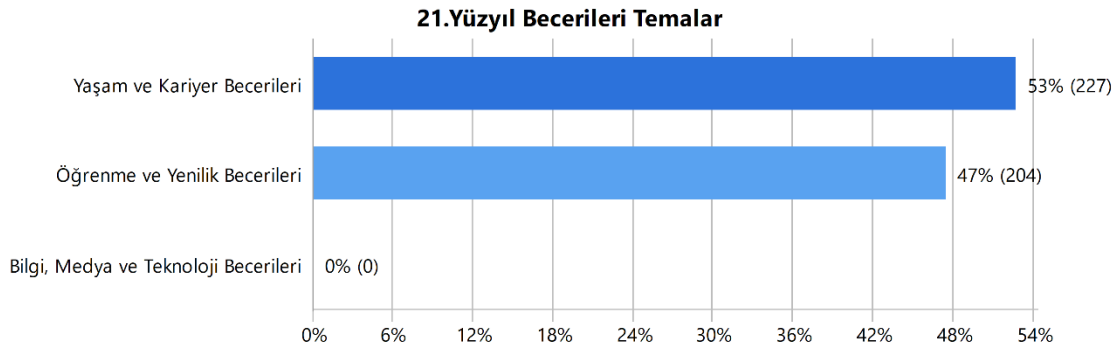
Bu bölümde bulgulardan elde edilen sonuçlara, tartışmaya ve önerilere yer verilmiştir.

Sonuç ve Tartışma

Araştırma bulgularından elde edilen sonuçlar, öncelikle genel kitap değerlendirmesi olarak sunulmuş ve sonrasında araştırmanın alt amaçlarına göre açıklanmıştır.

21. Yüzyıl Becerilerine İlişkin Genel Sonuçlar ve Tartışma

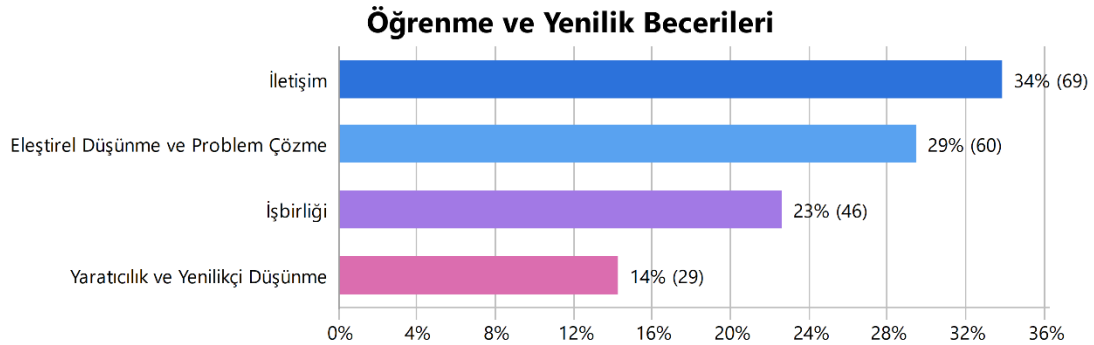
Araştırmanın problem durumu doğrultusunda EÇEKEAP kapsamında hazırlanan hikâye kitapları P21 Erken Çocukluk Çerçevesi (2019) tarafından paylaşılan kazanımlar doğrultusunda 21. yüzyıl becerileri kapsamında incelenmiştir. EÇEKEAP kapsamında hazırlanan hikâye kitapları toplamda 36 adettir. Söz konusu kitaplarda var olan tüm metin ve görseller 21. yüzyıl becerileri açısından kapsamlı bir şekilde incelenmiş ve ulaşılan bulgular aşağıda yer alan Şekil 22, Şekil 23 ve Şekil 24'te sunulmuştur.

Şekil 22. EÇEKEAP Kapsamında Hazırlanan Hikâye Kitaplarının Genel Değerlendirilmesi

Şekil 22'de sunulan bulgulara göre, EÇEKEAP kapsamında hazırlanan hikâye kitaplarında bulunan metin ve görsellerdeki kazanımların %47'si öğrenme ve yenilik becerileri ve %53'ü ise yaşam ve kariyer becerileri ile ilişkilidir. Hikâye kitaplarında

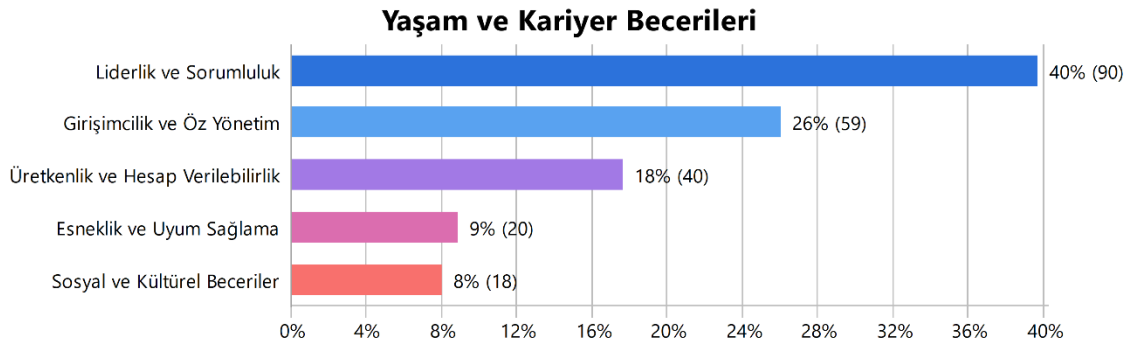
bilgi, medya ve teknoloji becerileri ile ilişkili herhangi bir metin veya görsele rastlanmamıştır. Bu bulgu, 21. yüzyıl becerileri arasında önemli bir alt beceri olan bilgi, medya ve teknoloji becerilerinin erken çocukluk dönemine dair hazırlanan hikâye kitaplarında yeterince temsil edilmediğini göstermektedir. Benzer şekilde, Akyüz'ün (2023) yapmış olduğu çalışmada elektronik hikâye kitaplarının geleneksel kitaplardan farklı bir deneyim sunduğunu ancak erken çocukluk dönemine yönelik dijital içeriklerin nitelik yönünden geliştirilmesi gerektiğini vurgulamıştır. Bu durumun olası nedenlerinden biri, okul öncesi dönemde teknolojiye yönelik pedagojik çekinceler ve dijital içeriklerin çocuk gelişimi üzerindeki etkilerine dair temkinli yaklaşımlardır. Yine Ağmaz ve Ergüleç (2020) tarafından yapılan içerik analizi çalışmasında, erken çocukluk dönemi eğitim ekipmanlarında teknoloji kullanımına ilişkin içeriğin az olduğu ve bu alanda daha kapsamlı araç gereç geliştirme araştırmalarına ihtiyaç duyulduğu belirtilmiştir. Millî Eğitim Bakanlığı (2024) tarafından yayımlanan *Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli Okul Öncesi Eğitim Programı*, çocukların dijital yetkinliğe sahip olması gerektiğini vurgulamaktadır. Dolayısıyla, EÇEKEAP kapsamında hazırlanan hikâye kitaplarının bu yönüyle okul öncesi eğitim programının hedefleriyle tam olarak örtüşmediği söylenebilir.

Şekil 23. EÇEKEAP Kapsamında Hazırlanan Hikâye Kitapları Öğrenme ve Yenilik Becerileri Genel Değerlendirme

Kitaplarda yer alan 204 öğrenme ve yenilik becerileri ile ilişkili kazanımların 69'u iletişim becerisi, 60'ı eleştirel düşünme ve problem çözme becerisi, 46'sı iş birliği becerisi ve 29'u ise yaratıcılık ve yenilikçi düşünme becerileri ile ilişkilidir. Bu bağlamda EÇEKEAP kapsamında hazırlanan hikâye kitaplarının çocukların özellikle iletişim ve eleştirel düşünme ve problem çözme becerilerine vurgu yapıldığı söylenebilir. Nitekim

erken çocukluk döneminde iletişim becerilerinin gelişmesiyle dilsel ifade gücünün yanı sıra çocukların sosyal etkileşimleri de desteklenmektedir (Uzun, 2022). Bunun yanı sıra Çalhan ve Göksu (2024) erken çocukluk döneminde uygulanan eğitsel etkinliklerin, çocukların eleştirel düşünme ve problem çözme becerilerinde olumlu gelişmeler sağladığını belirtmiştir.

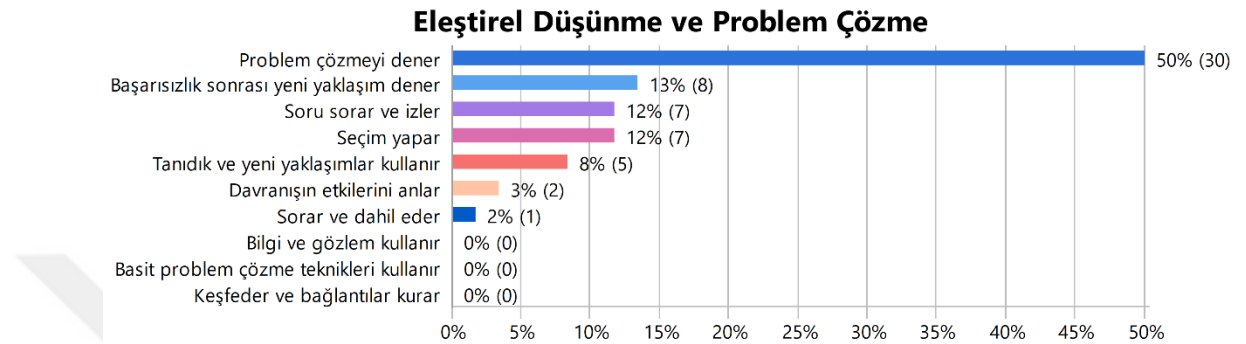

Şekil 24. EÇEKEAP Kapsamında Hazırlanan Hikâye Kitapları Yaşam ve Kariyer Becerileri Genel Değerlendirme

EÇEKEAP kapsamında hazırlanan hikâye kitaplarında yer alan 227 yaşam ve kariyer becerileri ile ilişkili kazanımların 90'ının liderlik ve sorumluluk becerileri, 59'unun girişimcilik ve öz yönetim becerileri, 40'ının üretkenlik ve hesap verebilirlik becerileri, 20'sinin esneklik ve uyum sağlama becerileri ve 18'inin ise sosyal ve kültürel beceriler ile ilişkili olduğu söylenebilir. Bu sonuç EÇEKEAP kapsamında hazırlanan hikâye kitaplarının çocuklarda özellikle liderlik ve sorumluluk ve girişimcilik ve öz yönetim becerilerini geliştirmeye yönelik bir vurguya sahip olduğunu göstermektedir. Okul öncesi dönemde liderlik davranışlarının desteklenmesinin, çocukların problem çözme, iş birliği yapma ve karar verme becerilerini pozitif yönde etkilediği bilinmektedir (Duran ve Zembat, 2020). Bununla birlikte, sosyal ve kültürel becerilerin EÇEKEAP kapsamında hazırlanan hikâye kitaplarında görece daha az yer alması dikkat çekicidir. Yapılan çalışmalar, okul öncesi dönemdeki çocukların farklı kültürlerle ilişkin farkındalık kazanmalarının toplumsal duyarlılık, hoşgörü ve empati becerisinin gelişimiyle yakından ilişkili olduğunu vurgulamaktadır (Yıldız, 2024; Şentuna, 2011).

Araştırmanın Birinci Alt Amacına İlişkin Sonuçlar ve Tartışma

Araştırmanın birinci alt amacı doğrultusunda eleştirel düşünme ve problem çözme becerisinin EÇEKEAP kapsamında hazırlanan hikâye kitaplarında nasıl yer aldığına yönelik sonuçlar Şekil 25’te sunulmuştur.

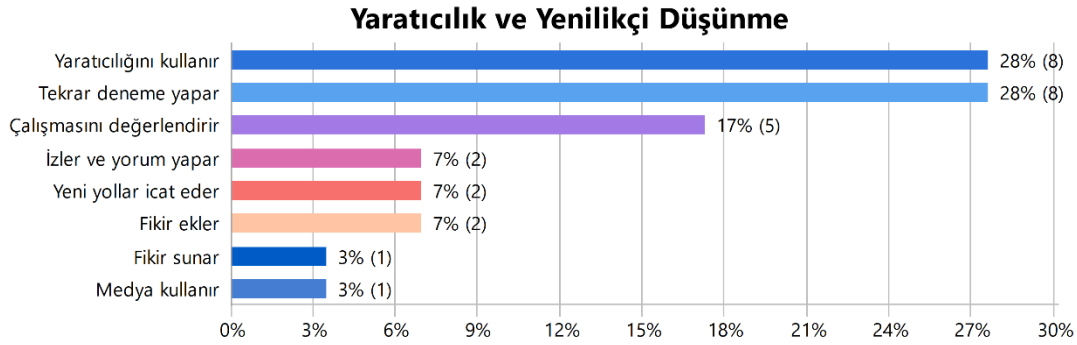
Şekil 25. Eleştirel Düşünme ve Problem Çözme Becerisi Genel Değerlendirme

- EÇEKEAP kapsamında hazırlanan hikâye kitaplarında eleştirel düşünme ve problem çözme becerisine ilişkin toplam da 60 kazanım frekansına yer verildiği bulgusuna ulaşılmıştır. Bu 60 kazanım frekansı 24 kitap arasında dağılmıştır. Kitaplardan 12 tanesinde eleştirel düşünme ve problem çözme becerisine ilişkin kazanımlar yer almamaktadır.
- 30 kazanım frekansı ile en çok “*Pozitif bir sonuca ulaşmak için problem çözmeyi denemeye çalışır*” kazanımına yer verildiği görülmüştür. Bu bağlamda kazanım frekansına sahip hikâye kitaplarında bu becerinin vurgulandığı söylenebilir.
- Hikâye kitaplarında 2 kazanım frekansı ile “*Davranışlarının diğerlerini ve sonuçları nasıl etkileyebileceğini anlar (sosyal ve fiziksel/nedensel)*” kazanımı ve 1 kazanım frekansı ile “*Problemleri çözmeye çalışmak için oyun sırasında sorular sorar ve diğerleri dahil eder*” kazanımı düşük düzeyde temsil edilmiştir. Bu nedenle kitaplarda çocukların sosyal bağlam da problem çözme davranışlarını destekleyen unsurların sınırlı düzeyde temsil edildiği görülmektedir.
- Kitaplarda “*Bilgiyi ve gözlemi kullanarak bilgiyi açıklamak veya anlamak için bilgi ve gözlem kullanır*”, “*Oyun sırasında basit problem çözme tekniklerini kullanır*” ve “*Çevreyi keşfeder ve nesnelerin bir arada nasıl çalıştığına dair bağlantılar kurarak öğrenir*” kazanımlarına ait bulgulara ulaşılammıştır.

- Literatürde hikâye kitaplarının çocukların eleştirel düşünme ve problem çözme süreçlerini destekleme potansiyeline dikkat çekildiği görülmektedir. Yapılan bir araştırmada, erken çocukluk dönemi resimli çocuk kitaplarında öz düzenleme, değerlendirme ve çıkarım gibi eleştirel düşünme becerilerine ilişkin ifadelerin geçtiği ancak yorumlama ve analiz gibi daha üst düzey becerilerin oldukça az olduğu belirlenmiştir (Erşan ve Er, 2021). Benzer biçimde, Bayraktar'ın (2023) araştırmasında da hikâye kitaplarında eleştirel düşünme ve problem çözme becerilerinin sıklıkla vurgulandığı görülmüştür.
- Roche (2014) ise resimli hikâye kitaplarının, eleştirel düşünme becerilerinin gelişimini desteklemek için uygun materyaller olabileceğini ancak bu gelişimin, kitapların çocuklara farklı bakış açılarını değerlendirme, çıkarım yapma ve tartışma fırsatı oluşturma şekline bağlı olduğunu vurgulamaktadır. Bu sonuç, mevcut araştırmada ulaşılan bulgularla da uyumludur. Çünkü EÇEKEAP kapsamında hazırlanan hikâye kitaplarının büyük bir kısmında problem çözme süreci çaba gösterme ve deneme gibi duyuşsal yönlerle sınırlı kalmış, etkileşim temelli ve bilişsel süreçlere sınırlı şekilde yer verilmiştir.
- Bu araştırmadaki önemli bulgulardan biri bazı kazanımların hikâye kitaplarında hiç temsil edilmemesidir ($f=0$). Bu sonuç, EÇEKEAP kapsamında hazırlanan hikâye kitaplarının bilişsel süreçlerden ziyade karakterlerin duygusal dayanıklılık, istikrar ve azim gibi duyuşsal yönlerine odaklanma yatkınlığında olmalarıyla açıklanabilir.

Araştırmanın İkinci Alt Amacına İlişkin Sonuçlar ve Tartışma

Araştırmanın ikinci alt amacı doğrultusunda yaratıcılık ve yenilikçi düşünme becerisinin EÇEKEAP kapsamında hazırlanan hikâye kitaplarında nasıl yer aldığına yönelik sonuçlar Şekil 26'da sunulmuştur.

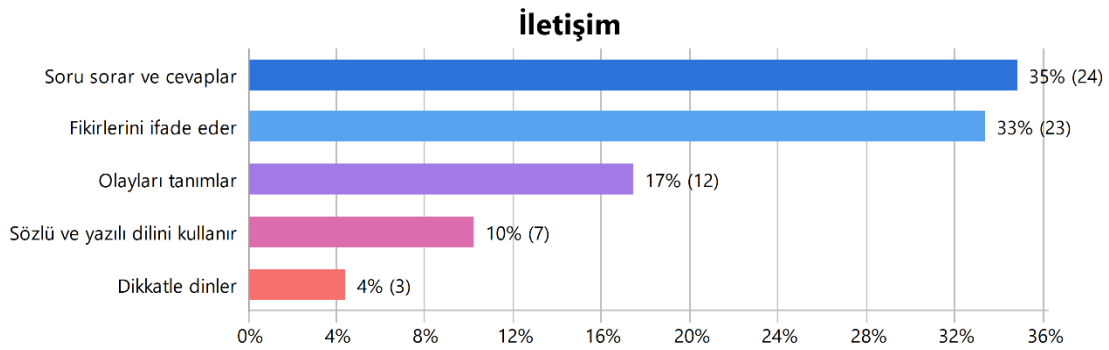
Şekil 26. Yaratıcılık ve Yenilikçi Düşünme Becerisi Genel Değerlendirme

- EÇEKEAP kapsamında hazırlanan hikâye kitaplarında öğrenme ve yenilik becerileri arasında en az kazanım frekansına sahip beceri olan yaratıcılık ve yenilikçi düşünme becerisine ilişkin toplam da 29 kazanım frekansına yer verildiği bulgusuna ulaşılmıştır. Bu 29 kazanım frekansı 14 kitap arasında dağılmıştır. Kitaplardan 22 tanesinde yaratıcılık ve yenilikçi düşünme becerisine ilişkin kazanımlar yer almamaktadır.
- 8 kazanım frekansı ile en çok “*Basit bir problemi çözmek için yaratıcılığı kullanır*” ve “*Eylemler istenen sonucu elde etmezse tekrar deneme yapar*” kazanımlarına yer verildiği görülmüştür. Bu bağlamda kazanım frekansına sahip hikâye kitaplarının çocukların yaratıcılıklarını kullanma ve tekrar deneme yapma becerilerini destekleyen içeriklere yer verdiği söylenebilir.
- Hikâye kitaplarında 1 kazanım frekansı ile “*Yaratıcı faaliyetlerde farklı medya kullanır*” ve “*Oyun sırasında kendi fikirlerini sunar*” kazanımları düşük düzeyde temsil edilmiştir. Bu nedenle kitaplarda çocukların farklı materyaller kullanarak yaratıcılıklarını sergileme ve kendini ifade etme davranışlarının sınırlı düzeyde temsil edildiği söylenebilir.
- Gençler ve Bahşi (2025), TRT çocuk kitaplığını eleştirel düşünme ve yaratıcılık bağlamında incelediği çalışmalarında kitaplarda yaratıcı düşünme becerisinin sınırlı düzeyde temsil edildiği ve çocuk kitaplarında bu beceriyi geliştirecek daha zengin öğelere yer verilmesi gerektiği sonucuna ulaşmışlardır. Bu bağlamda ulaşılan sonucun mevcut çalışma sonuçları ile benzerlik gösterdiği söylenebilir.
- Kitaplarda bazı kazanımların az sayıda yer almasının nedenleri çeşitlilik gösterebilir. Öncelikle hikâye kitaplarının anlatı yapısı, çocukları pasif dinleyici konumunda bırakacak biçimde tasarlanmışsa bu durumda kitaplar çocukları aktif

yaratıcı düşünmeye yönlendirmekte zayıf kalmış olabilir. Ayrıca çocukların hayal gücünü harekete geçirecek açık uçlu sorular, farklı çözüm yolları veya yaratıcı problem durumlarının eksikliğiyle ilişkili olabilir.

Araştırmanın Üçüncü Alt Amacına İlişkin Sonuçlar ve Tartışma

Araştırmanın üçüncü alt amacı doğrultusunda iletişim becerisinin EÇEKEAP kapsamında hazırlanan hikâye kitaplarında nasıl yer aldığına yönelik sonuçlar Şekil 27’de sunulmuştur.

Şekil 27. İletişim Becerisi Genel Değerlendirme

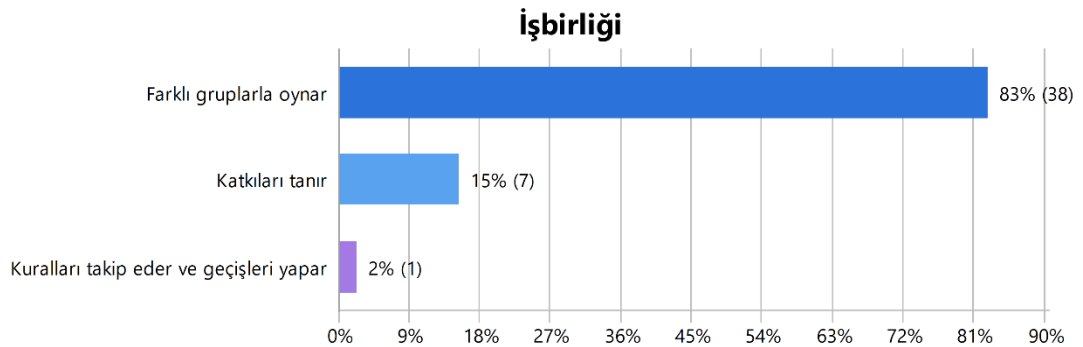
- EÇEKEAP kapsamında hazırlanan hikâye kitaplarında öğrenme ve yenilik becerileri arasında en fazla kazanım frekansına sahip beceri olan iletişim becerisine ilişkin toplam da 69 kazanım frekansına yer verildiği bulgusuna ulaşılmıştır. Bu 69 kazanım frekansı 26 kitap arasında dağılmıştır. Kitaplardan 10 tanesinde iletişim becerisine ilişkin kazanımlar yer almamaktadır.
- 24 kazanım frekansı ile en çok “Yardım almak, bilgi edinmek veya anlaşılmayan bir şeyi açıklamak için sorular sorar ve cevaplar” kazanımına yer verildiği görülmüştür. Bu bağlamda kazanım frekansına sahip hikâye kitaplarının çocuklarda aktif ifade gerektiren becerileri destekleyen içeriklere sahip olduğu söylenebilir. Bu bulgu literatürdeki bazı çalışmalarla da benzerlik göstermektedir. Pedük ve diğerleri (2024) tarafından yapılan çalışmada, okul öncesinde sınıflarda yer alan hikâye kitaplarının dilin bileşenleri kapsamında incelenmesi sonucunda hikâye kitaplarında diyalog, soru yapıları ve sözel ifade örneklerinin yaygın olduğu; bu bağlamda ise çocukların sözel iletişim becerilerini ve dil gelişimini destekleme potansiyeline sahip olduklarını saptamışlardır. Yine başka bir

çalışmada sessiz kitapların çocukların dil gelişimine etkisi incelenmiş ve hikâye anlatımına dair etkileşimlerin çocukların kelime dağarcıklarını zenginleştirdiğini ve ifade edici dil becerilerini desteklediğini ortaya konulmuştur (Taşkın ve Durmuşoğlu, 2024).

- Hikâye kitaplarında 3 kazanım frekansı ile “*Yapılacak bir görevi yerine getirmek veya bir hikâyeyi takip etmek için talimatları izlemek için dikkatle dinler*” kazanımı düşük düzeyde temsil edilmiştir. Bu nedenle kitapların, çocuklara pasif iletişim becerilerini kazandırma konusunda sınırlı kaldığı söylenebilir.
- Pınar Bayraktar (2023) tarafından yapılan çalışmanın bulguları, bu araştırmayla çelişmektedir. Bulgulara göre Miyase Sertbarut’un eserleri iletişim becerisi bakımından zayıf bulunmuştur. Bu çelişkinin, iki araştırmada incelenen kitap gruplarının anlatı yapısı, tema ve yazar açısından farklı olmasından kaynaklandığı düşünülebilir.

Araştırmanın Dördüncü Alt Amacına İlişkin Sonuçlar ve Tartışma

Araştırmanın dördüncü alt amacı doğrultusunda iş birliği becerisinin EÇEKEAP kapsamında hazırlanan hikâye kitaplarında nasıl yer aldığına yönelik sonuçlar Şekil 28’de sunulmuştur.

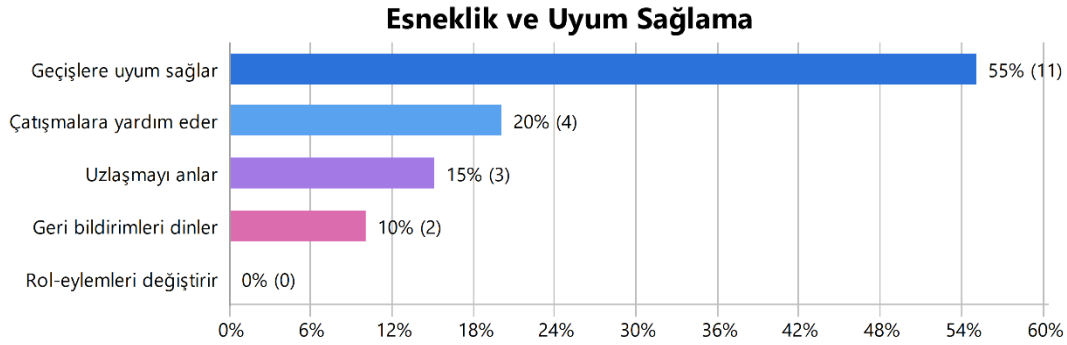
Şekil 28. İş Birliği Becerisi Genel Değerlendirme

- EÇEKEAP kapsamında hazırlanan hikâye kitaplarında iş birliği becerisine ilişkin toplam da 46 kazanım frekansına yer verildiği bulgusuna ulaşılmıştır. Bu 46 kazanım frekansı 16 kitap arasında dağılmıştır. Kitaplardan 20 tanesinde iş birliği becerisine ilişkin kazanımlar yer almamaktadır.

- 38 kazanım frekansı ile en çok “*Diğer çocuklarla küçük ve büyük gruplarda oynar*” kazanımına yer verildiği görülmüştür. Bu bağlamda kazanım frekansına sahip hikâye kitaplarının çocuklarda sosyal uyum ve grup dinamiklerine açık olma becerilerini destekleyen içeriklere yer verdiği söylenebilir.
- Hikâye kitaplarında 1 kazanım frekansı ile “*Sınıf prosedürlerini, oyun kurallarını takip eder ve geçişleri yapar*” kazanımı düşük düzeyde temsil edilmiştir. Bu nedenle kitapların çocuklarda grup içi düzeni güçlendirme becerilerini sınırlı düzeyde temsil ettiği söylenebilir.
- Sinamo ve diğerleri (2024), hikâye kitaplarının çocukların özellikle hoşgörü, iş birliği ve empati gibi sosyal becerileri kazanmalarını desteklediğini ve bu materyallerin, çocuklarda sosyal becerilerin gelişiminde kritik bir rol oynadığını vurgulamaktadırlar. Benzer şekilde başka bir çalışmada, okul öncesi dönemde uygulanan diyalojik kitap okuma yöntemlerinin, çocukların birbirleriyle yardımlaşma, paylaşma ve birlikte çalışma davranışlarını geliştirdiği sonucuna ulaşılmıştır (Kerigan ve Öncü, 2022). Ancak bu çalışmada incelenen EÇEKEAP kapsamında hazırlanan hikâye kitapların da iş birliği becerisinin oldukça sığ biçimde ele alınması, materyallerin bu potansiyeli gerektiği şekilde kullanamadığını göstermektedir. İncelenen hikâye kitaplarının çoğunda çocukların beraber oyun oynamasına yer verilmekte ancak grup içi kurallara uyma, ortak bir amaca yönelme, sorumluluk alma ve müzakere etme gibi karmaşık iş birliği süreçlerine ilişkin içerikler göz ardı edilmektedir.

Araştırmanın Beşinci Alt Amacına İlişkin Sonuçlar ve Tartışma

Araştırmanın beşinci alt amacı doğrultusunda esneklik ve uyum sağlama becerisinin EÇEKEAP kapsamında hazırlanan hikâye kitaplarında nasıl yer aldığına yönelik sonuçlar Şekil 29’da sunulmuştur.

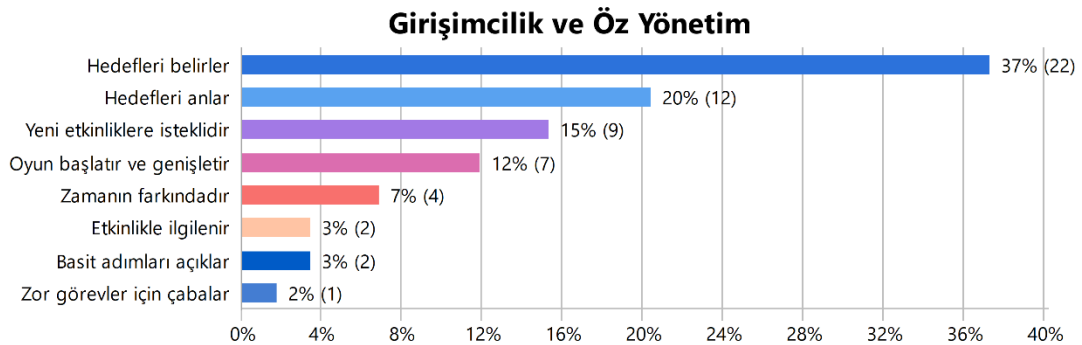
Şekil 29. Esneklik ve Uyum Sağlama Becerisi Genel Değerlendirme

- EÇEKEAP kapsamında hazırlanan hikâye kitaplarında esneklik ve uyum sağlama becerisine ilişkin toplam da 20 kazanım frekansına yer verildiği bulgusuna ulaşılmıştır. Bu 20 kazanım frekansı 15 kitap arasında dağılmıştır. Kitaplardan 21 tanesinde esneklik ve uyum sağlama becerisine ilişkin kazanımlar yer almamaktadır.
- 11 kazanım frekansı ile en çok “*Geçişlere uyum sağlar*” kazanımına yer verildiği görülmüştür. Bu bağlamda kazanım frekansına sahip hikâye kitaplarının çocuklarda, farklı durumlara, ortamlara ve kurallara hızlıca adapte olma becerilerini destekleyen içeriklere yer verdiği söylenebilir.
- Hikâye kitaplarında 2 kazanım frekansı ile “*Velilerin/öğretmenlerin geri bildirimlerini dinler*” kazanımı düşük düzeyde temsil edilmiştir. Bu nedenle kitapların çocuklarda eleştiriye açık olma, öz düzenleme ve kendini geliştirme becerilerini sınırlı düzeyde temsil ettiği söylenebilir.
- Kitaplarda “*Oyun sırasında rolleri veya eylemleri değiştirir*” kazanımına ait bulgulara ulaşılamamıştır. Bu kazanımın $f=0$ olması dikkat çekicidir; çünkü bu kazanım çocuklarda bilişsel esneklik gelişimiyle doğrudan ilişkilidir ve sembolik oyunun en temel göstergelerinden biridir (Diamond, 2013; Flee, 2020). Çocuklar oyun esnasında roller arasında geçiş yaparak, sosyal durumlara çeşitli çözüm yolları üretme ve farklı bakış açılarını deneyimleme fırsatı yakalarlar. Bu kazanımın hikâye kitaplarında hiç yer almaması, esneklik becerisinin yüzeysel bir şekilde ele alındığını göstermektedir.
- OECD (2018), esneklik ve uyum kavramlarının sadece çevresel değişimlere tepki vermekle sınırlı olmadığını, aynı zamanda bireyin davranışını duruma göre yeniden düzenleme becerisini ve düşünme biçimini içerdiğini vurgulamaktadır.

Bu doğrultuda hikâye kitaplarında en yüksek kazanım frekansının “*Geçişlere uyum sağlar*” kazanımında görülmesi, kitapların çocuklara 'esnek düşünmeyi' öğretmekten çok, sadece 'bir mekândan diğerine geçiş' veya 'yeni bir duruma (kardeş gelmesi, taşınma vb.) alışma' gibi basit anlatı kalıplarını kullandığını düşündürmektedir.

Araştırmanın Altıncı Alt Amacına İlişkin Sonuçlar ve Tartışma

Araştırmanın altıncı alt amacı doğrultusunda girişimcilik ve öz yönetim becerisinin EÇEKEAP kapsamında hazırlanan hikâye kitaplarında nasıl yer aldığına yönelik sonuçlar Şekil 30’da sunulmuştur.

Şekil 30. Girişimcilik ve Öz Yönetim Becerisi Genel Değerlendirme

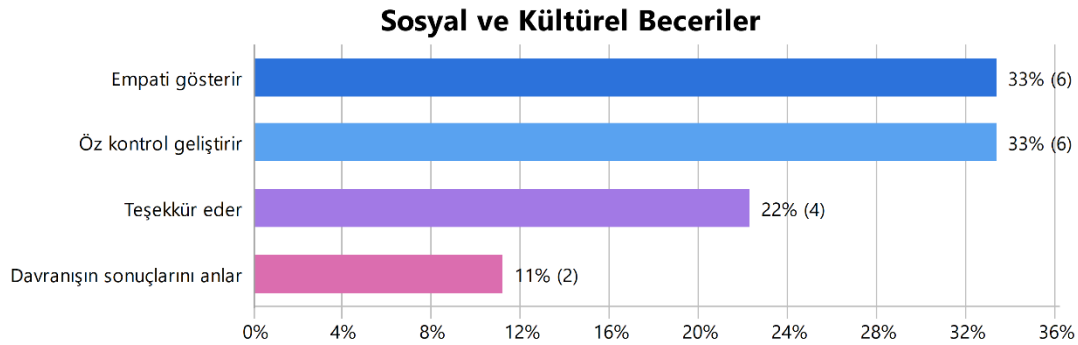
- EÇEKEAP kapsamında hazırlanan hikâye kitaplarında girişimcilik ve öz yönetim becerisine ilişkin toplam da 59 kazanım frekansına yer verildiği bulgusuna ulaşılmıştır. Bu 59 kazanım frekans 24 kitap arasında dağılmıştır. Kitaplardan 12 tanesinde girişimcilik ve öz yönetim becerisine ilişkin kazanımlar yer almamaktadır.
- 22 kazanım frekans ile en çok “*Hedefler belirleme yeteneğine sahiptir*” kazanımına yer verildiği görülmüştür. Bu kazanım frekansına sahip hikâye kitapların da belirli bir amaç doğrultusunda hareket etme becerisini destekleyen içeriklere sıklıkla yer verildiği görülmüştür.
- Hikâye kitaplarında 2 kazanım frekans ile “Daha fazla etkinlik, fikir ve görevle ilgilenir”, “Basit adımları açıklar” ve 1 kazanım frekans ile “Geçmiş başarılarına dayalı olarak zor görevleri başarmaya çalışır” kazanımları düşük düzeyde temsil

edilmiştir. Bu nedenle kitapların planlı çalışma, odaklanma ve azimli olma becerilerini sınırlı düzeyde temsil ettiği söylenebilir.

- Okul öncesi dönemdeki çocukların hedefe yönelimi ve hedef seçimi açısından yapılan çalışmalar, çocukların hedef seçimini rehberliğe, modellemeye ve çevresel bağlama bağlı olarak değiştirdiklerini göstermektedir. Çocuklara yalnızca hedefin vurgulanması, hedefe ulaşma davranışını otomatik olarak sağlamaz (Leclercq, Gimenes, Maintenant ve Clerc, 2023). Paylaşılan okuma ve diyalojik okuma çalışmaları çocukların problem çözme ve öz düzenleme becerilerini desteklemektedir. Bu etkinliklerin devamlı çaba gerektiren görevleri modellemesi ve özgün planlama becerisini geliştirmesi için okuma sırasında özel öğretimsel (soru yöneltme, adımlara ayırma, tekrar-deneme teşviki) stratejilerin kullanılmasının gerektiği vurgulanmıştır (Yang ve diğerleri, 2024; Kogan, 2024).
- Türkiye’de yapılan çalışmalar da okul öncesi dönemde hedefe yönelik davranışların ve öz düzenleme becerilerinin gelişiminin materyal niteliği ve öğretmen uygulamalarıyla ilişkili olduğunu göstermektedir (Arslan ve diğerleri, 2021). EÇEKEAP kapsamında hazırlanan hikâye kitaplarından ulaşılan bulgular, kitapların 'girişimcilik' becerisini ağırlıklı olarak 'hedef belirleme' gibi soyut kavramlar üzerinden işlediğini, ancak bu hedefe ulaşmak için gereken 'planlama' (adımlara ayırma) veya 'azim gösterme' (zor görevler için çabalama) gibi somut süreçleri göz ardı ettiğini ortaya koymaktadır. Bu durum, hikâye anlatılarının karmaşık süreçleri modellemek yerine, daha basitçe 'bir hedef belirlemeyi' göstermeyi tercih ettiğini düşündürmektedir.

Araştırmanın Yedinci Alt Amacına İlişkin Sonuçlar ve Tartışma

Araştırmanın yedinci alt amacı doğrultusunda sosyal ve kültürel becerilerin EÇEKEAP kapsamında hazırlanan hikâye kitaplarında nasıl yer aldığına yönelik sonuçlar Şekil 31’de sunulmuştur.

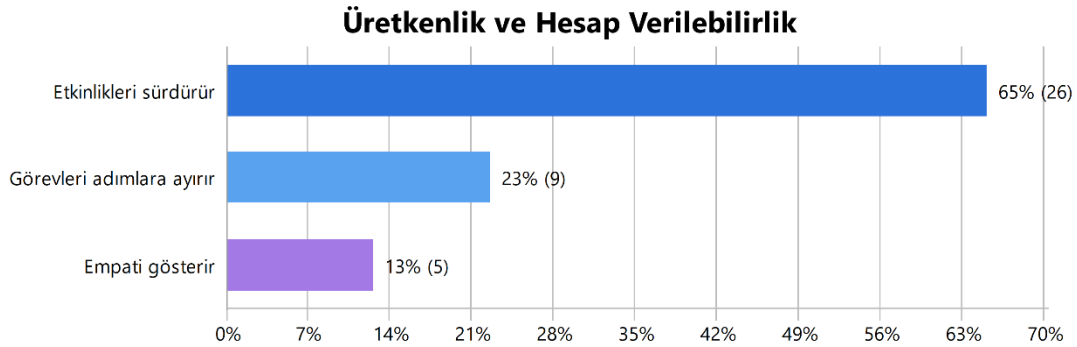

Şekil 31. Sosyal ve Kültürel Beceriler Genel Değerlendirme

- EÇEKEAP kapsamında hazırlanan hikâye kitaplarında yaşam ve kariyer becerileri arasında en az kazanım frekansına sahip beceri olan sosyal ve kültürel becerilere ilişkin toplam da 18 kazanım frekansına yer verildiği bulgusuna ulaşılmıştır. Bu 18 kazanım frekansı 11 kitap arasında dağılmıştır. Kitaplardan 25 tanesinde sosyal ve kültürel becerilere ilişkin kazanımlar yer almamaktadır.
- 6 kazanım frekansı ile en çok “Öz kontrol geliştirir” ve “Diğerlerine karşı empati gösterir” kazanımlarına yer verildiği görülmüştür. Bu bağlamda kazanım frekansına sahip hikâye kitaplarının çocukların sosyal farkındalık becerilerini destekleyen içeriklere oldukça kısıtlı düzeyde yer verdiği söylenebilir.
- Hikâye kitaplarında 2 kazanım frekansı ile “Davranışın sonuçlarını anlar” kazanımı düşük düzeyde temsil edilmiştir. Bu nedenle kitaplarda çocuklarda eylem-sonuç ilişkisini anlama becerisini destekleyen içerikler oldukça az işlenmiştir.
- M. Çetin ve G. Çetin (2021) tarafından yapılan çalışmanın sonuçları, sosyal ve kültürel becerilerin program, kazanım ve göstergeler ile etkinlik kitabında görece daha az yer aldığını göstererek çalışmanın bulgularını destekler niteliktedir. Bu durum, alanda sadece hikâye kitaplarında değil, genel olarak eğitim programlarında da sosyal ve kültürel becerilere yeterince vurgu yapılmadığına dair sistematik bir boşluğa işaret ediyor olabilir. Kitapların, çocuklara 'empati' veya 'öz kontrol' gibi soyut ve karmaşık sosyal süreçleri modellemek yerine, daha çok 'eylem odaklı' (problem çözme, liderlik) anlatıları tercih ettiği görülmektedir.

Araştırmanın Sekizinci Alt Amacına İlişkin Sonuçlar ve Tartışma

Araştırmanın sekizinci alt amacı doğrultusunda üretkenlik ve hesap verilebilirlik becerisinin EÇEKEAP kapsamında hazırlanan hikâye kitaplarında nasıl yer aldığına yönelik sonuçlar Şekil 32’de sunulmuştur.

Şekil 32. Üretkenlik ve Hesap Verilebilirlik Becerisi Genel Değerlendirme

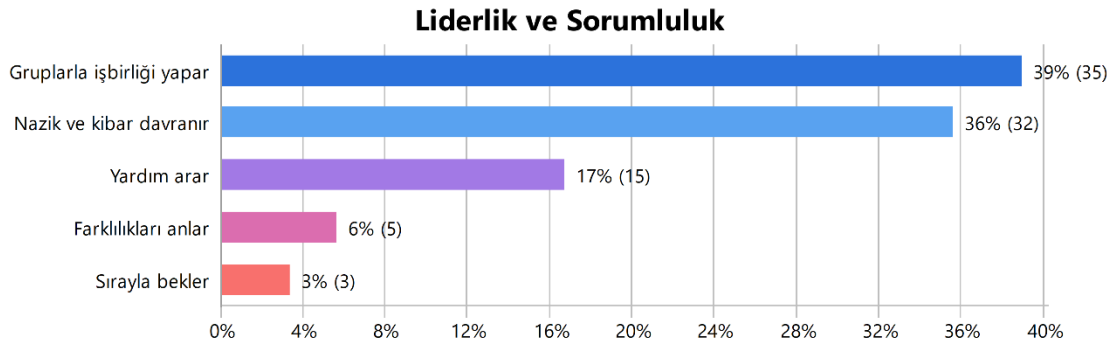
- EÇEKEAP kapsamında hazırlanan hikâye kitaplarında üretkenlik ve hesap verilebilirlik becerisine ilişkin toplam da 40 kazanım frekansına yer verildiği bulgusuna ulaşılmıştır. Bu 40 kazanım frekansı 14 kitap arasında dağılmıştır. Kitaplardan 22 tanesinde üretkenlik ve hesap verilebilirlik becerisine ilişkin kazanımlar yer almamaktadır.
- 26 kazanım frekansı ile en çok “*Kesintilere rağmen görevleri veya etkinlikleri sürdürmeye devam eder*” kazanımına yer verildiği görülmüştür. Bu kazanım frekansına sahip hikâye kitaplarında sorumluluk bilinci kazandırma ve iş sürekliliğini sağlama becerilerini destekleyen içeriklere yer verildiği görülmüştür.
- Hikâye kitaplarında 5 kazanım frekansı ile “*Diğerlerine karşı empati gösterir*” kazanımı düşük düzeyde temsil edilmiştir. Bu nedenle kitaplar da empati becerisini destekleyen içeriklerin sınırlı düzeyde temsil edildiği söylenebilir.
- Literatürdeki bazı çalışmalar, okul öncesi dönemde üretkenlik ve hesap verilebilirlik becerilerinin çoğunlukla hikâye kitaplarından ziyade, problem çözme, planlama ve öz düzenleme süreçlerini içeren etkinlikler aracılığıyla geliştirdiğini göstermektedir (Saraç ve Tarhan, 2020; Yıldız, Kara, Tanrıbuyurdu ve Gönen, 2014). Bu bulgular mevcut araştırmada üretkenlik ve hesap verilebilirlik becerisinin bazı kazanımlarda düşük temsil edilmesini açıklayabilir.

EÇEKEAP kapsamında hazırlanan hikâye kitapları daha çok karakterlerin görevi tamamlamasına, azim göstermesine ve duygusal tepkilerine odaklanırken, adım adım ilerleme ve görev planlama gibi bilişsel yönleri nadiren işlemektedir.

- Okul öncesi döneme yönelik uluslararası çalışmalar, üretkenlik ve öz düzenleme becerilerinin sadece hikâye kitaplarıyla değil, yapılandırılmış etkinliklerle ve öğretmen ve çocuk etkileşimiyle desteklendiğinde daha etkili biçimde geliştiğine değinmiştir (Day, Paas, Kervin ve Howard, 2022). Bu sebeple, incelenen hikâye kitaplarının üretkenlik ve hesap verilebilirlik becerilerini desteklemede tamamlayıcı eğitim materyalleriyle birlikte kullanılmasıyla daha etkili olabilecekleri söylenebilir.

Araştırmanın Dokuzuncu Alt Amacına İlişkin Sonuçlar ve Tartışma

Araştırmanın dokuzuncu alt amacı doğrultusunda liderlik ve sorumluluk bilinci becerisinin EÇEKEAP kapsamında hazırlanan hikâye kitaplarında nasıl yer aldığına yönelik sonuçlar Şekil 33’te sunulmuştur.

Şekil 33. Liderlik ve Sorumluluk Becerisi Genel Değerlendirme

- EÇEKEAP kapsamında hazırlanan hikâye kitaplarında 21. yüzyıl becerileri arasında en fazla kazanım frekansına sahip beceri olan liderlik ve sorumluluk bilinci becerisine ilişkin toplam da 90 kazanım frekansına yer verildiği bulgusuna ulaşılmıştır. Bu 90 kazanım frekansı 27 kitap arasında dağılmıştır. Kitaplardan 9 tanesinde liderlik ve sorumluluk bilinci becerisine ilişkin kazanımlar yer almamaktadır.
- 35 kazanım frekansı ile en çok “*Küçük ve büyük gruplarda iş birliği yapar*” ve 32 kazanım frekansı ile “*Yetişkinler ve yaşlılarla etkileşimlerinde nazik ve kibar*

davranır” kazanımlarına yer verildiği görülmüştür. Bu kazanım frekansına sahip hikâye kitaplarında iş birliği becerisi ve olumlu sosyal davranışları destekleyen içeriklere sıklıkla yer verildiği görülmüştür.

- Hikâye kitaplarında 3 kazanım frekansı ile “*Sırayla bekler*” kazanımı düşük düzeyde temsil edilmiştir. Bu nedenle kitaplarda sabırlı olma becerisini destekleyen içeriklerin sınırlı düzeyde temsil edildiği görülmüştür. Kazanımlar arasındaki dengesizlik, hikâye kitaplarında liderlik ve sorumluluk kavramlarının genellikle uyumlu davranmak ve nazik olmak gibi yüzeysel sosyal nezaket biçimleriyle ilişkilendirildiğini göstermektedir.
- Benzer bir durum, resimli çocuk kitaplarında değer kazanımı üzerine yapılan bir çalışmada görülmüştür. Çalışmada okul öncesi dönem resimli hikâye kitaplarında sıklıkla nezaket ve yardımseverlik gibi geleneksel sosyal değerlerin öne çıkarıldığını ancak çocuklarda farklılıkları anlama ya da aktif liderlik rollerine teşvik eden içeriklerin sınırlı kaldığı vurgulanmıştır (Akyol, 2021). Başka bir araştırmada erken çocuklukta anti-ön yargı konulu kitapların, çocuklara empati ve farklılıklara saygı kazandırmada önemli bir araç olduğu vurgulanmıştır. Ancak bu tarz hikâye kitaplarının genel yayın yelpazesinde oldukça sınırlı yer bulduğu belirtilmiştir (Nguyen, 2022). Bu araştırmalar mevcut araştırmanın bulgularıyla tutarlılık göstermektedir. İncelenen hikâye kitaplarında farklılıklara saygı gibi sosyal sorumluluk boyutlarının düşük düzeyde işlenmesi, benzer şekilde içerik yelpazesinin eksikliğine işaret etmektedir.

Öte yandan, ‘iş birliği içinde olma’ veya ‘nazik davranma’ gibi kazanımların yüksek frekansta yer alması, kitap yazarlarının liderlik kavramını daha çok prososyal davranışlar ve uyumla özdeşleştirme eğiliminde olduklarını düşündürmektedir. Okul öncesi dönemde sosyal beceri üzerine yapılan bir araştırmada resimli çocuk kitaplarının çocuklarda empati, paylaşma ve iş birliği gibi temel sosyal davranışları desteklediğini açıklamıştır. Ancak farklılıklara saygı, öz denetim ve sabır gibi daha karmaşık sosyal süreçlerin yeterince ele alınmadığı da vurgulanmıştır (Sinamo ve diğerleri, 2024). Bu doğrultuda, liderlik ve sorumluluk becerilerinin yüzeysel şekilde ele alınması, okul öncesi döneme hitap eden yayınların pedagojik çeşitliliğinin sınırlı olmasıyla açıklanabilir.

Araştırmanın Onuncu Alt Amacına İlişkin Sonuçlar ve Tartışma

Araştırmanın onuncu alt amacı doğrultusunda bilgi ve medya okuryazarlığı becerisinin EÇEKEAP kapsamında hazırlanan hikâye kitaplarında nasıl yer aldığına yönelik sonuçlar şunlardır:

- EÇEKEAP kapsamında hazırlanan hikâye kitaplarında bilgi ve medya okuryazarlığı becerisine ilişkin bir bulguya ulaşılamamıştır. Bu durumda hikâye kitaplarının bilgi ve medya okuryazarlığı becerilerini destekleyen herhangi bir içerik barındırmadığı söylenebilir.
- Çalışma sonuçlarının aksine, Bayraktar (2023) tarafından yapılan ve Miyase Sertbarut'un eserlerinin incelenmesini amaçlayan çalışmanın bulgularına göre bilgi ve medya okuryazarlığı eserlerde en sık işlenen becerilerden biridir. Bu bağlamda bilgi ve medya okuryazarlığı bakımından çalışma, Bayraktar'ın (2023) çalışmasıyla çelişmektedir. Bu çelişkinin iki araştırmada incelenen kitap setlerinin türü ve hedef kitlesindeki farklılıklardan (spesifik bir proje kitabı seti vs. tek bir yazarın [Miyase Sertbarut] edebi eserleri) kaynaklandığı düşünülmektedir. Buna ek olarak Doş (2024) tarafından yapılan çalışmanın bulguları, bu araştırmayı destekler niteliktedir. Bulgulara göre 7.sınıf İngilizce ders kitabında bilgi ve medya okuryazarlığı ile ilişkili herhangi bir etkinlik ve/veya öğrenme alanına rastlanmamıştır.

Öneriler

Araştırmada elde edilen sonuçlar ışığında araştırmacılara, öğretmenlere, ebeveynlere ve yayınevlerine şu önerilerde bulunulabilir;

- Bu çalışmada sadece EÇEKEAP kapsamında hazırlanan hikâye kitapları incelenmiştir. Benzer analizler, farklı hikâye setleri ya da yaş grupları üzerinden tekrarlanarak 21. yüzyıl becerilerinin temsilindeki genel eğilim belirlenebilir.
- İçerik analizine dayalı bu araştırma, yalnızca kazanımların 'varlığını' ortaya koymuştur. Gelecek çalışmalar, bu hikâye kitaplarının çocukların beceri gelişimi üzerindeki etkisini ortaya çıkarmak amacıyla karma veya deneysel yöntem tasarımlarıyla yürütülebilir.

- Yayıncılar ve yazarlar, okul öncesi döneme yönelik hikâye kitaplarının içeriklerini 21. yüzyıl becerileri çerçevesinde yeniden yapılandırmalıdır. Özellikle yaratıcı düşünme, esneklik, öz yönetim ve dijital farkındalık gibi becerileri içeren karakter davranışları, olay örgüleri ve diyaloglara daha fazla yer verilmelidir.
- 21. yüzyıl alt becerilerine dair kazanımlar, bazı kitaplarda hiç yer almamaktadır. Çocukların bu becerileri içselleştirebilmesi için bütün kitaplarda bu kazanımların daha dengeli bir şekilde işlenmesi önerilmektedir.
- Kitaplarda yaşam ve kariyer becerileri açısından liderlik ve sorumluluk becerisi büyük bir oranda vurgulanırken, esneklik ve uyum sağlama gibi diğer alt boyutların daha az ele alındığı görülmüştür. Yaşam ve kariyer becerilerinin tüm alt becerilerinin dengeli bir şekilde çocuklara kazandırılması için, bu alt becerilerin kitaplarda daha fazla işlenmesi önemlidir. Örneğin, esnek düşünmeyi teşvik eden olay örgüleri veya farklı rollere uyum sağlayabilen karakterler hikâyelere eklenebilir.
- Hikâye kitaplarında öğrenme ve yenilik becerileri içerisinde bulunan iletişim ve eleştirel düşünme ve problem çözme becerilerine ait kazanımların gelişimine yönelik unsurların devamlılığının sağlanması yanında, daha sınırlı bir şekilde ele alınan yaratıcılık ve yenilikçi düşünme gibi becerilere ait kazanımların işlendiği hikâye kitaplarının arttırılmasına özen gösterilmelidir.
- Teknolojinin son hızla ilerlediği ve son zamanlarda yoğun bir şekilde gündemde tutulan bilişim sistemleri ve yapay zekâ kavramlarıyla bağlantılı olan ve günümüz yüzyılının bir gerekliliği haline gelen bilgi, medya ve teknoloji becerilerinin hiçbir kitapta temsil edilmemesi, erken çocukluk döneminde bu becerilerin tamamen göz ardı edildiğini göstermektedir. Bu nedenle, yayınevleri çocuklara dijital farkındalık, bilgiye güvenli erişim, medya içeriğini anlama gibi temel kavramları somutlaştıran hikâyeler üretmelidir.
- Okul öncesi dönem çocuklarına yönelik öykülerin sahaya sunulmadan önce 21. yüzyıl becerileri açısından içeriklerinin de bir denetim mekanizması eşliğinde gözden geçirilmesi ve sahip olduğu 21. yüzyıl becerileri unsurları bağlamında uygun olan öykülerin çocuklar için ulaşılabilir olması önerilmektedir.
- Kitaplarda yer alan 21. yüzyıl becerilerinin çocuklara nasıl aktarılacağı konusunda ebeveyn ve eğitimcilere rehberlik sunulması faydalı olabilir.

- Okul öncesi dönem çocukları için halihazırda yer alan hikâyelerde mevcut olan 21. yüzyıl becerilerinin hikâye seçiminde dikkate alınması önerilmektedir. Okul öncesi eğitim alanında bu konularda yapılmış çalışma sonuçlarından öğretmenlerin ve ebeveynlerin bilgi sahibi olması noktasında yaygın bir şekilde ulaşılabilir olan kitle iletişim araçlarından faydalanılabilir.

KAYNAKÇA

- AES (Applied Educational Systems). (2020). What are 21st century skills?. <https://www.aeseducation.com/blog/what-are-21st-century-skills> adresinden alınmıştır.
- Ağmaz, R. F. ve Ergüleç, F. (2020). Türkiye'de okul öncesi eğitiminde teknoloji kullanımı alanında araştırma eğilimleri: Lisansüstü tezlerin içerik analizi. *Akdeniz Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 14(31), 60-86.
- Aksaçlıoğlu, A. G. ve Yılmaz, B. (2007). Öğrencilerin televizyon izlemeleri ve bilgisayar kullanmalarının okuma alışkanlıkları üzerine etkisi. *Türk Kütüphaneciliği*, 21(1), 3-28.
- Akyüz, E. (2023). Bir okuma deneyimi olarak elektronik çocuk kitapları. *Korkut Ata Türkiyat Araştırmaları Dergisi*, (Özel Sayı 1 (Cumhuriyetin 100. Yılına)), 785-801.
- Akyol, T. (2021). A journey to the values with picture books: a research on the value acquisition of young children. *International Online Journal of Education and Teaching*, 8(3), 1678-1691.
- Atış Akyol, N. ve Aşkar, N. (2022). Erken çocukluk döneminde 21. Yüzyıl becerileri. *Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 42(3), 2597-2629. <https://doi.org/10.17152/gefad.1081472>
- Alpöge, G. (2003). Çocuk edebiyatının çocuk gelişimine katkısı. *Çocuk Çocuk*, 24, 32-33.
- Anlıak, Ş. ve Dinçer, Ç. (2005). Farklı eğitim yaklaşımları uygulayan okul öncesi eğitim kurumlarına devam eden çocukların kişiler arası problem çözme becerilerinin değerlendirilmesi. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 38(1), 149-166.
- Aslan, C. (2013). Çocuk edebiyatı yapıtlarının temel işlevleri. *Eğitimci Öğretmen Dergisi*, 17(6-9).

- Arslan, Ö., Çavunt, F., Çoban, A., Dinç, E., Erkoç, A., Karan, S. Ş., ... ve Yavuz, E. A. (2021). Okul öncesi dönem çocuklarının öz düzenleme becerilerinin incelenmesi. *International Primary Education Research Journal*, 5(2), 180-199.
- Aytaç, Ö. ve İlhan, S. (2007). Girişimcilik ve girişimci kültür: Sosyolojik bir perspektif. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (18), 101-120.
- Aygün, Ş. S., Atalay, N., Kılıç, Z. ve Yaşar, S. (2016). Öğretmen adaylarına yönelik 21. yüzyıl becerileri yeterlilik algıları ölçeğinin geliştirilmesi: geçerlik ve güvenirlik çalışması. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 40(40), 160-175.
- Bacanlı, H., Dombaycı, M. A., Demir, M. ve Tarhan, S. (2011). Quadruple thinking: Creative thinking. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 12, 536-544. <https://doi.org/10.1016/j.sbspro.2011.02.065>
- Bal, S. (2023). *Millî eğitim bakanlığı çocuk kitapları dizisinin çocukların gelişimine katkısı bakımından değerlendirilmesi* [Yüksek Lisans Tezi]. Giresun Üniversitesi.
- Başar, H. (1993). *Eğitim denetçisi, rolleri, yeterlilikleri, seçilmesi*. Pegem Yayıncılık.
- Baker, N. (2022). Liderliğin evrimi ve başlıca liderlik tarzları. *Florya Chronicles of Political Economy*, 8(1), 29-46.
- Barfield, A. (2016). Collaboration. *English Language Teaching Journal*, 70(2), 222-224.
- Bayraktar, P. ve Geçgel, H. (2023). 21. yüzyıl becerilerinin çocuk edebiyatı eserlerine yansımaları: Miyase Sertbarut örneği. *Route Education and Social Science Journal*, 83, 88-103. Doi: 10.17121/ressjournal. 3421.
- Bedir, H. (2019). Pre-service ELT teachers' beliefs and perceptions on 21st century learning and innovation skills (4Cs). *Journal of Language and Linguistic Studies*, 15(1), 231-246.
- Beers, S. (2011). Teaching 21st century skills: An ASCD action tool. ASCD.
- Beyazova, U. (2006). *Kitap çocuk ilişkisi*. II. Ulusal Çocuk ve Gençlik Edebiyatı Sempozyumu'nda sunuldu, Ankara.

- Bowen, G. A. (2009). Document analysis as a qualitative research method. *Qualitative research journal*, 9(2), 27-40.
- Brown, S. (2018). *Best practices in 21st century learning environments: A study of two P21 exemplar schools* [Doktora Tezi]. Brandman University.
- Buldur, A. ve Sarı, N. (2022). Öğretmen adaylarının 21.yy. yeterlik algıları ile STEM eğitimi tutumları arasındaki kanonik ilişki. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 1-28.
- Caldarella, P. ve Merrell, K. W. (1997). Common dimensions of social skills of children and adolescents: A taxonomy of positive behaviors. *School psychology Review*, 26(2), 264-278.
- Cansoy, R. (2018). 21st century skills according to international frameworks and building them in the education system. *Journal of the Human and Social Science Researches*, 7(4), 3112-3134.
- Castells, M. (2011). *The rise of the network society*. John Wiley ve Sons.
- Cho, P. (2012). *The key essentials for learning in the 21st century: Programs and practices*. Doktora Tezi. University of Southern California, Los Angeles, ABD.
- Coşkun, S. (2019). Aristoteles ve Kant'ta sorumluluk. *FLSF Felsefe ve Sosyal Bilimler Dergisi*, (28), 87-100.
- Çalhan, C. ve Göksu, İ. (2024). Okul öncesi dönemde eğitsel mobil oyunların eleştirel düşünme becerisine etkisi. *Temel Eğitim*, (22), 6-18.
- Çetin, M. ve Çetin, G. (2021). 21. Yüzyıl becerileri açısından MEB okul öncesi eğitim programına eleştirel bir bakış. *Yaşadıkça Eğitim*, 35(1), 235-255.
- Day, N., Paas, F., Kervin, L., & Howard, S. J. (2022). A systematic scoping review of pre-school self-regulation interventions from a self-determination theory perspective. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 19(4), 2454.

- Dayıoğlu, G. (2007). II. Ulusal Çocuk ve Gençlik Sempozyumu. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi*, 23, 15-18.
- Dede, C. (2010). Comparing Frameworks for 21st Century Skills. In J. Bellanca and R. Brandt (Ed.), *21st Century Skills: Rethinking How Students Learn* (s. 51–76). Bloomington, IN: Solution Tree Press.
- Diamond, A. (2013). Executive functions. *Annual review of psychology*, 64(1), 135-168.
- Dinler, H., Simsar, A. ve Yalçın, V. (2021). 3-6 Yaş çocukların 21. yüzyıl becerilerinin bazı değişkenler açısından incelenmesi. *e-Kafkas Journal of Educational Research*, 8(2), 281-303.
- Duran, A. (2019). *Erken çocukluk dönemi liderlik ölçeğinin geliştirilmesi ve çocukların liderlik özellikleri ile dil becerileri arasındaki ilişkinin incelenmesi* [Doktora tezi]. Marmara Üniversitesi.
- Duran, A., & Zembat, R. (2020). Okul öncesi dönem çocuklarının liderlik özellikleri ile dil becerileri arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Erken Çocukluk Çalışmaları Dergisi*, 4(3), 424-443.
- Dwyer, J. ve Neuman, S. B. (2008). Selecting books for children birth through four: A developmental approach. *Early Childhood Education Journal*, 35, 489-494.
- Elkatmış, M. ve Ünal, E. (2014). Sınıf öğretmeni adaylarının iletişim beceri düzeylerine yönelik bir çalışma. *Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 16(1), 107-122.
- Elçi, S. ve Şahin, S. (2025). Okul öncesi dönem çocuklarının 21. yüzyıl becerileri ve rekabet stilleri arasındaki ilişkinin incelenmesi. *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 26(2), 797-845. <https://doi.org/10.17679/inuefd.1598754>
- Erhan, G. (2019). Resimli çocuk kitaplarında STEAM: yaratıcı ve eleştirel düşünme becerisi. *Journal of STEAM Education*, 2(1), 1-20.

- Erşan, Ş. ve Er, H. (2021). Resimli çocuk kitaplarında eleştirel düşünme becerisine yer verilme durumunun incelenmesi. *Kastamonu Üniversitesi Kastamonu Eğitim Dergisi*, 29(5).
- Fleer, M. (2020). *Play in the early years: New challenges for play theory*. Cambridge University Press.
- Gelbal, S. (1991). Problem çözme. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 6(6).
- Garde, R. A. (2014). Handbook of resilience in children. S. Y. Goldstein ve R. B. Brooks (Ed.), *Estudios sobre Educación* (s. 239). New York: Springer.
- Gençer, G. ve Bahşi, N. (2025). TRT çocuk kitaplığının eleştirel düşünme ve yaratıcılık bağlamında incelenmesi. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 74, 727-742. <https://doi.org/10.21764/maeuefd.1629078>
- Goo, S. K. (2015). The skills Americans say kids need to succeed in life. *Pew Research Center*.
- Gönen, M. ve Arı, M. (1989). Anaokuluna giden dört-beş yaş çocuklarına resimli kitaplarla yapılan eğitimin dil gelişimine etkisinin incelenmesi. *Eğitim ve Bilim*, 13(72).
- Gönen, M. ve Işıtan, S. (2006). *Resimli çocuk kitaplarının benlik kavramıyla ilgili konuları içermesi yönünden incelenmesi*. II. Ulusal Çocuk ve Gençlik Edebiyatı Sempozyumu'nda sunuldu, Ankara.
- Gönül, D. A. ve Dilidüzgün, S. (2022). Çocuk edebiyatında 4c becerileriyle ilgili yapılan çalışmalara yönelik bir meta sentez çalışması. *Uluslararası Çocuk Edebiyatı ve Eğitim Araştırmaları Dergisi (ÇEDAR)*, 5(2), 1-16.
- Günay, D. ve Şişman, B. (2019). Bilgi ve iletişim teknolojileri okuryazarlığı. A.D.Ö. Özçelik ve M.N. Tuğluk (Ed.), *Eğitimde ve endüstride 21. Yüzyıl becerileri* (251-266). Pegem Akademi.

- Hobbs, R. (1998). The seven great debates in the media literacy movement. *Journal of Communication*, 48(1), 16-32.
- Kadan, G. ve Aral, N. (2018). Okul öncesi dönem çocuklarının medya kullanım düzeylerinin incelenmesi. *International Journal of Multidisciplinary Studies and Innovative Technologies*, 2(2), 51-55.
- Karaoğlu, H. ve Ünüvar, P. (2017). Okul öncesi dönem çocuklarının gelişim özellikleri ve sosyal beceri düzeyleri. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 0(43), 231.
- Kara, C. (2012). Çocuk kitabı seçiminde resimlemelerle ilgili olarak ebeveynin dikkat etmesi gereken başlıca unsurlar. *Batman Üniversitesi Yaşam Bilimleri Dergisi*, 1(1), 225-232.
- Karatay, H. (2011). Transfer of values in the Turkish and Western children's literary works: Character education in Turkey. *Educational Research and Reviews*, 6(6), 472.
- Karayel, F. (2019). *Okul öncesi öğretmenlerinin öykü kitabı seçebilme yeterliklerinin incelenmesi* [Yüksek Lisans Tezi]. Adnan Menderes Üniversitesi.
- Kartal, J. (2020). 9. Yüzyıldan-20. Yüzyıla Rus Çocuk Edebiyatının İzinde. *Avrasya Sosyal ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi*, 7(7), 241-252.
- Kerigan, B. ve Öncü, E. Ç. (2022). The effectiveness of dialogic book reading technique in order to develop social skills to 4-5 years old children. *Theory and Practice in Child Development*, 2(2), 37-57.
- Kiefer, B. Z., Hepler, S. I., Hickman, J. ve Huck, C. S. (2007). Charlotte Huck's children's literature. McGraw-Hill Companies.
- Kılıç, Z., Değirmenci, Ş., Ünsal, F. Ö. ve Balat, G. U. (2017). Okul öncesi dönem çocuklarına yönelik resimli çocuk kitaplarında yer alan temel kavramların incelenmesi. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 44, 421-441.

- Kivunja, C. (2015). Teaching students to learn and to work well with 21st century skills: Unpacking the career and life skills domain of the new learning paradigm. *International Journal of Higher Education*, 4(1), 1-11.
- Kluvers, R. ve Tippet, J. (2010). Mechanisms of accountability in local government: an exploratory study. *International journal of Business and Management*, 5(7), 46.
- Kogan, A. M. (2024). Using dialogic reading and direct instruction of emotion words to increase emotion vocabulary knowledge in the preschool classroom. *Journal of Research in Innovative Teaching & Learning*.
- Kol, S. ve Tunçeli, H. İ. (2022). Examination of 21st-century skills in early childhood in terms of different variables. *Sakarya University Journal of Education*, 12(3), 813-832.
- Konar, E. (2006). *Çocuk gelişiminde kitabın önemi*. II. Ulusal Çocuk ve Gençlik Edebiyatı Sempozyumunda sunulan bildiri. Ankara Üniversitesi, Ankara.
- Kurbanoglu, S. ve Akkoyunlu, B. (2002). Öğretmen adaylarına uygulanan bilgi okuryazarlığı programının etkiliği ve bilgi okuryazarlığı becerileri ile bilgisayar öz-yeterlik algısı arasındaki ilişki. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 22(22).
- Kurudayioğlu, M. ve Tüzel, S. (2010). 21. yüzyıl okuryazarlık türleri, değişen metin algısı ve Türkçe eğitimi. *Journal of Turkology Research/Türklük Bilimi Araştırmaları Dergisi*, 15(28).
- Lai, E. R. (2012). *Creating curriculum-embedded, performance-based assessments for measuring 21st century skills in k-5 students*. Pearson.
- Lamb, S., Maire, Q. ve Doecke, E. (2017). Key skills for the 21st century: An evidence-based review.
- Leclercq, M., Gimenes, G., Maintenant, C. ve Clerc, J. (2023). Goal choice in preschoolers is influenced by context, cognitive flexibility, and metacognition. *Frontiers in Psychology*, 13, 1063566.

- Liberman, R. P. (1982). Assessment of social skills. *Schizophrenia Bulletin*, 8(1), 62.
- Mardis, M. A. ve Dickinson, G. K. (2009). Far Away, so Close: Preservices School Library Media Specialists' Perceptions of AASL's "Standards for the 21st-Century Learner". *School Library Media Research*, 12.
- Millî Eğitim Bakanlığı [MEB]. (2024). *Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli Okul Öncesi Eğitim Programı*. Millî Eğitim Bakanlığı Yayınları. <https://mufredat.meb.gov.tr>
- Memişoğlu, S. P. (2003). Yeni liderlik yaklaşımları ışığında eğitim örgütlerinde lider yöneticilere duyulan gereksinim. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 3(1).
- Mercan, H. (2020). *Aylık çocukların öz düzenleme becerileri ile zorbalıkla baş etme stratejilerinin incelenmesi* [Yüksek Lisans Tezi]. İstanbul Medipol Üniversitesi.
- Mercan, Z. (2022). Erken çocukluk döneminde 21. Yüzyıl becerileri. *Muallim Rifat Eğitim Fakültesi Dergisi*, 4(2), 87-105.
- Metin, G. T. ve Gökçay, G. (2014). Bebeklik ve erken çocukluk döneminde kitap okuma: Çocuk sağlığı izlemlerinde etkili bir gelişim önerisi. *Journal of Child*, 14(3), 89-94.
- Miles, M. B. ve Huberman, A. M. (1994). *Qualitative data analysis: An expanded Sourcebook*. (2nd ed). Thousand Oaks, CA: Sage.
- Monge, R. ve Frisicaro-Pawlowski, E. (2014). Redefining information literacy to prepare students for the 21st century workforce. *Innovative Higher Education*, 39, 59-73.
- Murphy, P. K., Rowe, M. L., Ramani, G. ve Silverman, R. (2014). Promoting critical-analytic thinking in children and adolescents at home and in school. *Educational Psychology Review*, 26, 561-578.
- Nakano, T. D. C. ve Wechsler, S. M. (2018). Criatividade e inovação: competências para o século XXI. *Estudos de Psicologia (Campinas)*, 35, 237-246.

- Neydim, N. (1998). *Çocuk ve edebiyat: çocukluğun kısa tarihi; edebiyatta çocuk figürleri*. Bu Yayınevi.
- Northrup, M. (2012). *Picture books for children: Fiction, folktales, and poetry*. American Library Association.
- Nutbrown, C. (2011). *Key concepts in early childhood education and care*. Sage Publications.
- Nguyen, A. (2022). “Children have the fairest things to say”: Young children’s engagement with anti-bias picture books. *Early Childhood Education Journal*, 50(5), 743-759.
- OECD. (2018). *The future of education and skills: Education 2030 – The OECD learning framework*. Paris: OECD Publishing.
- Oliver, S. (1997). *Corporate communication: Principles, techniques and strategies*. Kogan Page Publishers.
- Onur, B. (1993, Nisan). *Sunuş konuşması*. Toplumsal Tarihte Çocuk Sempozyumu’nda sunulmuştur, İstanbul.
- Oruç, C. (2010). Okul öncesi dönem çocuğunda ahlaki değerler eğitimi. *Eğitim ve İnsani Bilimler Dergisi: Teori ve Uygulama*, (2), 37-60.
- Orhan Göksün, D. (2016). *Öğretmen adaylarının 21. yy. öğrenen becerileri ve 21. yy. öğreten becerileri arasındaki ilişki* [Doktora Tezi]. Anadolu Üniversitesi.
- Özyürek, A. ve Begde, Z. (2016). Öğretmen ve anne-baba tutumlarının erken çocukluk dönem çocuklarının problem çözme becerilerine etkisi. *Amasya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 5(1), 204–232.
- Pacific Policy Research Center (PPRC). (2010). 21st century skills for students and teachers. Honolulu: Kamehameha Schools. Research and Evaluation Division.

- Pedük, Ş., Masanoğlu, A., Dağ, B. ve Örenoğlu, S. (2024). Okul Öncesi Sınıf Kitaplıklarında Bulunan Hikâye Kitaplarının Dilin Bileşenleri Açısından İncelenmesi. *Çocuk Edebiyat ve Dil Eğitimi Dergisi*, 7(2), 255-278.
- Partnership for 21st Century Learning. (2015). P21 framework definitions. http://www.p21.org/storage/documents/docs/P21_Framework_Definitions_New_Logo_2015.pdf adresinden alınmıştır.
- P21. (2007). Framework for 21st century learning. <http://www.p21.org/our-work/p21-framework> adresinden alındı.
- P21 (2009). P21 framework definitions. http://www.p21.org/storage/documents/P21_Framework_Definitions.pdf adresinden alındı.
- P21. (2018a). Assessment: A 21st century skills implementation guide. http://www.p21.org/storage/documents/p21-stateimp_assessment.pdf adresinden alınmıştır.
- P21. (2018b). Showcasing the nation's best in 21st century learning. http://www.p21.org/storage/documents/exemplars/P21_Patterns_of_Innovation_Final.pdf adresinden alınmıştır.
- P21. (2019a). 21st century learning for early childhood: framework. <http://static.battelleforkids.org/documents/p21/P21EarlyChildhoodFramework.pdf> adresinden alınmıştır.
- P21. (2019b). Framework for 21st century learning. http://static.battelleforkids.org/document%0Ats/p21/P21_Framework_Brief.pdf adresinden alınmıştır.
- P21. (2019c). Framework for 21st century learning definitions. http://static.battelleforkids.org/documents/p21/P21_Framework_DefinitionsBKF.pdf adresinden alınmıştır.

- P21EarlyChildhoodFramework.pdf P21EarlyChildhoodGuide (2019). *21st century learning for early childhood guide*. partnership for 21st century learning: A network of Battele of Kids.
- Pedró, F. (2006). The new millennium learners: Challenging our views on ICT and learning.
- Pekdoğan, S. (2016). Hikâye temelli sosyal beceri eğitim programının 5-6 yaş çocukların sosyal becerilerinin gelişimine etkisinin incelenmesi. *Eğitim ve Bilim*, 41(183).
- Potter, W. J. (2001). *Media literacy*. California: Sage.practice.
- Robinson, K. (2001). Mind the gap: The creative conundrum. *Critical Quarterly*, 43(1), 41-45.
- Roche, M. (2014). *Developing children's critical thinking through picturebooks: A guide for primary and early years students and teachers*. Routledge.
- Roschelle, J. ve Teasley, S. D. (1995). The construction of shared knowledge in collaborative problem solving. *In Computer supported collaborative learning* (pp. 69-97). Berlin, Heidelberg: Springer Berlin Heidelberg.
- Saavedra, A. R. ve Opfer, V. D. (2012). Learning 21st-century skills requires 21st-century teaching. *Phi Delta Kappan*, 94(2), 8-13.
- Saraç, S. ve Tarhan, B. (2020). Preschool teachers' promotion of self-regulated learning in the classroom and role of contextual and teacher-Level factors. *International Electronic Journal of Elementary Education*, 13(2), 309-322.
- Sarıkaya, E. E. (2024). *Akademik Türkçe Ders Kitaplarının 21. Yüzyıl Becerilerine Uygunluk Bakımından İncelenmesi* [Yüksek Lisans Tezi]. Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi.
- Senemoğlu, N. (2007). *Gelişim öğrenme ve öğretim: Kuramdan uygulamaya*. Gönül Yayıncılık.
- Sever, S. (2008). *Çocuk ve edebiyat*. Tudem Yayıncılık.

- Sever, S. (2013). *Çocuk edebiyatı ve okuma kültürü*. Tudem Yayıncılık.
- Sinamo, J., Panjaitan, L. S. W., ve Butar, M. L. E. B. (2024). Building Children's Social Skills Through Picture Story Books. *Jurnal Talitakum*, 3(1), 14-21.
- Strauss, A. ve Corbin, J. (1990). *Basics of qualitative research*. Sage publications.
- Şentuna, A. B. (2011). *Okul öncesi eğitim alan 48-60 aylık çocukların farklı kültürleri tanımalarının, dünyadaki farklı kültürlerle karşı bakış açılarında yaratacağı farkların incelenmesi* [Yüksek Lisans Tezi]. Marmara Üniversitesi.
- Tan, M. (1993, Nisan). *Çocukluk: Dün ve bugün*. Toplumsal Tarihte Çocuk Sempozyumu'nda sunuldu, İstanbul.
- Taşdelen, V. (2005). Çocuk edebiyatı: çocuğu anlayan edebiyat. Hece, (104).
- Taşkın, Z. ve Durmuşoğlu, M. C. (2024). Sessiz kitapların okul öncesi dönem çocuklarının dil gelişimlerine etkisinin incelenmesi. *Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 21(2), 614-628.
- Thoman, E. ve Jolls, T. (2003). *Literacy for the 21st century: An overview & orientation guide to media literacy education*. Malibu, CA: Center for Media Literacy.
- Tican, C. ve Deniz, S. (2019). Pre-service teachers' opinions about the use of 21st century learner and 21st century teacher skills. *European Journal of Educational Research*, 8(1), 181-197.
- Tozduman Yaralı, K. (2020). Gelişimsel açıdan eleştirel düşünme ve çocuklarda eleştirel düşünmenin desteklenmesi. *Pamukkale University Journal of Education*, 48, 454-479.
- Trilling, B. ve Fadel, C. (2009). *21st century skills: Learning for life in our times*. John Wiley & Sons.
- Turan, F. ve Ulutaş, İ. (2016). Okul öncesi eğitimi öğretmenlerinin etkinliklerde kullandıkları resimli öykü kitaplarının karakter eğitimi açısından incelenmesi. *Milli Eğitim Dergisi*, 45(209), 208-222.

- Turla, A., Yükselen, A. İ., Güleç, H. Ç., Avcı, N., Güner, N. K., Tuncer, N., ... Bayraktar, V. (2015). *Okul öncesi dönemde çocuk edebiyatı*. Hedef CS Basın Yayın.
- Uluyol, Ç. ve Eryılmaz, S. (2015). 21. yüzyıl becerileri ışığında FATİH projesi değerlendirmesi. *Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi dergisi*, 35(2), 209-229.
- Ungan, S. ve Buçan, B. (2019). 2019 Türkçe dersi öğretim programı'nın 21. yüzyıl becerilerinden yaratıcılık ve üretkenlik becerilerine teşvik yönünden incelenmesi. *Türkiye Eğitim Dergisi*, 7(1), 46-64.
- Ural, S. (2013). Okul öncesi çocuk kitaplarının tanımı. M. Gönen (Editör). *Çocuk Edebiyatı*. Eğiten Kitap.
- Uçak, S. ve Erdem, H. H. (2020). Eğitimde yeni bir yön arayışı bağlamında "21. yüzyıl becerileri ve eğitim felsefesi". *Uşak Üniversitesi Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 6(1), 76-93.
- Uçak, S. (2022). *21. Yüzyıl Becerileri ve Eğitim Felsefesi* [Doktora Tezi]. Ankara Üniversitesi.
- Uzun, A. S. (2022). Türkiye’de okul öncesi dönemdeki çocukların dil gelişimine yönelik yapılan lisansüstü tezlerin incelenmesi. *Journal of Sustainable Education Studies*, (Özel Sayı (Ö1)), 11-20.
- Voogt, J. ve Roblin, N. P. (2010). 21st century skills. Discussienota. Zoetermeer: *The Netherlands: Kennisnet*, 23(03), 2000.
- Voogt, J. ve Roblin, N. P. (2012). A comparative analysis of international frameworks for 21st century competences: Implications for national curriculum policies. *Journal of curriculum studies*, 44(3), 299-321.
- Wagner, T. (2008). Rigor redefined. *Educational leadership*, 66(2), 20-24.
- Woods-Groves, S. (2015). The human behavior rating scale–brief: a tool to measure 21 century skills of k–12 learners. *Psychological Reports*, 116(3), 769-796.

- EÇE (2024). Erken çocukluk eğitimi (EÇE). <https://erkencocuklukegitimi.org/> adresinden alınmıştır.
- Yalçın, S. (2018). 21. yüzyıl becerileri ve bu becerilerin ölçülmesinde kullanılan araçlar ve yaklaşımlar. *Ankara University Journal of Faculty of Educational Sciences (JFES)*, 51(1), 183-201.
- Yang, D., Ge, Y., Sun, Y., Collins, P., Jaeggi, S. M., Xu, Y., ... Warschauer, M. (2024). Self-regulation and comprehension in shared reading: The moderating effects of verbal interactions and E-book discussion prompts. *Child Development*, 95(6), 1934-1949.
- Yavuzer, H. (2005). *Resimleriyle çocuk*. İstanbul: Remzi.
- Yeşilaltun, H. (2024). *Okul Öncesi Dönem Çocuklarının 21. Yüzyıl Becerileri ile Sosyal Duygusal İyi Oluş ve Psikolojik Sağlamlıkları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi* [Yüksek Lisans Tezi]. Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2016). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin.
- Yıldız, A. (2024). *Okul öncesi dönem çocuklarının farklılıklara saygı ve empati düzeyleri ile farklı kültürlere bakışları arasındaki ilişkinin incelenmesi* [Yüksek Lisans Tezi]. Bursa Uludağ Üniversitesi.
- Yıldız, T. G., Kara, H. E., Tanrıbuyurdu, E. F. ve Gönen, M. (2014). Examining self-regulation skills according to teacher-child interaction quality. *Education and Science*, 39(176).
- Yüksel, G. (2004). *Sosyal beceri envanteri el kitabı*. Asil.
- Çalışkan, S., Sezgin, G. S., Selçuk, G. S. ve Erol, M. (2006). Fizik öğretmen adaylarının problem çözme davranışlarının değerlendirilmesi. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 30(30), 73-81.

- Çevik, B. (2018). Eleştirel düşünme bağlamında Dr. Parkyeri ve Kömür Karası Çocuk adlı çocuk kitaplarının incelenmesi. *Artıbilim: Adana Bilim ve Teknoloji Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 1(2), 56-63.
- Taytak Ün, G. (2024). *Türkiye'deki Üniversite Öğrencilerinin 21. Yüzyıl Becerilerine İlişkin Algısı* [Yüksek Lisans Tezi]. Selçuk Üniversitesi.
- Özgen, E. (2007). Kurumsal sosyal sorumluluk kavramı ve çalışan memnuniyetine etkisi. *Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi*, (8), 1-6.
- Öğülmüş, S. (2006). *Kişilerarası sorun çözme becerileri ve eğitimi*. Nobel Yayıncılık.
- Şad, S. ve Nalçacı, Ö. (2015). Öğretmen adaylarının eğitimde bilgi ve iletişim teknolojilerini kullanmaya ilişkin yeterlilik algıları. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 11(1).
- Şirin, M. R. (2000). *Çocuk edebiyatı*. İstanbul: Çocuk Vakfı Yayınları.
- Şirin, M. R. (2016). *Çocuk, çocukluk ve çocuk edebiyatı*. Uçan At Yayınları.

EKLER

Ek 1. Kitap Listesi

Sıra	Kitap Adı
1	Ateşten Kaçan Ejderha
2	Aynadaki Kedi
3	Bahar Geldi
4	Bizim Orman ile Komşu Orman
5	Bütün Tavşanlar Havuç Sever
6	Can Arkadaşım
7	Çilek Toplayan Robot
8	Davulcu Olmak İsteyen Elma Kurdu
9	Dostluk Yuvası
10	Fil Gezgin
11	Güzel Bir Gün
12	Harika Bir Fikir
13	Kardeşim
14	Karıncayiyen Hazine Arıyor
15	Kış Geliyor
16	Korudaki Yabancı
17	Küçük Denizciler Balina Avcılarının Peşinde
18	Küçük Gergedan Hop
19	Kuyruğum Kayboldu
20	Masmavi Bir Gülücük
21	Müzedede Kahvaltı
22	Neşeli Ayak İzleri
23	Pamuk Kedi Söyle Bakalım
24	Pencereye Konan Saat
25	Peynirden Heykeller
26	Sefer Dede
27	Sincap Simsim'in Telaşlı Günü
28	Sümüklü Böcek Evini Arıyor
29	Şakacı Sincap
30	Tuli'nin Oyuncacı
31	Uçan Kunduralar
32	Uzay Gözlükçüsü
33	Üç Renkli Topaç
34	Yıldız Benekli Kelebeğe Karşılaşma
35	Yolculuk Oyunu
36	Yürümek İsteyen Ağaç

Ek 2. 21. Yüzyıl Becerileri Kazanım ve Göstergeler

Eleştirel Düşünme ve Problem Çözme

Kazanım	12-36 Ay Gösterge	36-60 Ay Gösterge	60-72 Ay Gösterge
Oyun sırasında basit problem çözme tekniklerini kullanır.	Yol engellenmişse, odanın karşı tarafına geçmek için başka bir yol denemeye çalışır.	Yapboz parçalarını bir araya getirirken birden fazla deneme yapar.	Dramatik oyun sırasında tipik sorunların çözümünü canlandırır (örneğin, bir bebeği için ceketini olmadığında battaniye kullanır).
Seçim yapma yeteneği gösterir.	Çeşitli oyuncaklar ve malzemelerle aktiviteler seçer.	Oyun etkinliği sırasında belirli malzemeler için diğer çocuklardan veya yetişkinlerden istekte bulunur.	Oyun sırasında etkinliği değiştirmek için fikirler önerir.
Çevreyi keşfeder ve nesnelerin bir arada nasıl çalıştığına dair bağlantılar kurarak öğrenir.	Etrafa bakar ve gördüğü şeyler hakkında sorular sorar.	Diğer çocukları gözlemler ve arkadaşlarına neden bir şey yaptıklarını sorar (örneğin, "Neden kumu kamyonun içine koydun?").	Oyun aktiviteleri sırasında tanıtılan ve kullanılan yeni materyal ve deneyimlere ilgi gösterir.
Diğerlerinin duygularını anlamak için sorular sorar veya diğerlerini izler.	Nasıl yapılacağına ilgi gösterir.	Bir akranını izler ve "Bunu nasıl yapabilirim?" diye sorar.	Başkalarının bir etkinliğine katılır ve nasıl oynanacağını veya ne yaptıklarını sorar (gözlem yapar ve katkıda bulunur).
Davranışlarının diğerlerini ve sonuçları nasıl etkileyebileceğini anlar (sosyal ve fiziksel/nedensel).	Bir hikâye karakterlerinin davranışlarını canlandırır veya bir şey olurken ne olduğunu açıklar (örneğin, bir blok kulesinin düşmesi).	Hikayedeki bir karakterin davranışlarının diğerleri üzerindeki etkileri hakkında konuşur.	Bir problemi çözmek için yardımcı ve zararlı yöntemler arasındaki farkı bilir ve bir hikâye karakterinin nasıl tepki vereceğini çıkarır.

Denemelerin sonuçlarına dayalı olarak bir problemi çözmek için tanıdık ve yeni yaklaşımlar kullanır.	Tanıdık oyuncak veya oyunları tercih eder ve geleneksel şekillerde kullanır.	Yeni bir şey denemeye çalışır ve sonra ne olabileceğine dair tahminde bulunur.	Daha önceki başarılarına dayanarak bir problemi tahmin yoluyla çözmeye çalışır.
Başlangıçta kullanılan yaklaşım başarısız olduktan sonra yeni bir yaklaşım denemeye çalışır.	Orijinal yaklaşımdan bir nesneyle oynamayı değiştirir.	Bir hatayı tekrarlamamaya çalışır (örneğin, bir kule inşa ederken fazladan blok eklemek).	Bir arkadaşı tarafından istendiğinde bir şeyi yapmanın başka bir yolunu denemeye çalışır.
Pozitif bir sonuca ulaşmak için problem çözmeyi denemeye çalışır.	Yeni bir şey denemeye çalışırken yardım ister.	Belirli bir yaklaşımın neden bir sorunu çözeceğini açıklar (örneğin, "Makas kullanırsak, kâğıdı yırtmadan düz bir çizgi keseriz").	Soruya, göreve veya probleme birden fazla çözüm denemeye çalışır ve daha fazla çözüm keşfeder.
Bilgiyi ve gözlemi kullanarak bilgiyi açıklamak veya anlamak için bilgi ve gözlem kullanır.	Diğer çocukları izler ve aynı görevi yapmaya çalışır.	Kolay ve zor aktiviteleri ayırt edebilir.	Yeni bir görevle zorlandığında öğretmenden yardım istemek.
Problemleri çözmeye çalışmak için oyun sırasında sorular sorar ve diğerleri dahil eder.	Diğer çocukların nasıl bir problemi çözdüğünü izler ve aynı deseni tekrarlar.	Bir arkadaş veya kardeşi, bir problemi çözmek için oyuna katılmaya davet eder.	Bir oyunu yeni bir şekilde nasıl oynayacağı hakkında bilgi arar.

Yaratıcılık ve Yenilikçi Düşünme

Kazanım	12-36 Ay Gösterge	36-60 Ay Gösterge	60-72 Ay Gösterge
Yaratıcı faaliyetlerde farklı medya kullanır.	Görev için çeşitli malzemeler seçer (örneğin, parmak boyası ve kâğıt veya bloklar ve tüpler).	Basit bir çizim oluştururken farklı medyaları dener. Bir hikâye anlatmak, bir duygu ifade etmek vb. için.	Belirli bir sorunu çözmek, bir duygu ifade etmek, yapılar oluşturmak vb. amacıyla belirli medya seçer.
Yaratıcı projelere kendi fikirlerini ekler.	O projeye, o anda diğer çocuklar tarafından kullanılmayan öğeler ekler.	Bloklarla oynarken bir çizime veya bir yapıya benzersiz özellikler ekler.	Bloklarla inşa etmek veya oyun oynamak için malzemeleri bir araya getirir.
Kendi çalışmasını gözden geçirir.	Çalışmalarını öğretmenlere ve ebeveynlere gösterir.	Oynarken çalışmalarında basit değişiklikler yapar.	Çalışmayı gözden geçirdikten sonra iyileştirmeler ve ayarlamalar yapar.
Eylemler istenen sonucu elde etmezse tekrar deneme yapar.	İlk istediği renk yoksa farklı bir pastel kalem dener.	İlk denemede işe yaramadığında, bir görevi tamamlamak için yeni bir strateji üzerine diğerlerinin (diğer çocuklar veya yetişkinler) fikirlerini dikkate alır.	Yapılan işte tanınan küçük hataları düzeltir ve ilk denemede işe yaramazsa oyun oynarken farklı bir yaklaşım deneme yapar.
Oyun sırasında yaratma yöntemlerinin yeni yollarını icat eder.	Oynarken basit bir kuralı takip etmekte veya değiştirmekte esneklik gösterir (örneğin, zıplamaktan sıçramaya geçmek).	Daha önce kullanılan bir yaklaşımı yeni bir görevde test eder.	Oyunu oynamak için yeni yollar önerir.
Oyun sırasında kendi fikirlerini sunar.	Dramatik oyun sırasında akranlarından farklı malzemelerle oynar.	Dramatik oyun sırasında hangi rolü oynayacaklarını duyurur.	Sembolik malzemelerden dramatik oyun için araçlar oluşturur (örneğin, bir tüp bir mikrofon olur).

Diğerlerinin yaratma süreçlerini izler ve onların çalışmaları hakkında yorum yapar.	Başka bir çocuğun çalışmasını taklit eder (örneğin, beğendikleri benzer malzemeleri kullanır).	Başka bir çocuğun çalışmasına bakar ve "Bu nedir?" diye sorar.	Sınıfın etrafına asılı diğer çocukların çalışmaları hakkında yorum yapar.
Basit bir problemi çözmek için yaratıcılığı kullanır.	Eğer gerçek nesne bulunmazsa oyunda yedek bir nesne kullanır (örneğin, bir elmayı temsil etmek için bir top kullanır).	Bir oyuncak kırıldığında (örneğin, itfaiye arabasının zili çalışmaz), oyuncakla oynamanın yeni bir yolunu bulur (örneğin, zil yerine sesini kullanır).	Oyun sırasında yaygın bir nesneye yeni bir kullanım bulur (örneğin, bir rampayı desteklemek için kitapları kullanır).

İletişim

Kazanım	12-36 Ay Gösterge	36-60 Ay Gösterge	60-72 Ay Gösterge
Sözlü olarak fikirlerini ifade eder.	Şu anda ne olduğunu tarif eder.	Bir şey yapmaktan veya bir görevi tamamlamaktan bahseder.	Kişisel deneyimler hakkında bir konuşmaya katkıda bulunur.
Yapılacak bir görevi yerine getirmek veya bir hikâyeyi takip etmek için talimatları izlemek için dikkatle dinler.	Basit talimatları (bir veya iki adımlı) takip eder.	Basit yönergeleri takip eder ve diğerlerine yardımcı olmak için onları tekrarlar; duyduktan sonra basit bir hikâyeyi anlatır.	Hikayeler ve olaylar hakkında yapılan tartışmalarda dinleme ve konuşma stratejilerini kullanır.
Sözlü ve yazılı dilini çeşitli amaçlar için kullanır.	Dil kullanarak bir hikâye paylaşır veya bir olayı veya eylemi tarif eder.	Dili kullanarak basit hikayeleri, şarkıları veya tekerlemeleri tekrarlar veya deneyimleri anlatır.	Bir olayı veya hikâyeyi açıklar ve ardından onunla ilgili bir resim çizer.
Yardım almak, bilgi edinmek veya anlaşılmayan bir şeyi açıklamak için sorular sorar ve cevaplar.	Bilgi toplamak ve açıklamak için "neden" ve "nasıl" sorar.	Basit bir görevi tamamlamak veya bir oyun oynamak için net talimatlar verir.	Bir hikâyenin veya sözlü olarak sunulan bilginin önemli detayları hakkında sorular sorar ve cevaplar.
Tanıdık insanları, yerleri, şeyleri ve olayları tanımlar.	Kitaplardaki ve filmlerdeki hikayelerle sözlü olarak etkileşime geçer.	Basit şarkılar veya hikayeler uydurur.	Bir hikâyenin veya olayın önemli fikirlerini veya detaylarını anlatır veya tanımlar.

İş Birliği

Kazanım	12-36 Ay Gösterge	36-60 Ay Gösterge	60-72 Ay Gösterge
Diğer çocuklarla küçük ve büyük gruplarda oynar.	İşbirlikçi oyunlara katılır (örneğin, birlikte yapboz yapma).	Kişisel ve paylaşılan grup deneyimlerinden fikirler ve bilgiler paylaşır.	Diğer çocuklarla iş birliği yaparak bir iş görevini veya projeyi tamamlar (örneğin, tanıdık bir hikâyeye dayalı bir oyun oluşturur).
Sınıf prosedürlerini, oyun kurallarını takip eder ve geçişleri yapar.	Aktivitelere geçiş yapar.	Kurallara uyarak diğerleriyle oyunlar oynar.	Diğerleriyle yeni oyunlar veya etkinlik kuralları oluşturmak için çalışır.
Diğer çocukların katkılarını tanır.	Diğer çocukların ne yaptığını belirtir (örneğin, "Kyle bir tekne yapıyor!").	Bir oyun başlattıktan sonra diğer çocukları yanlarına katılmaları için davet eder.	Diğer çocuklara bir oyunu nasıl oynayacaklarını, bir şey inşa edeceklerini vb. sorar.

Esneklik ve Uyum Sağlama

Kazanım	12-36 Ay Gösterge	36-60 Ay Gösterge	60-72 Ay Gösterge
Oyun sırasında rolleri veya eylemleri değiştirir.	Taklit oyununda rolleri değiştirir.	Bir oyunda bir parçası olarak eylemleri değiştirir.	Sınıf sorumluluklarına katılır (örneğin, oyun oynadıktan sonra temizlik yapmak veya oyun alanı kurallarını takip etmek).
Geçişlere uyum sağlar.	Oyunu bırakır ve istendiğinde geçiş yapar.	Rutindeki değişikliklere uyum sağlar (örneğin, bir sınıf ziyaretçisi nedeniyle dışarıda oyun zamanının kısaltılması).	Gün boyunca bir görevden veya etkinlikten diğerine kolayca geçiş yapar.
Velilerin/öğretmenlerin geri bildirimlerini dinler.	Tanidik yetişkinlerden övgü ve yardım arar.	Bir görev, proje veya etkinlik hakkında daha fazla bilgi almak için sorular sorar.	Daha iyi anlama için uygun bir şekilde cevap verir ve sorular sorar.
Çatışmaların çözülmesine yardımcı olur.	Çatışmaları önlemek için bazı basit teknikler kullanmaya başlar.	Destek alarak diğer çocuklarla bir sorunu çözmek için pazarlık yapar.	Zor durumlarda eylemler yerine kelimeleri kullanır.
Kuralları ve uzlaşmayı anlar.	Başka bir çocuğa oyuncak verirken istendiğinde.	Oyun sırasında bir bulmacayı veya oyunu paylaşır.	Diğer bir çocuk tarafından kullanılan bir öğeyi kullanamadığında başka bir öğeye geçer.

Girişimcilik ve Öz Yönetim

Kazanım	12-36 Ay Gösterge	36-60 Ay Gösterge	60-72 Ay Gösterge
Hedefleri anlar.	Bir görevi tamamladığında (örneğin, bir bulmacayı bitirdiğinde) memnuniyet gösterir.	Bir görev tamamlandığında duyuru yapar.	Sorumluluğu kabul eder ve görevleri tamamlar.
Hedefler belirleme yeteneğine sahiptir.	Daha zorlu bir etkinlik seçer (örneğin, daha fazla parçaya sahip bir bulmacayı dener veya kuleye daha fazla blok yığar).	Eylemlerinde kendi yönlendirmesini gösterir (örneğin, bir oyun oynamak veya bir şey oluşturmak için malzemeleri bir araya getirir).	İstenen bir hedefi başarmak için atılması gereken adımları açıklar (örneğin, bir top sürmeyi öğrenmek veya bir kumdan kale inşa etmek).
Zamanın farkında ve bir şeyi yapmanın ne kadar zaman aldığını anlar.	Yardımla kısa görevleri tamamlar (örneğin, giyinmek).	Bir şeyi yapmak için adımları tek tek tamamlar (örneğin, palto giymeden önce ayakkabıları giyer).	Belirli bir görevi veya etkinliği tamamlamak için sıradaki adımları açıklar.
Basit adımları açıklar.	Bir şeyi nasıl yapılacağını tarif eder (örneğin, elleri yıkama, kurulama, vb.).	Çok adımlı yönergeleri takip eder.	Başka birinin bir görevi tamamlarken, bir şeyi nasıl düzelteceğini açıklar veya adımları tanımlar.
Daha fazla etkinlik, fikir ve görevle ilgilenir.	Yeni bir oyuncak alır ve onunla oynar.	Öğle yemeğinden veya mola sonrası bir kitap seçer ve ona bakar.	Grubun daha önce oynamadığı bir oyun oynamak için istekte bulunur.
Yeni etkinliklere katılmaya isteklidir.	Başka çocuklarla küçük bir grup oluşturarak bir etkinliğe katılır.	Taklit oyununda ihtiyaç duyulan malzemeleri akranlarına yardım eder ("İlk olarak bir kova ve küreğe ihtiyacımız olacak").	Diğerlerinin yaratıcı önerilerini kabul eder ve uygular.
Oyun aktivitelerini başlatır ve genişletir.	Minimum desteğiyle yeni bir göreve başlar.	Öğrenme merkezi etkinlikleri için kendi seçimlerini yapar.	Hayalî oyunlarda planlar yapar (örneğin, "Önce şunu yaparız, sonra bunu").
Geçmiş başarılarına dayalı olarak zor görevleri başarmaya çalışır.	Zor bir bulmacaya geri döner ve tekrar dener.	Bir görevi yerine getirmek için gereken araçları seçer.	Bir görevi başlamadan önce bu görevi açıklayan bir diyagrama bakar (örneğin, bir robot yapma).

Sosyal ve Kültürel Beceriler

Kazanım	12-36 Ay Gösterge	36-60 Ay Gösterge	60-72 Ay Gösterge
Öz kontrol geliştirir.	Geçiş sırasında diğer çocuklarla birlikte bekler.	Başka bir çocuk malzemeyi tamamladığında veya bıraktığında malzemeyi alır.	Okulda veya evde kuralları hatırlar (örneğin, öğle yemeğinde ne yapılacağı, koridorlarda yürüme kuralları, vb.).
Davranışın sonuçlarını anlar.	Eylemlerinin diğer çocukların duygularını etkileyebileceğini anlar.	Olumsuz tepkilerini uygun yollarla ifade eder.	Belirli bir davranışın sonucunu açıklar.
Diğerlerine karşı empati gösterir.	Çeşitli durumların çocuğun nasıl hissettirdiğini tarif eder.	Arkadaşlarının duyguları için endişe gösterir.	Diğer çocukların tercihlerini ayırt eder.
Diğer insanlara ve onların benzersizliklerine teşekkür eder.	"Benim" ve "onun" kavramlarını açıklar.	Malzemeleri ve deneyimleri paylaşır ve sırayla yapar.	Diğerlerinin ihtiyaçlarına duyarlı davranışları tanımlar (örneğin, sıra beklemek, birbirini dinlemek, vb.).

Üretkenlik ve Hesap Verilebilirlik

Kazanım	12-36 Ay Gösterge	36-60 Ay Gösterge	60-72 Ay Gösterge
Kesintilere rağmen görevleri veya etkinlikleri sürdürmeye devam eder.	Diğerlerine göre bir aktivite seçer ve zaman içinde bu aktiviteye bağlı kalır.	Aşırı derecede sinirlenmeden zorlu bir görevde kalır.	Belirli bir oyuncak veya nesneyi tamamlanana kadar çalışır veya etkileşimde bulunur.
Basit görevleri adımlara ayırır.	Bir etkinlikte basit yönergeleri takip eder.	Adım adım tamamlar ve bir sonraki adıma geçmeden önce onayı kontrol eder veya sonraki adımları netleştirir.	Diğerlerine bir oyunu oynamak veya bir etkinliği paylaşmak için adımları açıklar.
Diğerlerine karşı empati gösterir.	Yeni oyunlara veya etkinliklere katılır.	Yeni deneyimleri bağımsız olarak ve özgüvenle dener.	Daha zor aktiviteler arar.

Liderlik ve Sorumluluk Bilinci

Kazanım	12-36 Ay Gösterge	36-60 Ay Gösterge	60-72 Ay Gösterge
Küçük ve büyük gruplarda iş birliği yapar.	Diğer çocuklarla oynar.	Diğer çocuklarla oyun başlatır.	Grup tartışmalarına katılır.
Yetişkinlerden ve yaşıtlardan yardım arar.	Yetişkinlerden yardım arar.	Başka bir çocuktan bir görev veya etkinlik için yardım ister.	Akranlardan ve yetişkinlerden yardım talep etmek için stratejiler kullanır.
Sırayla bekler.	Yetişkinlerden yardım arar.	Oyunun bir parçası olarak sırayla yapar.	Sırayla bekler veya sırasını bekler, diğer çocuklarla paylaşır.
Yetişkinler ve yaşıtlarla etkileşimlerinde nazik ve kibar davranır.	Diğer çocuklar için arkadaşlık arar.	Çatışmaların ardından ilişkiler kurar.	Diğer çocukları oynamaya veya etkinliğe katılmaya davet eder.
Yaşıtlarının farklılıklarını anlar ve saygı gösterir.	Hikayelerdeki karakterlerin duygularının farkındadır.	Akranlarıyla farklılıkları ve benzerlikleri tanır.	Başkalarının kendisinden farklı hissedebileceğini anlar.

Bilgi ve Medya Okuryazarlığı

Kazanım	12-36 Ay Gösterge	36-60 Ay Gösterge	60-72 Ay Gösterge
Tabletlerin veya bilgisayarların bilgi edinmek için nasıl kullanıldığını anlar (televizyon gibi araçlar/teknolojiler dahil).	Yetişkin gözetiminde tablet veya bilgisayarla nasıl oynanacağını bilir.	Bir cihazdan nasıl bilgi alınacağını tarif eder, basit teknoloji terimlerini öğrenir.	Bir cihazı bilgi bulmak için kullanır (örneğin, oyun veya uygulama), veya diğer insanların bir teknolojiyi nasıl kullandığını açıklar (örneğin, "Annem telefonunda arkadaşlarından resimler alır").
Gerçek ile hayal arasında (farklı medya üzerinde görülen) ayırım yapar.	Uygulamalarda veya oyunlarda konuşmalar da hayvanların gerçekte konuşamayacağını bilir.	Bir makale veya hikâyede ana karakterin bakış açısını diğerlerine kıyasla tarif eder.	Basit bir gerçek ile birisinin görüşü arasındaki farkı bilir.
Yeni durumlarda öğrenilmiş bilgiyi kullanır.	Yeni bir oyunda veya etkinlikte aynı uygulamaları dener.	Yeni bir şey bulmak için tanıdık bir bilgi kaynağını kullanır.	Arkadaşlarıyla bir oyun uygulamasını paylaşır ve nasıl oynanacağını açıklar.
Bilgi nasıl bulunur veya cihaz/yazılım nasıl yaratıcı bir şekilde kullanılır diye sorar.	En sevdiği uygulamayı veya oyunu bulmak için yardım istiyor.	Bir etkinliği çevrimiçi nasıl yapılacağını öğrenmek için nereye bakılacağını sorar ve etkinliği bağımsız olarak yapar.	Grup projesinde basit bir arama yapabilir (örneğin, balonların nasıl çalıştığını öğrenmek).
Yetişkin izniyle cihazları kullanır.	Denetim altında basit bir etkinliği bir cihazda oynar.	Destekle birlikte bilgi arar (örneğin, bir oyun bulur veya etkinlikteki öğeleri bulur).	Bağımsız bir şekilde bilgi aramak için çalışır (örneğin, bir oyun veya etkinlikteki öğeleri bulur).

ÖZGEÇMİŞ

